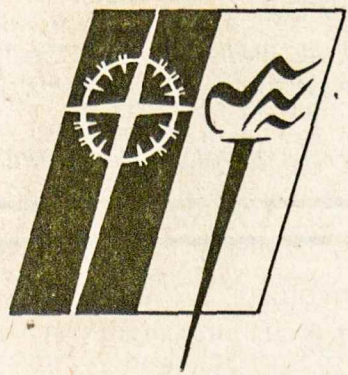

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 3 (1718) 1983 SAUSIS-JANUARI 20

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY

2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA

Tel. (416) 275-4672

Dvi Lietuvos

Ivairios sukaktys vedžioja mūsų žvilgsnius po Lietuvos praeitį, ją atkelia dabartinį, kad pažūrėtume į ją naujomis akimis ir bandytume sujungti visus tris laiko matmenis — praeitį, dabartį ir ateitį. Šiais metais kalbina mus ta prasme "Aušros" sukaktis, o prie jos prisideda ir Klaipėdos krašto atvadavimas, įvykęs prieš 60 metų. Pastaroji sukaktis veda mus į Mažąją Lietuvą bei jos problematiką. Ji taipgi primena Lietuvos neįsivaikšėjimą geografinę, istorinę ir valstybinę prasmę. Jei daugelis kraštų gali džiaugtis savo vientisumu, tai Lietuva nuo pat savo egzistencijos pradžios turėjo kovoti už lietuviškąją vientisumą. Daug toje srityje padarė Mindaugas, daug padarė ir kiti kunigaikščiai ar karaliai, bet nepajėgė išlaikyti vientisumo. Plėtos laikotarpyje lietuviškasis branduolys telkė apie save rytinį ir vakarinį sparną, bet vėliau nepajėgė to telkimo išlaikyti vientisoje valstybėje. Nubyrėjo Lietuvos rytai, nubyrėjo ir vakarai. Lietuvių telkiniai rytuose pateko slavų įtakon ir tenai sutirpo, o vakarinės sritys pakliuvo germaniškon mašinerijon. Rytiniuose plotuose išliko tiksliai istoriniai Lietuvos pėdsakai, bet vakaruose susidarė gana plati lietuviška sritis, ilgainiui gavusi Mažosios Lietuvos vardą. Ir taip atsirado dvi Lietuvos — Mažoji ir Didžioji.

ABIEJŲ Lietuvos likimas buvo skirtingas. Didžioji Lietuva šimtmečiais grūmėsi su rusų ir lenkų įtaka, o Mažoji — su germanų. Tačiau tautine prasme abi Lietuvos rėšo ta pati lietuviškoji gija. Kai Didžiojoje Lietuvoje stiprėjo tautinė sąmonė, augo lietuviškasis atbudimas, veikė bei stiprino mažlietuvių kovoje už savitą veidą. Kai Didžiąją Lietuvą slėgė rusiškoji vergija, kai užgriuvo spaudos draudimo laikotarpis, — Mažoji Lietuva tapo tautinės veiklos baze, iš kurios plaukė knygos bei laikraščiai į Didžiąją Lietuvą. Negana to — Mažoji Lietuva davė pirmąsias lietuvių rašijos kregždes — Mažvydo katekizmą bei visą eilę kitų leidinių, davė Donelaičių, Vydūną ir kitus rašytojus. Mažoji Lietuva, būdama Vakarų kultūros artumoje, galėjo anksčiau pasireikšti toje srityje ir pasitarnauti visai lietuvių tautai. Kai atėjo 1918 m. laisvės laikotarpis Didžiajai Lietuvai, pastaroji ištiesė ranką ir Mažajai, kurios atstovai išreiškė norą sujungti abi Lietuvos. Taip buvo laimėtas Klaipėdos kraštas, bet pralaimėta likusi Mažosios Lietuvos dalis, kuri atžusioje II D. karo audroje liko beveik sunaikinta. Jeigu anuo metu būtų buvusi laimėta nepriklausoma Lietuva visa Mažoji Lietuva, galimas dalykas, jos ir visos Lietuvos likimo keliai būtų kitaip susiklostę.

DABAR tuo klausimu nebėra ko spėlioti, nes sąlygos yra radikaliai pasikeitusios. Neturi laisvės nei Didžioji, nei Mažoji Lietuva. Sakytume, grįžo ne laisvės laikai abiem Lietuvoms, kaip ir caro valdymo metais. Taip, grįžo, bet nauja yra tai, kad dabar abi Lietuvos valdo tie patys sovietiniai rusai. Mažoji Lietuva yra kolonizuota ne vokiečiais, o rusais, kurių tarpe yra galbūt apie 20.000 ir lietuvių. Ji tapo rusiškosios sovietinės respublikos dalimi. Buvo girdėti užuominų apie galimą Mažosios Lietuvos prijungimą prie sovietinės Lietuvos respublikos, bet ta mintis pasirodė nereali. Jos pokarinis prijungimas prie sovietinės Lietuvos su bene ketvirciu milijono rusų būtų labai atsiliepięs į tautinį lietuvių gyvenimą neigiamą prasmę. Vis dėlto gyvenimas ir besiformuojanti tautų istorija nestovi vietoje. Galimas dalykas, kad sąlygom keičiantis atsivers nauja perspektyva visai Mažajai Lietuvai sujungti su Didžiąja Lietuva. Turime galvoje lietuviškąsias Rytprūsių žemes dabartinio Kaliningrado srityje. Tai lietuviški plotai, kuriuose per šimtmečius gyveno lietuviai. Per II D. karą daug jų pasitraukė, daug žuvo, bet jų palikuonys tebėra. Pagaliau tai lietuvių tautos žemės, kurios turi priklausyti Lietuvai. Galimas dalykas, bendra dabarties abiejų Lietuvos kancianuvės į bendrą likimą, kuriame susijungs abi Lietuvos vienoje plačioje nepriklausomoje ir vientisoje Lietuvos valstybėje.

Gražinti Lietuvai nepriklausomybę

Europas parlamentas priėmė nutarimą Baltijos valstybių reikalui

Telefonu iš VLIKO būstinės ir "Amerikos Balso" Vašingtone š.m. sausio 14 d. gautas pranešimas, kad Europos parlamentas 1983 m. sausio 13 d. priėmė politinės komisijos paruoštą nutarimą, pripažįstantį Estijai, Latvijai ir Lietuvai teisę į laisvą apsisprendimą ir nepriklausomybę. Balsuojant pasiūlyta nutarimą, 98 atstovai pasisakė už ir 6 prieš, 7 susilaikė. Balsavusių prieš nutarimą eilėje buvo du socialistai ir vienas komunistas. Paržymėtina, kad Rytų ir Vidurio Europos socialistų konferencija Bonnoje 1982 m. lapkričio 1-2 d.d. rekomendavo savo nariams remti Baltijos valstybių reikalui nutarimą Europos parlamente. Balsuojant minėtą nutarimą Europos parlamente, už jį ypač stipriai pasisakė V. Vokietijos, Britanijos ir Italijos atstovai.

Šį Europos parlamento nuta-

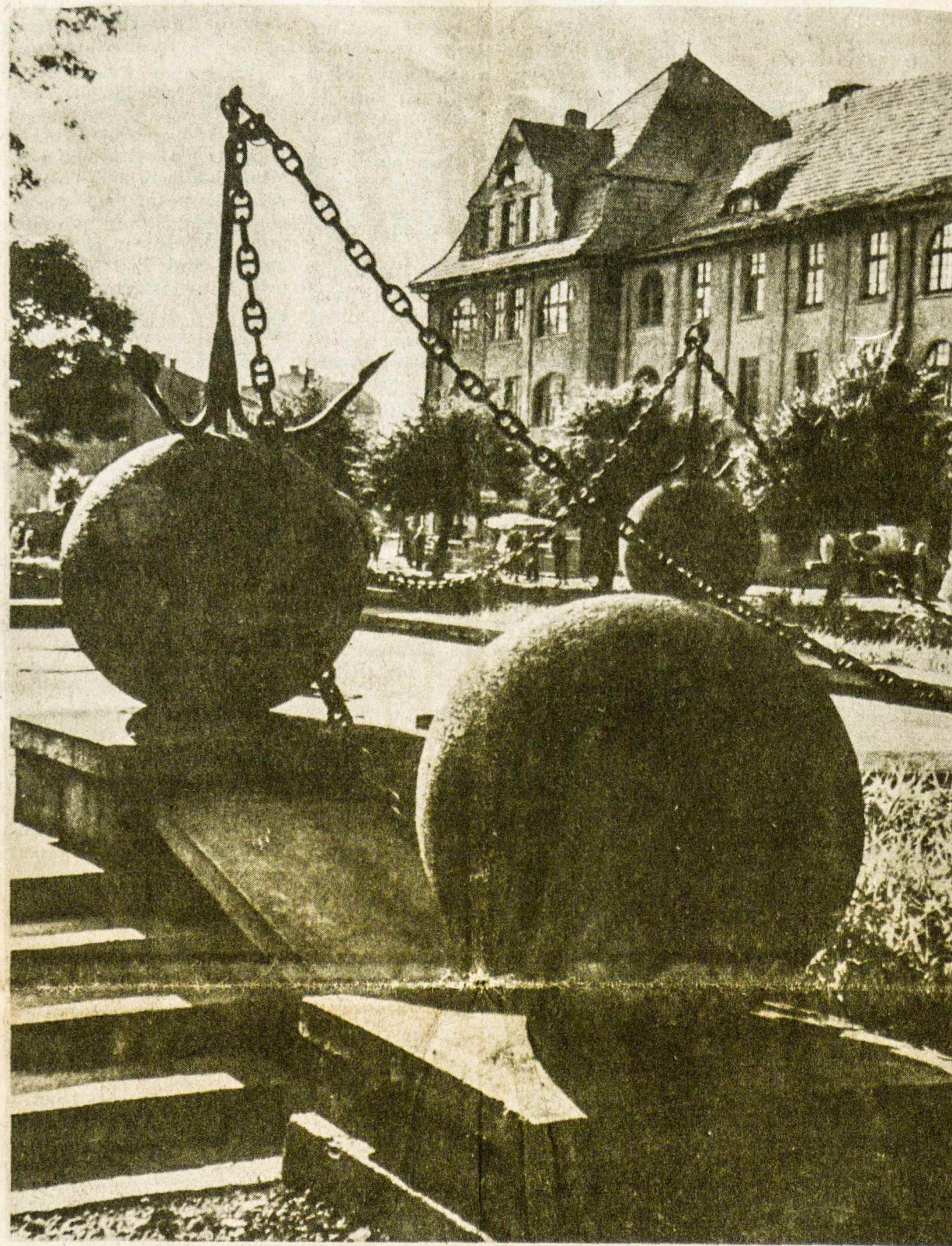
rimą tuojau paskelbė "Amerikos Balsas" ir Lietuva, o UPI spaudos agentūra jį paskelbė per įvairius komunikacijos kanalus.

Minėtasis nutarimas bus perduotas Jungtinių Tautų dekolizacijos komisijai, kad ji duotų tolesnę eiga.

Europos parlamentas posėdžiauja Strasburge, Prancūzijoje. Prieš pastarąją jo sesiją ten nuvyko VLIKO sudaryta delegacija, kuri aplankė visą eilę Europos parlamento narių, įteikė jiems atitinkamus memorandumus ir prašė balsuoti už politinės komisijos paruoštą nutarimą.

"ELTOS" biuletenyje buvo skelbiama tokia minėtose lietuvių delegacijos sudėtis: dr. K. Bobelis, inž. A. Venskus, dr. A. Gerutis, adv. J. Kuraitė, dr. A. Butkus — JAV LB krašto valdybos pirmininkas, Z. Juras, J.

(Nukelta į 8-tą psl.)

Vaidzas iš Klaipėdos miesto, kuris buvo labai apgriautas II D. karo metu, bet ir vėl pakilo iš griuvėsių naujam gyvenimui

Policininkas vietoje inžinieriaus

Amerikiečių spauda bando spėlioti, koks bus naujasis Sov. Sąjungos vairuotojas Juris Andropovas

Amerikiečių žurnalistas John Chamberlain išspausdino rašinį apie Andropovą bei jo darbus, paliesdamas ir Lietuvą. "The St. Croix Avis" 1982 m. gruodžio 4 d. laidoje. Esą Maskvos politbiuras L. Brežnevo įpėdiniu išrinko policininką, nors reikia inžinieriaus. Pirmomis dienomis jis pareiškė, kad "imperialistai" nepajėgę pulti Sov. Sąjungos, matyt, atsimindamas nesėkmingus Napoleono ir Hitlerio žygius Rusijon, kurios dideli plotai ir žiauri žiema sunaikino puolėjus.

Painios problemos

Pirmoji Andropovui neišsprendžiama problema yra Lenkija. Ji esą dar padidėję, t. y. sovietai ryžtųsi valdyti Lenkiją vien ginklo jėga. Jei sumanytų žygiuoti Vokietijon su lenkų kariniais daliniais, tiekimo linijos būtų nuolat sabotuojamos. Be to, tankai jau esą pasenę ginklas moderniam karui — reikia gaminti raketą SS-20, bet jos sudaro pavojų ir patiems sovietams, nes paprastai vyrauja vėjai, pučiantys iš vakarų į rytus.

Antra Andropovo problema — kaip išsipainioti iš Afganistano. Nors oficialiai pareiškė, kad nepasitrauks, kol "imperialistai" nenustos siuntę į Afganistaną savo partizanų, tačiau tikrovėje tai sovietinis Vietnamas. Ekonominė sovietų sistema jau kraujuoja, nes turi išmaitinti ne tik tai savo armijas, bet ir darbininkus, tiesiančius dujotiekį iš Sibiro į V. Europą.

Nuolatinė jų stoka esą atsiranda ne dėl sausrų ar šaltų žiemų, bet dėl sovietų nepajėgumo naudotis turima mašinerija. Inž. Kovalenka savo leidinyje "Socialistinė pramonė" tvirtina, kad 1980 m. derliaus numime dalyvavo 5,2 milijono arbininkų, kurių 3,2 milijon turėjo naudotis vien savo ankoms arba arkliais, nors sovietiniai planuotojai per pstarąjį dešimtmetį išleido 1,800 milijonų rublių žemės ūkio mašinų gamybai.

Daugybmašinių

Sov. Sąjungą turi didžiausią pasaulyje ombainų pramonę, kuri pagamina jų dvigubai daugiau kp JAV-bės, tačiau sovietiniai kombainai esą tokios mkos kokybės, kad gali veikti parą tiksliai, ketletą valandų.

Tas pats su traktorais — jie yra tokios kokybės, kaip ir kombainai. 81 m. per 24.000 traktorių buvo gražinti gamykloms dėvairių trūkumų. 1982 m. ir pirmuosius šešis mėnesius gamykloms buvo gražinta 000 traktorių. Mašinų meškai darbo vietoje pusę laikpraleidžia žias taisydami. Išsčius juodžemio sritis, ūkininkų pjauna žolę rankomis, norturi pakankamai mašinų. Ityt, darbininkai nemoka naltis tomis mašinomis arba viršininkai nemoka organioti darbo.

I. Malmyginlirbantis Ekonominio Tyrin Institute, yra pareiškęs, kašov. Sąjungoje labai trūksta rbo jėgos. Ta-

čiau darbų perteklius yra apgaulingas. Žmonių yra pakankamai, bet jie neparuošti valdyti mašinas įmonėse arba traktorius žemės ūkyje. Perdaug darbininkų dirba gamyboje mašinų, kurioms trūksta paruoštų valdytojų. Sovietiniai planuotojai investavo didelį kapitalą, sukūrė darbus, kurie negali būti atlikti.

Lietuvos atvejis

Kad sovietiniai planuotojai nesugeba derinti žmonių su darbais, rodo kitas pavyzdys. Pvz. Lietuvoje jie stengiasi telkti gimnazijas baigusius moksleivius į technikos mokyklas. Lietuvos jaunimas betgi nesižavi galimybe tapti technikais. Vilniuje 1982 m. 1400 moksleivių turėjo įstoti į technikos mokyklas — taip buvo planuota. Tačiau rugpjūčio 1 d. tikslai 272 įstojo. Kaune iš 1000 numatytų moksleivių vos 131 nuėjo į technikos mokyklas, o Klaipėdoje — iš 500 tik 104.

Tuo būdu Lietuvos moksleiviai parodė sovietiniams planuotojams, kad jie nori pasirinkimo tarp augštojo mokslo ir baltarankių profesijų. Jau jie pakankamai susitępė rankas, remdami biurokratus ir sovietinę armiją.

Tokia informacija yra priinama ir Andropovui, pradedančiam savo "karaliavimą" Kremliuje. Jeigu jis jos nepaisys, rusai ir toliau darys tai, ką jie geriausiai moka, būtent, gers betkur randamą "vodką". M.S.

Pasaulio įvykiai

SOVIETŲ SAJUNGA ŠEŠIASDEŠIMTMEČIO PROGA BUVO PASKELBUSI dalinę amnestiją kaliniams, bet ji palietė tik mažesnius nusikaltėlius, kurių kalinimo bausmė neperžengia penkerių metų. Iš amnestijos jokios naudos neturėjo ir politiniai kaliniai, laikomi pavojingais nusikaltėliais prieš Sovietų Sąjungą. Šion kategorijon yra įjungti visi žymesnieji disidentai. Naujasis kompartijos vadovas J. Andropovas ėmėsi griežtesnių priemonių prieš girtuoklius, darbininkus ir tarnautojus, kurie darbo metu išeina iš darboviečių tvarkyti asmeninių savo reikalų. Maskvoje bei kituose miestuose milicininkai pradėjo tikrinti restoranus, kirpyklas, įvairias parduotuves, įsiekdami iš darboviečių išėjusių asmenų. Surastiesiems įsakoma grįžti darban, pasiunčiamas pranešimas apie darbo drausmės pažeidimą darboviečių vadovams. Prieš N. Metus buvo paskelbtas dvigubas ar net trigubas bausmių padidinimas už kaikiuriuos nusikaltimus, ypač tuos, kurie yra susieti su finansiniais reikalais. Plataus masto spekuliantai juodojoje rinkoje dabar galės gauti 10 metų kalėjimo. Automobilių vagims laisvės atėmimas padidintas iki dvejų metų. Nebuvo užmiršti ir venerinių ligų skleidėjai. Jiems piniginė rublių bausmė padvigubinta iki \$280 vertės sumos arba trejų metų priverčiamų darbų. Tokios pat piniginės baudos galės susilaukti kerštaujančios šmeižikai, apskundžiantys savo gimines, kaimynus, bendradarbius nepagrįstais politiniais nusikaltimais. Jiems betgi gresia tik dveji metai priverčiamų darbų. Atrodo, buvęs KGB viršininkas J. Andropovas yra pasiryžęs sumažinti įvairius nusikaltimus Sovietų Sąjungoje.

Mirė Podgornas

Maskvoje mirė buvęs augščiausiojo sovieto prezidiumo pirm. N. Podgornas, 79 metų amžiaus, priklausęs "trojkai", 1964 m. nuvertusiais N. Chruščiova. Kiti tos "trojkos" nariai — L. Brežnevas ir A. Kosyginas, mirė 1980 m. Prezidiumo pirmininku A. Podgornas buvo paskirtas 1965 m., kai iškilo L. Brežnevas. Tačiau jo malonę prarado 1977 m. Jokios įtakos neturintį augščiausiojo sovieto prezidiumo pirmininką vakariečiai pradėjo vadinti Sovietų Sąjungos prezidentu. Tokiu "prezidentu" tada nutarė tapti pats L. Brežnevas. N. Podgornas buvo atleistas iš pirmininko pareigų ir netgi pašalintas iš kompartijos politbiuro. Politinė jo karjera buvo užbaigta. Su jo bei ankstesne L. Brežnevo mirtimi pasibaigė ir "trojkos" istorija.

Neįsileido Walensos

Savo seną elektriko darbą Lenino laivų statykloje Gdanske bandė atgauti panaikintos "Solidarumo" unijos vadas L. Walensa. Milicininkai jį sulaukė prie darbovietės vartų. Esą darbai atgauti reikia dokumento, kad jis niekur kitur nedirbo, ir išsaimas finansinio pranešimo apie "Solidarumo" unijos fondo likimą. Už-

Šiame numeryje:

Dvi Lietuvos

Mažoji ir Didžioji Lietuva bendro likimo perspektyvoje

Policininkas vietoje inžinieriaus

Naujasis Kremliaus valdovas ir amerikiečių spaudos spėliojimai

Mažoji Lietuva — būsimos Lietuvos dalis

Rezistencinio mažlietuvių sąjudžio pareiškimas visuomenei

"Tauta gyva kalboje"

Grėsmė lietuvių kalbai didėja ir sovietinėje Lietuvoje

Dar vienas žemėlapis

Etnografinis Lietuvos žemėlapis, paruoštas Algirdo Gustaičio

Taip išlaisvinom Klaipėdos kraštą

Erd. Simonačio atsiminimai apie diplomatinę ir karinę pastangas

Keliamume per Mažąją Lietuvą

Pažintinė kelionė Nemunu į spalvingą Klaipėdos kraštą

Mažoji Lietuva rusiškose žnyplėse

Lietuvos pogrindžio spauda cituoja "Tėviškės Žiburius"

Klaidos Šliupo biografijoje

Istoriko J. Jakšto pastabos apie klaidas "TŽ" straipsnyje

Bejėskant vyskupo tako

Svarstymai apie Aloyzo Barono istorijas suaugusiems

TEVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

2185 Stavebank Road, Mississauga, Ontario L5C 1T3, Canada

Telefonas (416) 275-4672

Leidejas: Kanados Lietuvių Katalikų Kultūros Draugija "Žiburiai"

Redaguoja: k. dr. Pr. Gaidamavičius ir Vyt. Kastytis

Metinė prenumerata \$17, pusmetinė — \$9. Rėmėjo prenumerata \$25

Skelbimai ruošiamam numeriui priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuostata. Autorių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

The Lights of Homeland — Lithuanian Weekly

Published by Lithuanian Canadian R. C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc.

Subscription rates: \$17.00 per year, \$9.00 per 6 months. Deadline for advertisements — Thursday. Second class mail registration number 0509.

“Tauta gyva kalboje”

Okupuotoje Lietuvoje lietuvių kalba išstumtama iš viešojo gyvenimo — visur skverbiasi rusų kalba. Apie tai rašo pogrindžio “Tautos Kelias” antrame numeryje

1980 m. spalio 27 Vilniaus universiteto humanitarinių mokslų fakultetas paminėjo kalbininko Jono Kazlausko gimimo penkiasdešimtmetį. Visi atsilankiusieji matė užuolaidoje tragiškai prieš dešimt metų mirusio kalbininko portretą: o jo šone užrašą “TAUTA GYVENA KALBOJ”. Iš tikrųjų! Kiek mes išlaikysime savo kalbą, tiek mes ir gyvenime. O lietuvių kalbos dalia šiandien Lietuvoje nelengva. Ji atsiduria podukros vietoje. Tiesa, oficialiai ją didžiojo jamosi, lyg ir rūpinamasi jos kultūra, bet praktiškai yra kitaip.

Pirmoji bendrinės kalbos ugdytoja yra mokykla. Šiandien lietuvių kalbai mokykloje skiriama mažiau dėmesio. Dalis lietuvių kalbos mokytojų patys gerai kalbos nemoka ir neskiepija gimtosios kalbos meilės. Iš tikrųjų lietuvių kalbos mokytojas ir daug padaryti negali, nes šiandien mokykloje augščiausioj pakopoj pastatyta rusų kalba. Rusų kalbos mokytojai turi atskirą savo laikraštį, per rusų kalbos pamokas mokiniai persikiriami į mažesnes grupes, rengiamos rusų kalbos olimpiados — viskas daroma, kad vaikai geriau išmokyti rusų kalbą, ko, deja, negalima pasakyti apie pastangas išmokyti lietuvių kalbos.

Šiandien ir darželiuose vaikams nuo penkerių metų būna užsiėmimai rusų kalba. Penkiamečiai dar gerai nemoka savo kalbos, o jau mokomas svetimos kalbos. Mokslininkai psichologai vieningai pripažįsta, kad kitos kalbos mokymą galima pradėti mokyti vaiką tik nuo dešimties-vienuolikos metų. Dvikalbio penkiamečio protas lavėja lėtai, kalba būna skurdi, fonetika žargoniška, bet to nepaiso švietimo organizatoriai ir žaloja vaikus.

Neseniai įvesta tvarka, kad visos disertacijos augščiausiai būtų pateiktos rusų kalba. Lietuvos mokslininkai, prisiderindami tam reikalavimui, rusų k. ir rašo savo disertacijas. Disertantai rusų kalba rašo ne tik pačias disertacijas, bet ir straipsnius disertacine tema. Ir taip lietuvių kalba išstumtama iš mokslo kalbos. Tie patys mokslininkai, dėstydami augstosiose mokyklose, jau kalba žargonu. Jaunieji specialistai, baigę augščiasias mokyklas, kalba taip pat tuo pačiu žargonu. Tai gali pajusti kiekvienas, kuris klausosi televizijos ar radijo laidų, kuriose dalyvauja agronomai, inžinieriai, ekonomistai, net mokytojai ir moksleiviai. Per televiziją ir radiją taisyklingiau kalba tik diktoriai, o visi kiti visai nesisilaiko bendrinės kalbos normų. Per televiziją ir radiją vis dažniau skamba rusų kalba. Net ir tokios nekalbos laidos, kaip “Šeiminkinės rytmetys”, “Versmės”, net “Mūsų kalba”, vis atskiedžiamos rusiškais intarpais, o sporto varžybų komentatoriai kalba pusiau rusiškai, pusiau lietuviškai. Tad televizija ir radijas, galima sakyti, daugiau moko rusų kalbos negu lietuvių.

Teatras visose kultūringose šalyse yra bendrinės kalbos ugdytojas ir normuotojas. Toks jis buvo prieš karą ir Lietuvoje, dar kurį laiką ir po karo, kol teatruose daugumas aktorijų buvo prieškarinės mokyklos. Šiandien Lietuvos teatrai atsisakė tos funkcijos. Jaunieji aktoriai, išeidami iš konservatorijos, jau nemoka

tiek kalbos, kad galėtų taisyklingai kalbėti. O dirbdami teatre ir visai apsilėidžia, nes niekas iš jų nereikalauja taisyklingos tarties.

O mūsų įstaigų kalba? Daugelis centrinių įstaigų iš viso atsisakė lietuvių kalbos, nors neretai ten dirba veik vieni lietuviai. Štai Vilniaus radijo komponentų gamykloje inžinieriai ir vadovai daugiausia lietuviai, o technikinė dokumentacija rašoma rusiškai, tik vienas kitas raštas lietuviškai; susirinkimai vyksta rusų kalba. Jaunieji specialistai, kad ir neblogai mokėdami lietuvių kalbą, greitai pripranta prie tokios aplinkos ir ima kalbėti žargoniškai. Vilniaus rajono švietimo skyriaus vedėjas net oficialiai įsakė, kad visa dokumentacija būtų rašoma rusų kalba.

Kredito, medicinos ir kitose įstaigose naudojami blankai išspausdinti veik vien rusų kalba.

Rusų kalba veržiasi pro visus plyšius, išstumdama pamazū iš viešojo gyvenimo lietuvių kalbą. Vilniuje daugelyje parduotuvių ar įstaigų ne tik rašai rašomi rusų kalba, bet ir klientas, prakalbėjęs lietuviškai, nebūna išgirstas ir suprastas. Net tokioje įstaigoje, kaip ryšių skyrius Muziejaus gatvėje, nė viena tarnautoja į lietuvišką klausimą neatsako. Kai prakalbi rusiškai, tada su tavim kalba maloniai.

Lietuvių kalbos kultūrai kelti daugiau kaip dešimt metų veikia draugija. Jos centras yra Kraštotyros draugijos padalinys, o sekcijos yra visuose rajonuose. Iš pradžios šis darbas buvo dirbamas labai gerai, susilaukė ir oficialių įstaigų pritarimo, bet vėliau ši draugija liko popierinė.

Veiklesnių žmonių ši draugija tiesiog nepriima. Štai Kaune dirba kalbos kultūros entuziastas mokytojas Jonas Kvedraitis. Kurį laiką jis buvo išrinktas sekcijos pirmininku. Tačiau pabuvo labai neilgai: partija pakeikalo, kad sekcijos pirmininku būtų išrinktas partinis žmogus. Dabar tik viena kita sekcija veikia šiek tiek, bet ir jų darbas trūkdomas. Štai Vilkaviškio sekcija 1980 m. kovo 14-15 d. Vilkaviškio rajone norėjo organizuoti kalbos dienas. Viskas buvo parengta, likus vienai dienai iki pradžios, iš augščiausių įsakyta kalbos dienas atidėti ad calendar graecas (neribotam laikui).

Mūsų visuomenė per daug abejoja kalbos reikais. Ji beveik be pasipriešinimo leidžia visur skverbtis rusų kalbai.

Abėjingumas pasireiškia ir kitais būdais. Minėtoji kalbos draugija leidžia periodinį dvi mėnesinį žurnalą “Mūsų kalba”. Vien lietuvių kalbos mokytojų Lietuvoje yra per 3500, o šis žurnalas iš viso prenumeratorių turi vos per du tūkstančius.

Kalbos kultūros knygos ir renginiai nesusilaukia entuziastų. Taip mūsų kalba pamazū traukiasi iš viešojo gyvenimo. Periodinėje spaudoje įsigali rusų kalbos išraiškos priemonės, o kasdieniniame gyvenime viešpatauja žargonas, net ir inteligentų šeimose. Kaimas, tas lietuvių kalbos saugotojas, jau neatlieka turėto vaidmens, nes mažėja gyventojai ir didėja miesto įtaka. Reikalingas didesnis budrumas ir veiklumas. Pavojus lietuvių kalbai, o kartu ir visai tautai, yra nemažas.

Mažoji Lietuva – būsimos Lietuvos dalis

Mažosios Lietuvos Rezistencinio Sąjūdžio pareiškimas Mažosios Lietuvos klausimu

1949 m. Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas parasė, atspausdino ir įteikė Jungtinių Amerikos Valstybių, Didžiosios Britanijos ir Prancūzijos vyriausybėms platų, išsamų memorandumą, pasirašytą tuometinio VLIKo pirmininko prel. Mykolo Krupavičiaus ir Vykdamosios Tarybos pirmininko Vaclovo Sidzikausko. Tame memorandumu VLIKas suformulavo ir išdėstė lietuvių tautos siekimus bei aspiracijas ir reikalavo lietuvių tautai laisvės.

Tame pačiame memorandume VLIKas pasisakė ir Mažosios Lietuvos klausimu, įsakmiai pabrėždamas, kad Mažoji Lietuva jau nuo seno yra lietuviška teritorija, kad tautiniais, istoriniais ir etnografiniais sumetimais ji turi būti išlaisvinsimios Lietuvos dalimi ir kad dėlto VLIKas lietuvių tautos vardu išreiškia savo intenciją revenduoti Mažąją Lietuvą.

Mažosios Lietuvos Rezistencinis Sąjūdis dabar pareiškia savo nusistatymą ir toliau laikytis šios VLIKo 1949 metais nustatytos linijos Mažosios Lietuvos atžvilgiu ir tikisi, kad lietuvių tauta tam pritarės.

I. Kas yra Mažoji Lietuva?

Mažąją Lietuvą sudaro dvi dalys, kurios laikiniais atžvilgiais skiriasi; dėlto reikia kalbėti apie jas atskirai.

Tos dvi dalys yra:

A. Teritorija dešiniajame, šiauriniame Nemuno krante, kurią sudaro Klaipėdos miestas bei Klaipėdos, Šilutės ir Pagėgių apskritys ir kurią mes žinome kaip Klaipėdos kraštą. Tas kraštas 1919 m. Versalio taikos sutarties 99 straipsniu buvo atskirtas nuo Vokietijos; 1923 m. sausio 15 d. jis susijungė su nepriklausoma Lietuvos valstybe ir išbuvo jos dalimi iki 1939 m. kovo 23 d., kada Hitleris, grasindamas didele karinės jėgos persvara, jį užgrobė ir atėmė iš Lietuvos. 1945 m. Sovietų Sąjunga Klaipėdos kraštą įjungė į okupuotąją Lietuvą (LTSR). Klaipėdos miestas, prieš karą turėjęs apie 50,000 gyventojų, o karo pabaigoje beveik jokių, dabar turi apie 200,000 gyventojų, iš jų apie vienas trečdalis rusų, o apie du trečdaliai iš Didžiosios Lietuvos persikėlusiu lietuvių.

B. Teritorija, kuri tesiasi nuo kairiojo, pietinio Nemuno kranto iki Baltijos jūros, o pietuose iki 1945 m. nustatytos Potsdamo linijos. Iki 1945 m. ji buvo Vokietijos Reicho Rytprūsių provincijos šiaurinė dalis; 1945 m. Sovietų Sąjunga ją okupavo, įjungė ją ne į okupuotąją Lietuvą (LTSR) bet į Rusijos sovietinę Federatyvinę Socialistinę Respubliką (RSFSR) ir pavadino ją “Kaliningradskaja oblast”. Tos Mažosios Lietuvos dalies svarbesnieji miestai yra: Karaliaučius (vokiečių vadinamas Königsberg, o sovietų — Kaliningrad), Tilžė (Tilsit

— Sovjetsk), Įsrutis (Insterburg — Černiachovsk), Gumbinė (Gumbinnen — Gusev) ir kiti.

1945 m. sovietai, okupuodami Mažąją Lietuvą, palaikė ją Vokietijos dalimi ir dėlto arba išžudė, arba ištrėmė beveik visus jos gyventojus — ir autochtonus mažlietuvius, ir vokiečius. Dabar ši dalis apgyventa maždaug pusės milijono importuotų rusų ir taipgi maždaug 25,000 lietuvių, atskėlusiu iš Didžiosios Lietuvos.

II. Kaip atsirado skirtumas tarp Didžiosios ir Mažosios Lietuvos?

1410 m. Vytautas Didysis Žalgirio (Grunvaldo, Tannenbergo) mūšyje sumušė kryžiuočių ordną taip stipriai, kad jis būtų galėjęs ordną visiškai sunaikinti ir atsiimti visas iki tol ordno okupuotas prūsų ir žemaičių žemes. Vietoje to jis tačiau 1422 m. prie Melno ežero pasirašė su ordinu taikos sutartį, kuria jis paliko ordinui didelę dalį ordno užgrobtų žemių su Karaliaučiaus, Klaipėdos ir kitais miestais.

Tą sutartimi buvo nubrėžta siena, prasidedanti prie Baltijos jūros, į pietus nuo Palangos, kuri paliko didelę lietuviškų žemių dalį ordno valdžioje. Ta siena išsilaikė net 500 metų — iki 1923 m. sausio 15 d.

Tokiu būdu Vytautas Didysis padalino lietuvių tautą į dvi dalis: vieną, vakaruose, mažesniąją (iš čia ir pavadinimas “Mažoji Lietuva”), kurioje gyventojai lietuviai buvo evangelikų liuteronų tikybos ir gyveno vokiečių kultūros įtakoje, o kitą, rytuose, didesniąją, kurioje gyventojai lietuviai buvo katalikų tikybos ir gyveno lenkų kultūros įtakoje.

Susipratę lietuviai tačiau jau seniai siekė šį skirtumą panaikinti. Dar prieš nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymą lietuvių seimai arba konferencijos vyko šiose vietose: 1905 ir 1917 m. Vilniuje, 1914 m. Čikagoje ir Brooklyne, 1916 m. Haagoje (Olandijoje), 1916 m. Berne ir Lausanno miestuose (Šveicarijoje), 1917 m. Petrapilyje ir Voroneže (Rusijoje), Stockholme (Švedijoje).

Visomis šiomis ir taipogi kitomis progomis susirinkę lietuviai priėmė nutarimus bei rezoliucijas, reikalaujančias autonomijos, o vėliau laisvės “visai etnografinėi Lietuvai”. Visiems buvo aišku, kad vartojant šį išsireikimą buvo turėta galvoje ir Didžioji, ir Mažoji Lietuva.

III. Mažoji Lietuva ir kaimyninės valstybės.

Valstybių, urios galėtų turėti pretenziją į Mažąją Lietuvą, yra trys: Vokietija, Lenkija, Sovietų Sąjunga. Jų situacijos yra skirtingos ir dėlto apie kiekvieną jų enka kalbėti atskirai.

A. Vokietija

Vokiečių pretenzija į Mažąją Lietuvą galėtų būti pagrįsta tuo, kad jau prieš 700 metų, t.y. 1231 m., vokiečių kryžiuočių ordinas pradėjo užkariauti prūsų ir žemaičių gyvenamas žemes. Per eilę šimtmečių vyko Mažosios Lietuvos gyventojų vokietinimas, pradžioje tik lėtai, tačiau vėliau, ypač Bismarko laikais (po 1871 m.) jau visai stipriai ir sistemingai. Taipogi lietuviams pakenkė gamtos katastrofos, kaip pvz. didysis maras (1709-1711 m.), išnaikinęs maždaug pusę visų Mažosios Lietuvos gyventojų ir tokiu būdu davęs vokiečių valdžiai progos sustiprinti krašto kolonizavimą vokiečiais.

Po pirmojo pasaulinio karo 1918 m. Versalyje įvyko taikos konferencija. Ten buvo ir Lietuvos valstybės delegacija, vadovaujama užsienio reikalų ministerio profesoriaus Augustino Voldemaro, kuri ryžtingai ir stipriai reikalavo, kad visa Mažoji Lietuva būtų atskirta nuo Vokietijos ir atiduota Lietuvai. Alijantai tačiau Lietuvos delegacijos reikalavimo nepatenkino. Versalio taikos sutarties 99 straipsniu jie nuo Vokietijos atskyrė ne visą Mažąją Lietuvą, bet tik jos dalį dešiniajame, šiauriniame Nemuno krante, kuri buvo pavadinta Klaipėdos kraštu. Alijantai šį tik dalinį Lietuvos reikalavimo patenkinimą teisingo tuo, kad likusioje Mažosios Lietuvos dalyje — pietnemunėje “germanizacija jau buvo pertoli pažengusi”.

Po 1945 m., kai sovietiniai okupantai išžudė arba ištrėmė beveik visus Mažosios Lietuvos gyventojus, tas motyvas nustojo prasmės.

1928 m. sausio 29 d. Berlyne Lietuvos ministeris pirmininkas profesorius Augustinas Voldemaras ir Vokietijos Weimaro respublikos užsienio reikalų ministeris dr. Gustav Stresemann pasirašė “Sutartį tarp Lietuvos Respublikos ir Vokietijos valstybės sienos dalykams sutvarkyti”. Šią sutartimi Lietuvos — Vokietijos siena buvo sutarta ta prasme, kad Mažosios Lietuvos šiaurinė dalis, atseit, Klaipėdos kraštas, buvo pripažinta priklausanti Lietuvai, bet pietinė Mažosios Lietuvos dalis (Rytprūsių provincijos šiaurinė pusė su miestais — Karaliaučiumi, Tilžė, Įsrūčiu, Gumbine ir t.t.) buvo pripažinta priklausanti Vokietijai.

Pasirašydamas nežinia kokiais sumetimais šią 1928 m. sutartį, prof. A. Voldemaras aiškiai pakenkė lietuvių tautos aspiracijoms ir siekiams. Taipogi prof. A. Voldemaras tuo prieštaravo savo veiklai 1919 m. Versalio konferencijos metu, kai jo vadovaujama Lietuvos delegacija įsakmiai reikalavo visos Mažosios Lietuvos.

Vertinant šios 1928 m. sutarties reikšmę, reikia tačiau prisiminti:

1939 m. kovo 23 d. Hitleris, grasindamas didele karinės jėgos persvara, atėmė iš Lietuvos Klaipėdos kraštą. Šiuo smurto veiksmu Hitleris, žinoma, sulaužė tą 1928 m. sutartį. Pagal tarptautinės teisės principus tai reiškia, kad betkuri vėlesnė Vokietijos vyriausybė jau nebegali, remdamasi ta 1928 m. sutartimi, užginčyti teisę Lietuvai reikalauti Mažosios Lietuvos. 1928 m. sutartis, Hitlerio sulaužyta, Lietuvos jau nebeaissto.

1939 m. pradėjęs totalinį karą, Hitleris jį 1945 m. totališkai pralaimėjo. Dalis kalnos, kurią Vokietija turėjo sumokėti už šį pralaimėjimą, buvo netekimas didelių teritorijų rytinėje Vokietijos dalyje, jų tarpe ir Vakarų Vokietija, bent ligi šiol, oficialiai nėra kėlus Mažosios Lietuvos grąžinimo klausimo.

Oficialiai abiejų — ir rytinės, ir vakarinės Vokietijos dalių laikysena rytinių teritorijų atžvilgiu išreiškta šiuose dokumentuose:

1. 1950 m. liepos 6 d. Rytų Vokietija pasirašė sutartį su Lenkija, kuria Rytų Vokietija pripažįsta, kad dabartinė Vokietijos — Lenkijos siena,

A+
ANTANUI JONIKUI

mirus Lietuvoje

ir tragiškai žuvus jo sūnui ALGIMANTUI, broli šauli MOTIEJUI JONIKAI, jo šeimą ir artimuosius nuosirdžiai užjaučiame —

DLK Algirdo šaulių kuopos valdyba Hamiltone

Mylimam broliui

A+
JONUI ELIJOŠIUI

Lietuvoje mirus,

nuosirdžiai užuojautą reiškiamo mūsų choro nariams — ANTANUI ir MARIJAI ELIJOŠIAMS, jų artimiesiems, Irenai Cox bei jos šeimai —

Lietuvos Kankinių parapijos choras
ir muzikas Jonas Govėdas

A+
JUZUI BARZEVIČIUI

amžinybėn iškeliavus,

dukterį ELENĄ ir žentą VACLOVĄ VERIKAIČIUS
nuosirdžiai užjaučiu ir kartu liūdžiu —

Algis Grigas

A+
ALEKSANDRUI BYSZKIEWICZ

mirus,

žmonai ALDONAI, sūnui ALEKSANDRUI ir giminėms
gilia užuojautą reiškia —

V. Anyšenė
E. Ulickienė
L. Novogrodskienė

A+
ALEKSANDRUI BYSZKIEWICZ

mirus,

žmonai ALDONAI, sūnui ALEKSANDRUI ir giminėms
gilia užuojautą reiškia —

Toronto Lietuvių Namų
bendradarbiai

Canadian Art Memorials Ltd.

176 Lakeshore Road West, Port Credit, Ont. L5H 1G4

LOUIS TEMPORALE - oficialus skulptorius -
Bank of Canada, Bank of Montreal,
Bank of Nova Scotia ir Archives Bldg.
King George VI Niagara Falls

Atlieka įvairius kapų paminklų akmens ir skulptūros darbus — greitai ir meniškai. Užsakymus atliekame pagal projektus ir taip pat turime didelį pasirinkimą pagamintų paminklų lietuvių kapinėms

Užsakykite jau dabar, kad mes galėtume neskubėdami atlikti visą meniską darbą pagal pageidavimus.

Darbovietės telefonas 278-2757
Namų telefonas 278-4529

Mobawk Furniture Ltd.
PILNAS NAMŲ APSTATYMAS

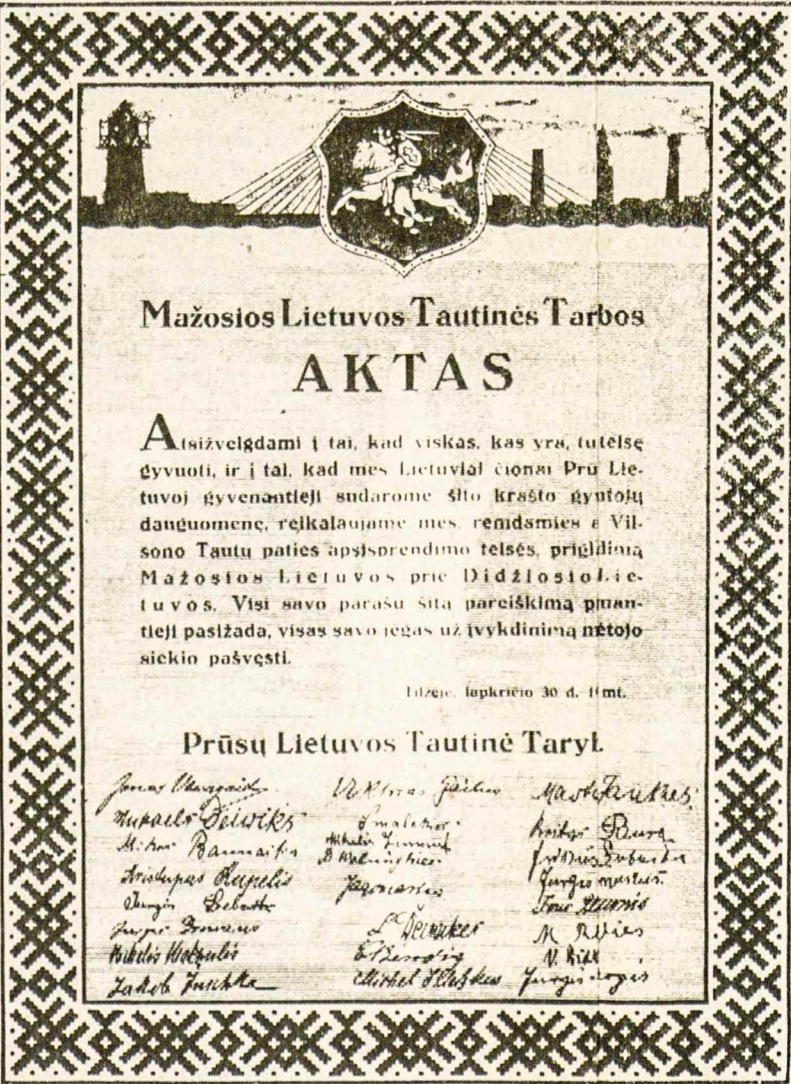
- ★ Elektros reikmenys
- ★ Televizijos aparatai
- ★ Skalbiamosios mašinos
- ★ Vaikų baldai
- ★ Įvairūs kilimai
- ★ Saldytuvai
- ★ Valgomųjų kambarių apstatymas ir kt.
- ★ Siuvamos mašinos
- ★ Rašomos mašinėlės

Nemokamas pristatymas į namus.

KRAUTUVĖS:

Vakaruose — 137 RONCESVALLES Ave. Rytuose — 2448 DANFORTH Ave.
Tel. 537-1442 Tel. 699-4444

Krautuvės atidarytos nuo 9 valandos ryto iki 9 val. vakaro

Mažosios Lietuvos Tautinės Tarybos aktas, kuriuo bo nutarta Mažąją Lietuvą sujungti su atsitatančia nepriklausoma Lietuva 1918 metais

Klaipėdos krašto žvejys, matęs daug audrų, žvelgia į Baltijos jūros platybes ir laukia naujos laisvės aušros

Mažoji Lietuva – būsimos Lietuvos dalis

(Atkelta iš 2-ro psl.)
vadinamoji Oderio – Neisses linija, yra galutinė.

2. 1970 m. rugpjūčio 12 d. Vakarų Vokietija Maskvoje pasirašė sutartį su Sovietų Sąjunga, kuria Vokietija pripažino, kad ji iš viso neturi jokių teritorinių pretenzijų.

3. 1970 m. gruodžio 7 d. Vakarų Vokietija Varšuvoje pasirašė sutartį su Lenkija, kurioje abi šalys pasisakė, kad jos pripažįsta esamas sienas galutinėmis ir kad jos neturi jokių teritorinių pretenzijų viena kitai.

Visų šių trijų sutarčių implikacija aiški:

Abi Vokietijos valstybės atsisakė visų pretenzijų į rytines teritorijas, taigi ir į Mažąją Lietuvą.

Ryšium su tuo dar reikia paminti ir 1975 m. liepos 30 d. Helsinkyje, Suomijoje, įvykusią Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferenciją, kurioje 35 valstybės, jų tarpe ir Vokietija, sutarė laikyti vieni kitų sienas nepažeidžiamomis ir atsisakyti vartoti jėgą prieš bet kurios valstybės teritorinį integralumą.

Ta pati Helsinkio sutartis tačiau numato galimybę pakeisti esamas valstybių sienas taikiais susitarimais.

Tad galima padaryti išvadą, kad dabartinėje situacijoje iš Vokietijos pusės pretenzijų į Mažąją Lietuvą nėra.

B. Lenkija

Antrajam pasauliniam karui baigiantis, Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas Franklin D. Rooseveltas, Didžiosios Britanijos ministras pirmininkas Winston S. Churchillis ir Sovietų Sąjungos diktatorius Josif V. Stalinas (vadinamieji "trys didieji") suėjo dviem konferencijom – 1943 m. lapkričio mėnesį Teherane ir 1945 m. vasario 4-11 d.d. Jaltoje. Tvarkydami nugalėtosios Vokietijos klausimą, jie Rytprūsių provincijos problemą taip išsprendė: Rytprūsių provincija buvo padalinta į dvi puses; pietinė pusė, bet ne šiaurinė, buvo priskirta Lenkijai. Tas faktas neabejotinai pateisina vieną išvadą: "trys didieji" buvo įsitikinę, kad šiaurinė Rytprūsių pusė, atseit, Mažoji Lietuva, Lenkijai nepriklauso.

1945 m. rugpjūčio 16 d. Lenkija pasirašė sutartį su Sovietų Sąjunga, o 1947 m. gegužės 7 d. buvo priimtas jų abiejų demarkacijos protokolas. Abiem šiais aktais Lenkija pripažino "Potsdamo liniją", skiriančią pietinę buvusios Rytprūsių provincijos pusę nuo

šiaurinės, atseit, nuo Mažosios Lietuvos.
Tų dviejų aktų implikacija aiški – Lenkija atsisakė nuo Mažosios Lietuvos.

C. Sovietų Sąjunga

Karui pasibaigus, 1945 m. liepos 17 – rugpjūčio 2 d.d. "trys didieji" (ši kartą Trumanas, Stalinas ir Attlee) susirinko Potsdame, Vokietijoje, konferencijai. Šioje konferencijoje priimto susitarimo penktasis straipsnis atiduoda Mažąją Lietuvą Sovietų Sąjungai, bet – ir tai svarbu pabrėžti – ne nuosavybėn, o tik laikinam administravimui, kol bus sudaryta taikos sutartis. Tačiau jau 1945 m. spalio 17 d. Sovietų Sąjunga inkorporavo Mažąją Lietuvą į RSFSR ir tuo, žinoma, sulaužė Potsdamo susitarimo penktąjį straipsnį.

Tai reiškia, kad Sovietų Sąjunga valdo Mažąją Lietuvą be jokio teisinio pagrindo, pasiremama vien tik nuoga fizine, kumščio, ginklo jėga. Reikia neužmiršti, kad Mažoji Lietuva niekad Rusijai nepri-

klausė ir kad dėlto Sovietų Sąjunga neturi nieko kas bent iš tolo būtų panašu į istorinę pretenziją į Mažąją Lietuvą.

Tad galima padaryti išvadą, kad nei Vokietija, nei Lenkija, nei Sovietų Sąjunga neturi pakankamo teisinio pagrindo remti kuriom nors pretenzijom į Mažąją Lietuvą.

Prie šios išvados, žinoma, reikia pridėti "caveat" ta prasme, kad tokia išvada pagrįsta tik "rebus sic stantibus", tik esant dabartinei padėčiai, nes neįmanoma numatyti, ar bus pasikeitimų ateityje, ir, jeigu taip, kokio pobūdžio tie pasikeitimai bus ir kaip jie paveiks esamą situaciją.

Šiuo momentu tačiau galima konstatuoti, kad Lietuvos teisė į Mažąją Lietuvą yra geresnė bei stipresnė istoriniu ir etnografiniu atžvilgiu ir pagaliau elementarios teisybės pagrindu.

Dr. Jonas A. Stiklorius, MLRS vicepirmininkas, e. pirmininko pareigas

1981 m. vasario 10 d.

Dar vienas žemėlapis

AL. GIMANTAS

Turime vieną kitą Lietuvos žemėlapi, kurie dėl vieno ar kitokių priežasčių visų nepatenkina. Vieną tvirtina, kad išplėstos Lietuvos ribos užrūstintų mūsų jautrius kaimynus, kiti mano, kad permažai ar per daug užsimota, tretį pabrėžia etnografinės lietuvių sritis, ketvirtį siekia istorinių Lietuvos sienų. Žodžiu, esama įvairių nuomonių.

Šiaip ar taip mums reikėjo Lietuvos žemėlapi, rodančio ribas, kuriose siektina nepriklausomos Lietuvos atstatymo. Tokį žemėlapi nuo 1955 m. ruošė Algirdas Gustaitis. Žemėlapis išleistas Lietuvos Šaulių Sąjungos ir Lietuvos Istorijos Draugijos pastangomis, o braižymo darbus atliko Kestutis Stropus. Žemėlapyje dailiai įmontuota ir 14 Lietuvos miestų herby, meniškai apipavidalintų dail. Telesforo Valiaus. Žodžiu, įdėta tikrai daug darbo. Sumanytojas ir vykdytojas buvo Alg. Gustaitis. Tik jo kieno nusistatymo dėka didžiulis darbas pagaliau buvo įvykdytas.

Per metų eilę matėme spaudoje įvairiausius pasisakymus, kaipkuda piktoką kritiką, karčius žodžius. Tai neatbaidė Alg. Gustaičio, neatvėsino jo patriotinių nuotaikų. Vieni jį vadino svajotoju, pametusių realybės jausmą, kiti – "superpatriotu", tretį lydėjo visas tas pastangas su neslepia šypsena. Tačiau tai neatbaidė losangeliečio Alg. Gustaičio. Dabar visas atliktas, užsibrėžtas tikslas pasiektas. Naujasis leidinys turėtų puošti tas šaunias mūsų rezidencijas, įvairių lietuviškųjų institucijų sales, klases. Atskiri skelbimai jau buvo įdėti iš-eiškioje spaudoje, tad čia netenka minėti, kur ir kaip žemėlapis gauhamas. Visa tai tik dar kartą parodo, ką ir kiek gali pasiekti privati iniciatyva, atskirų asmenų ištvermė ir pasiryžimas. Džiugu, kad Alg. Gustaitis reikiiasi ir vaikų literatūros srityje. Neseniai JV L Bendruomenės švietimo taryba išleido trečiąjį Algio Trakio ir Taksuoko Šleivio nuotykių dailį "Žuvininkai". Kritikai ši simpatinga leidinį sutiko palankiai. Jau paruošta ir ketvirtąji tų visų nuotykių dalis – laukia spausdinimo eilės. Galima pasidžiaugti, kad bent jaunimeliui skirta literatūra nėra visai apleista, kad vis kas nors naujo pateikiama jaunajam skaitytojui, įsisavinusiam tik ribotą lietuvių kalbos žodyną. Įmantriomis istorijomis mažylių nepatraukia, nesudomina, bet tokio pobūdžio skaitiniai, kaip lietuviuko berniuko ir jo šuniuko nuotyčiai, turėtų būti patrauklūs bei mėgstami.

Taip išlaisvinom Klaipėdos kraštą

Atsiminimai iš 1918-1925 metų

ERDMONAS SIMONAITIS

Spausdiname istorinės vertės atsiminimus liudininko, aktyviai dalyvavusio prieš 60 metų Klaipėdos krašto išlaisvinime ir plačiai pasireiškusio jo valdyme. Autorius yra miręs 1969 m. vasario 24 d. V. Vokietijoje. Jo atsiminimai, redaguoti dr. A. Šapokos, buvo išspausdinti "Aiduose" 1948 m. 18 nr. RED.

1. TILŽE, MAŽOSIOS LIETUVOS ATGIMIMO LOPŠYS

Senasis Mažosios Lietuvos kultūrinis ir politinis centras buvo Tilžė. Ten veikė mūsų tautos žadintojai ir veikėjai: Dr. Bruožas, Dr. Girėnas, Sauerveinas, Kuršaitis, Mikšas, Smalakys, Jankus, Smalėjus, Kalvaitis, Vydūnas, Vanagaitis, Dr. Gaigalaitis, Jagomastas ir daug kitų. Iš ten kalbėtojai ir giedotojai draugija vyko į visus Mažosios Lietuvos bažnytikaimius ir kėlė Prūsų lietuvių tautinę sąmonę žodžiu ir daina. 1914 m. VIII. 1 d. turėjo Tilžėje įvykti didelė lietuvių šventė Jokūbinė. Bet lygiai tą dieną Vokietijos vyriausybė paskelbė mobilizaciją ir mūsų jaunieji vyrai, užuot eję į savo šventę, turėjo eiti karan.

1918 m. kaizerinei Vokietijai sugriuvus, naudojosi visos paverptos tautos Amerikos prezidento Vilsono paskelbta apsisprendimo teise, kur jos nori priklausyti. Neatsilikio ir Mažoji Lietuva. Grįžo dalis jaunėsiųjų veikėjų iš karo, nors daug jų turėjo paaukoti savo gyvybę svetimų tirynų interesams. Susirinkome būrelis grįžusių su senesniais veikėjais ir vienbalsiai nutarėme pareikšti pasauliui, kad Mažoji Lietuva nori atskirti nuo savo pamotės Vokietijos ir susijungti su atsikuriančia nepriklausoma Lietuva. Buvo išrinktas komitetas, kuris šią akciją turėjo organizuoti ir praveisti.

Šitos akcijos centras vėl buvo Tilžė. Po trumpo laiko buvo suauktas visų Mažosios Lietuvos veikėjų suvažiavimas Tilžėje, kuriame buvo priimtas Dr. Gaigalaičio paruoštas atsisaukimas į pasaulį ir mūsų visuomenę. Atsisaukimas buvo Vokietijos ir užsienio laikraščiuose paskelbtas, nors vokiečių laikraščių redaktoriai šią atsisaukimą labai nenorėjo skelbti, nes tai esą "Verrat".

Vokiečių įstaigų ir laikraščių sukiršintos visuomenės reakcija buvo, žinoma, mums labai nepalanki. Visi jie, nuo dešiniųjų iki komunistų, vadino mus išdavikais "Verrateeriais", nors Vokietijos vyriausybė buvo priėmusi Vilsono punktus, kad visos tautos turi laisvą apsisprendimo teisę. Prasidėjo gerasniam per laikraščius. Ir taip sukiršinti avantiūristai vokiečiai pradėjo lietuvių veikėjų persekioti ir užpildinėti. Dalis senesnių veikėjų pasišalino iš Tarybos, bijodami dėl savo ir šeimos gyvybės. Ir keista, tie, kurie pasėjo grūdus, javus pjauti laikui atėjus, bijojo, reikėjo juos pjauti jaunesniems, iš karo grįžusiems, kurie frontuose buvo užsigrūdinę ir jokio pavojaus nepaisė.

Dėl vokiečių laikysenos mūsų atžvilgiu pora pavyzdžių: "Til-siter Zeitung" buvo prieš lietuvių veikėjus idėges šmeižta – straipsnį. Jonas Vanagaitis ir aš nuėjome pas redaktorių, kad šmeižtą atitaisytų. Redaktorius labai stebėjosi, kad mes, Vokietijos piliečiai, norime nuo Vokietijos atsiskirti, juk visi tokias pastangas vadinę išdavimu. Pakaustas redaktorius, ar jis norėtų kaip vokieत्यs priklausyt Prancūzijos valstybei ir kad jo vaikai turėtų prancūziškas mokyklas lankyti, labai rustebo, kad mes, lietuviai, vokiečiams lyginamės, vadinsi, lygių teisių reikalaujame.

Su Vanagaičiu nuėjome pas Tilžės "Arbeiter und Soldatenrat" pirmininą, Prūsų lietuvių, su kuriuo ląbėjome lietuviškai. Reikalavome, kad ir mes savo atstov norime turėti, kaip ir kito partijos. Jis buvo senas socialdemokratas darbininkas. Ir jis smerkia mūsų pastangas atsiskirti nuo Vokietijos, nes mūsų Vokietijoje visi piliečiai ir lietuviai, turės lygias teises. Kad lietu-

vis nori savo lietuvišką valstybę turėti, kaip ir vokiečiai savo, tą ir socialdemokratas negalėjo suprasti.

Mūsų atsisaukimai ir atsakymai į vokiečių šmeižtus sujaukdino labai vokiečius Tilžėje. Jie, atėjūnai, laikėsi to krašto šeiminkais ir jiems buvo bailsu ir pagaltoti, kad pareiškė tikras šeiminkas savo pretenzijas. Pradėjo daužyti veikėjų langus, o kriminalinė policija nuolat kratas darydavo, įieškodama medžiagos iškelti bylai dėl krašto išdavimo.

Mažosios Lietuvos Tarybos viešas veikimas tokiomis aplinkybėmis buvo neįmanomas. Dėl to buvo išrinktas vykdomasis komitetas, kuris turėjo numatyti akciją toliau vesti. Jis susidėjo iš Jono Vanagaičio, Viktoro Gailiaus ir manęs. Mūsų atsisaukimai dabar buvo siunčiami į užsienio spaudą per Kopenhagą. Iš ten jie pateko vėl į Vokietijos spaudą ir sukėlė prieš mus naują reakciją. 1919 m. sausio mėnesį turėjome savo darbą nutraukti. Gailius išvažiavo studijuoti. Mes kiti, iš karo grįžusieji, negalėdami toliau plunksna ir žodžiu už Mažosios Lietuvos laisvę kovoti, nusprendėme griebtis kardo. Tam tikslui buvo sudarytas žemaičių batalionas, į kurį įstojome – Vanagaitis ir aš. Atsirado ten ir Dr. Didžys, už ką jam iškėlė vokiečių teis-me bylą Įsrutėj.

2. KLAIPĖDOJE

Mažosios Lietuvos Taryba reikalavo atskirti visą Mažąją Lietuvą nuo Vokietijos. Dėl to buvome kaip pritrenkti, kada sužinojome, kad Maž. Lietuvą tik iki Nemuno numatoma atskirti nuo Vokietijos. Vėl subruzdome. Teko man su Jurgiu Margiu važiuoti į Paryžiaus taikos konferenciją mūsų reikalų ginti. Bet kaip nuvykti, jeigu nei vienam vizos neduoda?

Nuvažiavome į Berlyną, kur buvo alijantų karinės misijos štabas. Laimingu būdu ką tik į Berlyną buvo atvykęs iš Paryžiaus p. Milašius, kuris vėliau buvo Paryžiuje Lietuvos atstovu. Jam tarpininkaujant, pavyko prieiti prie misijos pirmininko prancūzų generolo Dupont. Jis mums paaiškino, po išdėstymo savo kelionės reikalų, kad galys tik tokiems asmenims vizas duoti, kuriuos jam taikos konferencijos pirmininkas nurodys. Jis aiškino, kad Paryžiuje yra labai sunku susitarti, o dabar, kad dėl Mažosios Lietuvos jau susitarta, negalima leisti atvykti žmonėms, kurie nori šią susitarimą "torpeduoti". Jo manymu Nemunas pasirinkta kaip siena, kadangi Lietuva bus maža valstybė ir dėl visokių priežasčių yra geriau su dideliu kaimynu turėti aiškią sieną, nors jam, kaip prancūzui, labai aišku ir skaudu, kad dalis tėvynės paliekama priešams.

Mūsų pastangos išvengti Ma-

žosios Lietuvos suskaldymo vaisių nedavė. Senasis Nemunas visados jungė, o dabar jis Mažąją Lietuvą skiria.

Po pasirašymo taikos sutarties Paryžiuje nutarėme visą savo politinę veiklą perkelti į Klaipėdą. Dalis veikėjų pasilikio Tilžėje. Jie buvo įpareigoti nors kultūrinę veiklą, o slapta ir toliau politinę veiklą varyti. Kita dalis veikėjų persikėlė į Klaipėdą, jų tarpe ir aš. Klaipėdos kraštas buvo Lietuvos naudai atskirtas, dabar reikėjo suvienijimą su Lietuva realizuoti.

Ten Adomas Brakas savo name davė mums reikalingas patalpas, ir Mažosios Lietuvos Taryba pradėjo veikti. Pirmininku buvo Jokūbas Brožaitis, o generaliniu sekretorium trumpą laiką Jokūbas Stiklorius, kurį aš netrukus pakeičiau. Vokiečiai buvo iš visų savo partijų sudarę vykdomąjį organą "Arbeitsausschuss", kurio pirmininku buvo buvusis Klaipėdos miesto vyriausias burmistras Altenberg.

3. PRANCŪZŲ LAIKOTARPIS

Klaipėdos kraštą turėjo užimti anglų kariuomenė, ir jos karininkai buvo atvykę į Klaipėdą patalpų pasirinkti. Bet staiga buvo sprendimas atmainytas. Paaikškėjo, kad anglai užimą Dancigą, dėl to prancūzų vyriausybė pareiškė pretenzijas į Klaipėdą. Šito labai norėjo lenkai, kadangi anglai per didelių lenkų norų nemėmė. 1920 m. sausio 10 d. atvyko prancūzų kariuomenė su paskirtu kariniu gubernatorium generolu Odry.

Vokiečių įgula buvo kiek anksčiau pasitraukusi. Vokiečių vyriausybė buvo savo komisaru paskyrusi grafą Lambsdorf, kuris turėjo Klaipėdos krašto perdavimą alijantams paruošti ir įvykdyti. "Paruošimas" buvo vykdomas taip, kad jis sudarė jau minėtąjį "Arbeitsausschuss", davė jam visokių patarimų ir padėjo jiems, kaip to krašto "šeimininkams", įsitvirtinti. Su lietuviais neturėjo nei grafas Lambsdorfas, nei "Arbeitsausschuss" jokio kontakto. Lambsdorfas pristatė generolui Odry "Arbeitsausschuss'o" narius ir krašto valdymą perdavė. Nors formaliai p. Odry, bet faktinai jau "Arbeitsausschuss'as" kraštą valdė su žinia grafo Lambsdorf.

Ponas Odry, sąlygų nežinodamas, pavedė jam pristatytam "Arbeitsausschuss'ui" kraštą valdyti pagal jo nurodymus, pavadindamas jį "Klaipėdos Krašto Direktorija". Ji susidėjo iš 7 narių: pirmininkas p. Altenberg, vicepirmininkas p. Matzies, p. Honig, buvęs Tilžės apskrities viršininkas dvarininkas von Schlenther, dvarininkas Scheu ir gewerkschaftų sekretorius Matzies.

Mažosios Lietuvos Tarybos atstovai tuojau prisistatė generolui Odry (Brožaitis, Stiklorius, Brakas ir aš) ir pareiškė, kad Klaipėdos kraštas yra pagal Prancūzijos ministerio pirmininko Clemenceau pareiškimą atskirtas nuo Vokietijos, kadangi jo gyventojų daugumą sudaro lietuviai, ir kad uostas yra reikalingas Lietuvos valstybei. Į paskirtąją direktoriją neįeina nė vienas lietuvis, bet visi jie atėjūnai ir lietuvių skriaudėjai, kaip tad tai suderinama su p. Clemenceau pareiškimu.

Gen. Odry neturėjo ką sakyti. Jam tai buvo bendrai nauja "dirva", kas jau iš to matyti, kad jo štabe buvo vertėjas lenkas, kuris išvyko, kada sužinojo, kad Klaipėdos krašte negalima surasti žmogaus, su kuriuo būtų galima susikalbėti lenkiškai. Ponas Odry žadėjo su direktorija dėl mūsų pareiškimų pasitarti.

Po poros dienų buvome pakviesti pas jį. Vokiečiai jam paaikškinė, kad jie atstovauja daugumą krašto gyventojų. Po ilgų derybų priėjome prie labai menko rezultato. Jis buvo toks: direktorijos narių skaičius pakeliamas nuo 7 iki 9. Skiriami 2 nauji nariai: vienas tikras lietuvis, o antras puslietuvis. Kaip tikras lietuvis buvau aš pasiūlytas, o kaip puslietuvis kunigas Reidys.

Darbas buvo direktorijoje vienam lietuviui tarp 7-8 vokiečių labai sunkus. Bet man pavyko daug mūsų naudai nuveikti, nes vokiečiai skaitėsi su manim, bijodami, kad galėčiau eiti pas prancūzus skųstis, jeigu lietuvių teisės visai nepaisys.

Altenbergas buvo priverstas pasitraukti, kadangi važiavo "biznio" reikalais į Varšuvą, dėl to lietuviai didžiausią triukšmą pakėlė. Militarinis gubernatorius buvo pakeistas aukštuoju komisaru, kuriuo buvo paskirtas p. Petisne. Generalas buvo žmogus, su kuriuo buvo galima atvirai bei užpakalinių minčių tartis. Kitaip buvo su p. Petisne ir jo kabineto šefu kap. Laroche. Jis yra vyriausiasis kaltininkas p. Altenbergo kelionės į Varšuvą, jis buvo lenkų draugas.

Reikalingas buvo naujas direktorijos pirmininkas. Mes siūlėme buvusį aukštą vokiečių valdininką Dr. Steputaitį iš Bokelių, Gerdavos apskr. Po pasitarimo su vokiečiais jie su Steputaičio kandidatūra sutiko. Vokiečių politikierius dvarininkas Gubba buvo kartu su Steputaičiu Tilžėje lietuviškam dragūnų pulke tarnavęs, ir vokiečiai buvo įsitikinę, kad pavyks Steputaitį patraukti savo pusėn. Ir pavyko. Steputaitis ėjo su "dauguma", nors šią daugumą nebuvo mėginta nustatyti, rinkimų jokių nebuvo ir visą krašto valdymas buvo vokiečių rankose, kurį jie gavo iš grafo Lambsdorf.

Vokiečiai pradėjo reikalauti "Freištato", šią idėją labai (Nukelta į 5-tą psl.)

Viena iš gatvių dabartinės Tilžės, sovietinės valdžios pavadintos Sovietsku

("Nemuno vingiuose")

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

PROPAGANDINĖS DRAMOS

Kultūros ministerija ir Lietuvos Rašytojų Sąjunga paskelbė įvairių dramų konkursą, susietą su sovietinamos Lietuvos 45 metų sukaktimi ir sovietinės pergalės prieš Vokietiją keturiasdešimtmečiu 1985 m. Tuose įvairaus žanro kūrinuose turi būti atskleidžiama idejinė sovietinio žmogaus branda, dvasinis tobulėjimas, garbinamas sovietinis patriotizmas, socialistinis internacionalizmas, Maskvos persama tariamoji tautų draugystė. Bus priimamos ir savo bei kitų autorių kūrinių inscenizacijos. Konkurso dalyviai tuos savo kūrinius prasoimi atsiųsti iki 1984 m. rugsėjo 1 d. Vertintojų komisija, vadovaujama filologijos dr. J. Lankučio, premijas paskirs iki 1984 m. lapkričio 1 d.: vieną pirmąją — 1200 rb., dvi antrąsias — po 800 rb., dvi trečiąsias — po 500 rb. Premiūtuos propagandinius kūrinius žadama įtraukti į Lietuvos teatrų repertuarą.

SOVIETINIAI PRIEDAI

Vilniškės augščiausiosios tarybos prezidiumas, minėdamas Sovietų Sąjungos šešiasdešimtmetį, šią sukaktį prikerėgė Kėdainių chemijos gamyklai, Klaipėdos jūrų prekybos uostui, "Tiesos" kolchozo Panevėžio rajone. Tų priedų dėka nuo 1982 m. gruodžio 15 d. Lietuvoje staiga atsirado: Kėdainių Sovietų Sąjungos šešiasdešimtmečio chemijos gamykla, Klaipėdos Sovietų Sąjungos šešiasdešimtmečio jūrų prekybos uostas, Sovietų Sąjungos šešiasdešimtmečio kolūkis, praradęs lietuvišką "Tiesos" žodį. Prezidiumo pirmas. A. Barkauskas ir sekr. J. Gureckas, pataikauja Maskvai, vis dėlto ne išdrįso išbraukti Kėdainių ir Klaipėdos. Sovietinių priedų chemijos gamykla, jūrų prekybos uostas ir kolchozas susilaukė už gerą valstybinių planų, socializminių įsipareigojimų vykdymą.

TREČIOJI AUDEJŲ DIENA

Si audėjū ir verpėjū šventė, rengiama kas penkeri metai, sutraukia daug žiūrovų į Panevėžio sporto rūmus. Įvairiose rungtyse dalyvavo 130 audėjų ir verpėjų. Visus linksmino etnografinis Vilniaus universiteto ansamblis "Ratilio", liaudies dainų atlikėja Veronika Pavilonienė, kaimiška Panevėžio stiklo fabriko kapela ir pučiamųjų orkestras "Garsas", anykštiečiai pasakorė Elena Juzenienė. Audėjų audėja buvo išrinkta vilnietė liaudies meistrė Klemenina Gudonytė, verpėjų verpėja — panevėžietė Valentina Vrubliauskienė, mezgėjų mezgėja — Ona Jarmulavičienė.

ŽAIDIMAS PENKRULĖMIS

"Tiesos" 1982 m. gruodžio 5 d. laidoje paliečiami praturtėjimo gundymai laisvoms. Atsiunčiamas laiškas su penkių asmenų pavardėmis bei adresais. Gavėjas raginamas pasiųsti penkis rublius pirmajam asmeniui, paskui įrašyti save penkton vieton ir penktas to laiško kopijas pasiųsti savo pažįstamiems. Esą taip už penkis pasiųstus

laiškus bus gauta 15.625 rubliai, kai pavarde laišku grandinėje iškops pirmon vieton. Teisingai pastebima, kad ši praturtėjimo vilionė turi labai seną istoriją, tik keičiasi pasiųsti reikalaujami pinigai. Esą pokaryje užtekdavo vieno rublio. Galima pridėti, kad tokie gudruolių laišku buvo siuntinėjami ir nepriklausomoje Lietuvoje. Tada netgi buvo grasinama įvairiomis nelaimėmis, sunkiomis ligomis, jeigu kas nepasiųs reikalaujamų centų ar lito ir išdrįs nutraukti laišku grandinę.

JAUNŲ VAGIŲ GAUJA

Naktiniais įsilaužimais į nušalesnes parduotuves Kėdainiuose pasižymėjo cukraus fabriko darbininkai R. Balandis ir A. Kanaporis, moksleiviai R. Bunius ir A. Vasiliauskas, Kauno "Pergalės" susivienijimo darbininkas V. Juškauskas. Esą šie vaikinai, kurių vyriausias buvo 22 metų, jauniausias — 17 metų amžiaus, iš keturių parduotuvių Kėdainių, Raseinių ir Panevėžio rajonuose per vienerius metus išsinešė beveik 17.000 rublių vertės prekių. Vogė viską — cigaretes, saldinius, konservus, alkoholinius gėrimus, kvėpalus, televizorius. Jie taipgi pavogė magnetofoną ir patefoną iš mokyklos, nuvarė aštuonis automobilius, atliko kitų nusikaltimų. Teismas nuteisė: R. Bunius — 12 metų laisvės atėmimo, R. Balandį, A. Kanaporį ir A. Vasiliauską — po 10 metų, V. Juškauską — 2 metams laisvės atėmimo. Visiems, išskyrus V. Juškauską, buvo konfiskuotas turtas, įsakyta atlyginti nusikaltimais padarytą žalą. Kadangi A. Vasiliauskas neturėjo uždarbio ar turto, jo padaryta 5.957,61 rb. žala turės padengti tėvai.

ČEAPONŲ KETVERTUKAS

Visoje Lietuvoje yra žinomas Čeponų ketvertukas — Rasele, Rolandas, Artūras ir Robertas Šilutėje. Jų trylikstasis gimtadienis buvo paminėtas 1982 m. rugsėjo 14 d. Vaikai dabar yra Šilutės mokyklos šeštokai, tėvai mirus, gyvena jos bendrabutyje. Jie gimė 1969 m. Šilutės žemės ūkio techniku mokomojo ūkio darbininkų Čeponų šeimoje, auginasioje dvytnių — Ričardą ir Romą, Kęstutį ir Vilę. Pokario metais tai buvo antras ketvertukas. Pirmasis gimė 1950 m. Šaukėnuose, bet visi keturi vaikai greitai mirė. Motinai Albinai Čeponienėi, mirus vyrui, daug padėjo darbovietė, nemokamai pastačiusi dviaugštį mūrinį namą. Vaikų sveikata rūpinosi Šilutės gydytoja, "Eglutės" sanatorija, kur juos prižiūrėjo vyr. gydytoja Joana Milukienė. Vienintelio Lietuvos ketvertuko globon įsijungė gamyklos, įmonės, moterų tarybos. Aštuonmetėje mokykloje bei jos bendrabutyje žvalų ir sveiką ketvertuką prižiūri auklėtoja Violeta Vitkutė. Pasak jos, Artūras ir Robertas žada mokytis žemės ūkio techniku, Rolandą vilioja siuvelyjo amatas, o Rasele dar nėra apsisprendusi. V. Kst.

Metinis zuikių BALIUS

su įdomia programa.

[vairūs gėrimai, šilta vakarienė, loterija, taurių įteikimas pasižymėjusiems klubo nariams. Meninėje programos dalyje — Hamiltono mergaičių choras "Aidas" su solistu V. Verikaikiu, vadovaujant muz. D. Deksnylei. Šokiai ir linksmoji dalis, grojant "Zbigniew Nogas" orkestrui. Balius pradžia — 18.30 v., meninės programos — 20 v. Įėjimas — \$5.00, studentams ir pensininkams — \$4.00

Hamiltono Lietuvių Žuklautojų ir Medžiotų klubo Giedraitis valdyba

Hamilton, Ontario

VASARIO 16 MINĖJIMA

Bendruomenė čia rengia vasario 13, sekmadienį, 4 v.p.p., Scott Park gimnazijos auditorijoje. Pakvietimai jau yra išsiųsti valdžios ir tautybių atstovams. Meninė programa su dainomis ir šokiais atliks latvių jaunimas. Tai įdomus ir naujas dalykas mūsų Vasario 16-to rengimuose minėjimuose. Programoje dalyvaus ir AV par. choras, vad. muz. D. Deksnytės-Powell.

AV PĖRĖPIJOS CHORAS vasario 20 d. vyks į Torontą, kur ten rengiamame Vasario 16-to minėjime dainuos su jungtiniu choru. Į chorą įsijungė naujas altas — I. Vasiliauskienė. Laukiame ir mūsų chorą įsijungiant ir daugiau dainos mėgėjų.

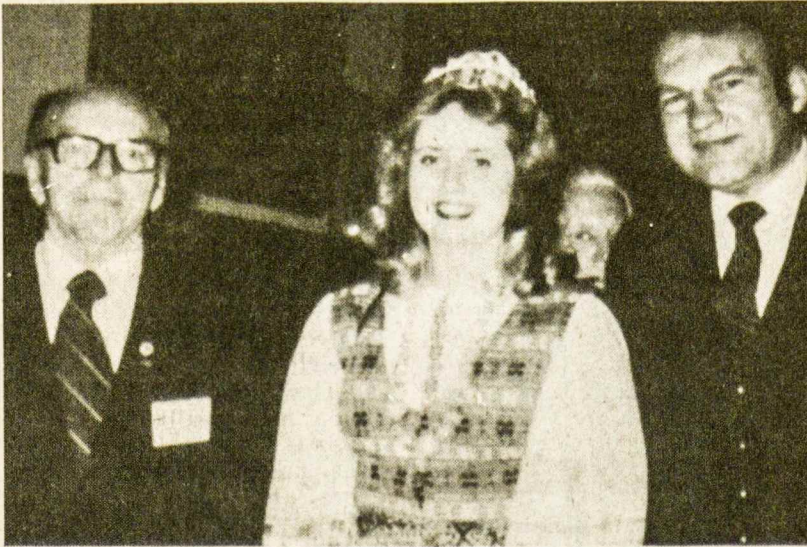
AV PARAPIJA sausio 9, sekmadienį, išrinko 20-ties atstovų parapijos tarybą. Rinkimai įvyko tuoj po Sumos Jaunimo C. salėje. Rinkimai parapijiečiams buvo naujas dalykas, tad žmonių buvo pilna salė. Kandidatuojančių irgi netrūko. Jų sąrašą sudarė 33, prie kurių salėje buvo pridėtos dar dvi pavardės. Iš viso 35: A. Choromanskis, J. Bubnys, K. Būgarda, K. Deksnys, D. Enskaitienė, A. Gedrimas, B. Grajauskas, M. Gudinskas, A. Juozapavičius, E. Kairienė, J. Kristolaitis, V. Kvedaras, A. Liaukus, I. Mačiūnienė, B. Mačys, A. Meškauskienė, E. Norkus, A. Patamsis, A. Petkevičius, S. Petkevičienė, J. Pleinys, J. Sadauskas, K. Simaitis, A. Stanevičius, V. Stanevičienė, J. Stankus, L. Stungevičienė, P. Šiūlys, J. Tarvydas, D. Trumpickienė, J. Trumpickas, I. Vasiliauskienė, A. Žilvitis, I. Ulbinienė ir J. Steiblys. Balsavo iš viso 227 žmonės. Tai tik ketvirtadalis parapijiečių. Daugiausia surinkę balsų įeina į tarybą: J. Pleinys 195, V. Stanevičienė 171, A. Juozapavičius 169, A. Stanevičius 168, J. Kristolaitis 158, A. Liaukus 157, M. Gudinskas 153, V. Kvedaras 152, K. Būgarda 143, K. Deksnys 142, B. Grajauskas 136, J. Stankus 136, E. Kairienė 132, S. Petkevičienė 129, B. Mačys 129, A. Petkevičius 125, L. Stungevičienė 113, D. Trumpickienė 111, A. Žilvitis 110 ir K. Simaitis 109. Tik neteko niekur rinkimuose matyti, kad ir kandidatai, kurie ir patys nori būti išrinkti, tiems rinkimams pirmininkautų ir sekretoriautų. Į tarybą išrinkta daug pajėgių ir organizacinį patyrimą turinčių žmonių. Greitu laiku parapijos klebonas kun. J. Liauba su išrinktais tarybos nariais turės posėdį, kur bus sudarytas vieneriems metams parapijos tarybos prezidiumas iš klebono, tarybos pirmininko, vicepirmininko, sekretoriaus ir sekčių vadovų. Čia bus įsteigtos ir tarybos veiklos įvairios sekcijos, kurių numatyti įvairios Tarybos ir prezidiumo narių sudėtis metams bėgant keisis, nes kasmet bus daromi papildymai rinkimais. Pagal surinktų balsų daugumą pirmajam tarybos narių dešimtui rinkiminiai metai bus už dvejų metų, o antrajam — jau kitais metais. K. M.

Sault Ste. Marie, Ont.

ATEJO IR PRAEJO KALEDOS, kurios buvo nešalios ir nebalios. Dvi didžiausios miesto darbovietės "Algoma" plieno fabrikas ir "Abitibi" popieriaus fabrikas šventėms ir dėl užsakyimų trūkumo davė daugumai darbininkų dvi savaites atostogų. Nors "Algoma" 1982 m. atleido apie 4000 darbininkų, t.y. apie pusę šimto fabriko dirbančių, bet šis trečiasis su didumu plieno fabrikas Kanadoje geriau laikosi už patį didžiausią plieno fabriką (Steel Co. of Canada Hamilton). Neseniai vėl gavo naujų užsakyimų. Visame mieste, kaip rašo vietinis "Sault Star", iš 10 dirbančių dabar 4 yra bedarbiai.

TREČIUS METUS VEIKIANČI šėstadinė mokykla, vadovaujama J. Skardžio ir D. Poderienės, surengė mokiniams prieššventinį pobūvį. Iki šiol mokykla nėra gavusi jokios paramos iš KLB Sault Ste. Marie apylinkės valdybos, nors jos banko sąskaitoje yra apie \$6000. D. Poderienė prieš parą metų kreipėsi į apylinkės valdybą, prašydama paramos mokyklai, bet tuomet jos negavo. Parama pradeda ateiti iš privačių asmenų. Ignas Girdzevičius įteikė mokyklai \$20. Korespondentas

Sausio 29, šeštadienį, Hamiltone, Jaunimo Centro salėje

N. Metų proga su įvairių organizacijų atstovais Ontario gubernatorių JOHN AIRD pasveikino ir Kanados Lietuvių Žurnalisto Sąjungos atstovai — pirm. J. KARKA, R. RUDAITYTĖ ir K. RAUDYS. Jie taip pat pasveikino (raštu) Britanijos karalienę ir JAV prezidentą

Kitchener-Waterloo- Cambridge, Ont.

AUKOJO TAUTOS FONDI 1982 metais \$30: J. Tamoliūnas, R. Zubrickas; \$25: M. Čepaitis, V. Jagučanskis, A. Laugaly, O. Spidell; \$20: A. Barštys, J. Gris, R. Kalvaitis, dr. V. Lenauskas, V. Verbiecas; \$15: J. Trečiokas; \$10: A. Bivėnis, J. Buškevičius, J. Venstos; \$5: J. Laugalienė, I. Raškevičienė. Už aukas dėkojame. Tautos Fondo atstovybė Kanadoje

London, Ontario

ŠILUVOS MARIJOS PARAPIJOJE 1982 m. buvo 8 krikštai, vienas berniukas paruoštas pirmajai Komunijai, trys priėmė Sutvirtinimo sakramentą ir 5 tautiečiai mirė.

SPORTO KLUBAS "TAURAS", apimantis visas sporto šakas, pradėjo šį metų veiklą. Vadovai — A. Dragūnevičius ir R. Vilembrekas kviečia visus sporto mėgėjus įsijungti.

VASARIO 16-TOSIOS MINĖJIMAS įvyks vasario 13, sekmadienį, 4 v.p.p., Althouse auditorijoje. Rengia KLB Londono apylinkės valdyba.

A. a. VINCAS BABINSKAS mirė lapkričio 16, o ne 6, kaip buvo išspausdinta "TŽ" 1983 m. 1 nr. LIETUVIŲ BICULUS klub. Stasys Mozga, 64 m., mirė s. m. sausio 9 d., palaidotas sausio 12 d. iš lenkų šventovės. Laidotuvsė dalyvaavo daug latvių, vietos vyskupas Sherlock ir 50 kunigų, kurių tarpe buvo 5 latviai ir du lietuviai (kun. I. Mikalauskas ir kun. J. Staškus).

Koresp.

St. Petersburg, Florida

DAIL. VIDGS KRISTOLAITYTES paveikslų paroda buvo surengta mažoje lietuvių klubo salėje 1982 m. gruodžio 5 d. buvo išstatyti 24 paveikslai.

LIETUVIŲ KLUBO CHORAS, vadovaujamas muz. P. Armono, gruodžio 7 d. tulfoporte koncertavo amerikiečių publikai. Koncertą rengė "Frinds of Library". Akompanavo J. Sullivan, pranešęs pareigas Iliko A. Karnienė.

DAINIŲ IR AUTINIŲ ŠOKIŲ VAKARA suregė lietuvių klubo vadovybė 1982 m. gruodžio 11 d. Programą atlio tautinių šokių grupė "Banga" klubo choras ir K. Gimžauska, paskaitė nežinomo autoriaus fejletoną "Netoks, kaip kiti" Atsilankė 200 žiūrovų.

FILMAS "PEZIDENTAS AN-TANAS SMEDNA" buvo rodomas gruodžio 6 d. klubo salėje Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos metinės knygos iniciatyva. Apie A. Smedną kalbėjo inž. V. Izickas. Skriui pirmininkauja J. Žygnys.

Vieninblis lietuvių bankelis Kanadoje

įsikūręs nuosavyse namuose —

Hamiltono ietuvių Kredito Kooperatyvas

830 Main Street E., tel. 544-7125 L8M 1L6

DARBO VALNDOS: pirmadieniais, antradieniais ir Irtvridieniais nuo 10 v.r. iki 5 v.p.p., triadieniais nuo 10 iki 1 v.p.p., penktadienis nuo 10 v.r. iki 7 v.v., šeštadieniais m 9 v.r. iki 12 v.r. Liepos-rugpjūčio mėr šeštadieniais uždaryta.

Nemokama gyvės ir asm. paskolų drauda. Nemokamas piln čekių patarnavimas.

MOKAME UŽ: depositus (P.C.A.) ..... 6% santapus ..... 8 1/2% kasdienines palūkanas už santapus ..... 8% term. depoz. 1 m. .... 11% term. depoz. 3 m. .... 12% reg. pensijų fondo ..... 9 1/2% 90 dienų depozitus ..... 11% IMAME UŽ: nekiln. turto pask. .... 13 1/2% asmeninės paskolas 17%

LIETUVIAI PASAULYJE

JA Valstybės

Septintoji lietuvių tautinių šokių šventė įvyks 1984 m. liepos 1 d. moderniam Klevelando kolizėje, kur yra vietos 17.000 žiūrovų. Ją surengs JAV LB krašto valdyba, bendradarbiaudama su Kanados LB valdyba ir Tautinių Šokių Institutu. Rengėjų komiteto pirmininku jau yra pakviestas dr. Antanas Butkus. Tautinių Šokių Institutas dabar pakartotinai prašo visas šokėjų grupes nedelsiant atsiųsti žinias apie save ir registruotis pas pirm. Galingą Gobieng, 6849 Vernon Ave., Dearborn Heights, Mich. 48127, USA. Grupių registracija yra būtina susirašinėjimui šventės reikalais. Neuzsiregistravusios grupės nebus įtrauktos į aktyviųjų sąrašą, joks susirašinėjimas jų jomis nebus vedamas.

Dr. Antanas Prancevičius su žmona Liuda ir dukra Viktorija iš sovietų okupuotos Lietuvos 1982 m. gruodžio 4 d. atvyko pas Čikagoje gyvenantį dėdę Augustiną Prancevičių. Geologijos doktoratą jis yra gavęs Leningrado universitete. Dirbo geologo Sovietų Sąjungoje prie dujotiekių tiesimo. Netikėtai ateiviusi susidomėjo JAV valstybės departamentas, nes A. Prancevičius galėjo suteikti žinių apie kalinių panaudojimą dujotiekių tiesimui. Spaudos pranešimuose rašoma, kad jis buvo įsijungęs į disidentų veiklą ir buvo išimtas Sovietų Sąjungon. Valstybės departamento pareigūnams A. Prancevičius pareiškė, kad numatytose dujotiekių linijose kaliniai iškirsdavo medžius. Jam prie dujotiekių tiesimo teko dirbti 1975-79 m., bet tai buvo daugiausia senesnės linijos, prijungiamos prie naujesnių. Ginčas dabar liečia kalinių panaudojimą dujotiekių tiesimui iš Sibiro į V. Europą. Sovietų Sąjungos atstovai tai neigia. Pasak jų, šio dujotiekių tiesimas buvo pradėtas vieneriais metais vėliau, kai A. Prancevičius jau nebedirbo šioje srityje. Pranešimuose iš Vašingtono rašoma, kad ir JAV valstybės departamento pareigūnams, ir pačiam A. Prancevičiui neaišku kodėl jis, pasižymėjęs disidentine veikla, buvo išleistas su žmona ir dukra pas dėdę Čikagoje.

1982-ųjų metų pradžioje "Lithuanian Fellowship Fonde" buvo \$32.000, o per metus, daugiausia Klevelando komiteto pastangomis, pasoko iki \$45.500.

KUNIGUNDOS KEBLINSKIES INICIATYVA 1982 m. įsteigtas Vasario 16 gimnazijai remti būrelis nr. 159. Būrelio nariai yra suaukoję \$139. Pinigai pasiųsti gimnazijai. K. Keblinskienė gavo iš Vasario 16 gimnazijos 13 klasių mokinių padėką už rūpestį ir aukas. L. Ž.

Sudbury, Ontario

TAUTOS FONDO 1982 m. RINKLIAVOS APYSKAITA. Aukojai: \$200: P. Petrenas; \$100: P. Venskukas; \$50: A. Braskys (Poderienės vyro Kazimiero atmin.). \$30: A. Rukšys; \$25: L. Kulnys, K. Ramonas, L. Rudys; \$20: J. Pranskas, K. Tutinas; \$17: J. Stankus; \$15: L. Griškonienė, P. Gustas, A. Juozapavičius, S. Krivickas, J. Paulaitis, A. Staškevičius.

\$10: L. Baltutis, J. Glizickas, B. Grinienė, V. Juška, V. Kriauciūnaitis, Z. Labuckas, P. Liutkus, D. Nickus, P. Mazaitis, Iz. Ragauskas, G. Remeikis, J. Valiukas.

\$5: F. Albrechtas, A. Barkauskas, J. Bataitis, V. Bružas, J. Cibulskis, V. Deveikis, A. Gatautis, J. Jonaitis, K. Jonikas, P. Jutelis, J. Kriauciūnaitis, J. Kručas, A. Nugent, J. Martišius, A. Milčius, A. Lapienis, S. Lencas, J. Petrenas, K. Poderis, I. Raškevičienė, K. Remeikis, K. Rimas, A. Rupkalvis, P. Semežys, P. Šipėlis, J. Šleinius, J. Staškus, V. Stepšys, K. Sviežikas, S. Tolvaša, A. Valaitis.

\$3: P. Visockas; \$2: I. Bružas. Iš viso — \$932.

KLB Sudburio apylinkės valdyba

OPTOMETRISTAS

Dr. S. Brogowski

412 Roncesvalles Ave.

Toronto, Ontario

(prie Howard Park Ave.)

Kabineto telefonas

531-4251

Pacientai priimami

susitarus telefonu

Naujuoju lietuvių jėzuitu provincijolui paskirtas Čikagoje gyvenantis kun. Antanas Saulaitis, pakeitęs dar terminus atlikusių kun. Leoną Zaremą. Kun. A. Saulaitis pareigas perėmė 1983 m. sausio 1 d. Vėliau bus paskelbti jo patarėjai, pasiskirs pareigoms.

Nekaltai Pr. Marijos seselės Putname, Conn., š. m. vasario 26 d. rengia savo įkvėpėjo ir globėjo arkiv. J. Matulajaus minėjimą anglų kalba. Kviečiami angliškai kalbantys seselių rėmėjai. Į dalyvių eiles sutiko įsijungti Norvicho vysk. D. P. Reilly, labai palankus seselėms ir lietuviams. Velionies arkiv. J. Matulajaus pagerbimas bus pradėtas iškilmingomis pamaldomis.

Britanija

A. a. Vladas Kupstys, žymusis Mančesterio lietuvių veikėjas, M. Barėnienės pranešimu, mirė 1982 m. gruodžio 24. Kučių rytą, Velionis tų pačių metų birželio 15 d. ką tik buvo atšventęs savo amžiaus septyniadesimtmetį. Ilgus metus jis pirmininkavo DB Lietuvių Sąjungos Mančesterio skyriui, Mančesterio lietuvių klubui, skautų tėvų komitetui. Jis taipgi suorganizavo karių veteranų "Ramovės" skyrių, paminklinio kryžiaus pastatymą Mostono kapinėse, kur daugiausia laidojami lietuviai. To kryžiaus projekto autorius yra dabar Montrealyje, Kanadoje, gyvenantis J. Šiaučiulis. Paminkliniu kryžiumi buvo paminėta Lietuvos krikšto 700 metų sukaktis. Jo pašventinimo iškilmėse 1953 m. dalyvavo vysk. V. Padolskis, penki kunigai, būriai Britanijos lietuvių.

Italija

Šv. Kazimiero kolegijos vadovybė, artėjant 1982 m. užbaigai, išsiuntinėjo tradicinį tapusį laišką spaudai ir savo rėmėjams, ne tik dėkojanti, sveikinanti, bet ir atskleidžianti pagrindinius metų įvykius. Pirmiausia džiaugiamasi buvusio kolegijos auklėtinio mons. J. Bulaičio išventinimu į vyskupus su kitais išrinktaisiais. Apeigas atliko 1982 m. sausio 6 d. Šv. Petro bazilikoje popiežius Jonas-Paulius II. Vysk. J. Bulaitis, dirbantis diplomatinėje Vatikano tarnyboje, buvo paskirtas arkivyskupu ir prancūzumi Centrinėje Afrikoje. Kolegijai labai

skaudi buvo jos ilgamečio geradarių ir rėmėjų prel. Liudviko Mendelio mirtis. Šv. Kazimiero kolegija šiais mokslo metais turi septynis klierikus: 5 lietuvius ir du nelietuvius. Jon taipgi yra įsijungę du studijas gilinantys kunigai ir du svečiai. Kolegijos vadovybė su rūpesčiu žvelgia į ateitį, nes lietuviškai išėjusios sielovada jau pradeda trūkti jaunų kunigų. Neužmirštami ir Šv. Kazimiero kolegijos vadovybės reikalai. Steigėjams bei rėmėjams užtikrinama, kad ir ateityje ta vadovybė bus perduota į geras rankas. Laišką pasirašė — prel. L. Tulaba, mons. P. Jatulis, kun. A. Jonušas, kun. S. Žilys, kun. V. Delininkaitis ir kun. K. Dobrovolskis.

Šveicarija

Šveicarijoje yra internetu septyni sovietų kariai, Afganistane patekę į laisvės kovą vedančių partizanų rankas. Jie buvo perduoti Tarptautiniam Raudonajam Kryžiui, kuris juos atgabenos Šveicarijon. Internuotų karių eilėse yra tik du rusai, kiti — ukrainiečiai, kaukaziečiai ir lietuviai Rimas Burba, 20 metų amžiaus, atvežtas vėlyvą praejusiu metų rudenį. Afganistano partizanuos Sovietų Sąjungą vadina "banditais", jų nelaiko kariais, netraktuoja kaip karo belaisvių. Patys partizanai dabartinės aplinkybėse neturi jokios galimybės steigti stovyklas savo belaisviams, rūpintis jų globa. Jie betgi bent dalį tokių belaisvių perduoda Tarptautiniam Raudonajam Kryžiui, parodydami savo žmoniškumą, kuris yra didesnis už Kremiaus valdovų bei jų pasirinkto prez. B. Karmalio.

Internuotasis septynetukas yra laikomas su discipliną pažeidusiais šveicarų kariais Zugerbergo stovykloje. Kartu su šveicarlais tas septynetukas dirba žemės ūkyje, gauna nustatytą atlyginimą, gerą maistą. Laisvalaikiais internuotieji sovietų kariai išleidžiami iš stovyklos. Jų betgi niekas negali aplankyti, jiems neleidžiama pasiekti nei laikraščių, nei knygų. Zenevose leidžiamas žurnalas "Impact" nusiskundžia, kad tuos internuotuos sovietų karius laisvą lanko Sovietų Sąjungos ambasados ir konsulato pareigūnai, net ir KGB atstovai, daranys spaudimą, kad jie grįžtų Sovietų Sąjungon, kartais grasinami bausmėmis paliktoms šeimoms. Internavimui yra numatytas dvejų metų laikotarpis. Tada jie vėl bus perduoti Tarptautiniam Raudonajam Kryžiui, kuris gauna Šveicarijos vyriausybės sąskaitas už internuotą septynetuko išlaikymą. Tas sąskaitas Tarptautiniam Raudonajam Kryžiui padengia Sovietų Sąjunga. Šveicarijoje gyvenančio ukrainiečio M. Katchalubos-Heimo pranešimu, internuotieji ukrainiečiai jau dabar yra apsisprendę negrįžti Sovietų Sąjungon. Šveicarijos vyriausybė galutinį sprendimą palieka Tarptautiniam Raudonajam Kryžiui. Esą jis niekada internuotų karių negrąžindavo, kai jie nenorėdavo grįžti. Daroma išvada, kad nenorintieji grįžti sovietų kariai bus išleisti į kitas šalis. Atrodo, su R. Burba dar niekas iš lietuvių neįstangė užmegzti ryšių. Grįžęs sovietų okupuoton Lietuvon, jis tikriausiai susilauktų bausmės už pasidavimą Afganistano partizanams, patekiamą jų nelaisvėn. Po II D. karo tokios bausmės neįsivengė beveik visi belaisviai, parsigabenti iš karą pralaimėjusios Vokietijos.

Naujuoju lietuvių jėzuitu provincijolui paskirtas Čikagoje gyvenantis kun. Antanas Saulaitis, pakeitęs dar terminus atlikusių kun. Leoną Zaremą. Kun. A. Saulaitis pareigas perėmė 1983 m. sausio 1 d. Vėliau bus paskelbti jo patarėjai, pasiskirs pareigoms.

Nekaltai Pr. Marijos seselės Putname, Conn., š. m. vasario 26 d. rengia savo įkvėpėjo ir globėjo arkiv. J. Matulajaus minėjimą anglų kalba. Kviečiami angliškai kalbantys seselių rėmėjai. Į dalyvių eiles sutiko įsijungti Norvicho vysk. D. P. Reilly, labai palankus seselėms ir lietuviams. Velionies arkiv. J. Matulajaus pagerbimas bus pradėtas iškilmingomis pamaldomis.

Britanija

A. a. Vladas Kupstys, žymusis Mančesterio lietuvių veikėjas, M. Barėnienės pranešimu, mirė 1982 m. gruodžio 24. Kučių rytą, Velionis tų pačių metų birželio 15 d. ką tik buvo atšventęs savo amžiaus septyniadesimtmetį. Ilgus metus jis pirmininkavo DB Lietuvių Sąjungos Mančesterio skyriui, Mančesterio lietuvių klubui, skautų tėvų komitetui. Jis taipgi suorganizavo karių veteranų "Ramovės" skyrių, paminklinio kryžiaus pastatymą Mostono kapinėse, kur daugiausia laidojami lietuviai. To kryžiaus projekto autorius yra dabar Montrealyje, Kanadoje, gyvenantis J. Šiaučiulis. Paminkliniu kryžiumi buvo paminėta Lietuvos krikšto 700 metų sukaktis. Jo pašventinimo iškilmėse 1953 m. dalyvavo vysk. V. Padolskis, penki kunigai, būriai Britanijos lietuvių.

Italija

Šv. Kazimiero kolegijos vadovybė, artėjant 1982 m. užbaigai, išsiuntinėjo tradicinį tapusį laišką spaudai ir savo rėmėjams, ne tik dėkojanti, sveikinanti, bet ir atskleidžianti pagrindinius metų įvykius. Pirmiausia džiaugiamasi buvusio kolegijos auklėtinio mons. J. Bulaičio išventinimu į vyskupus su kitais išrinktaisiais. Apeigas atliko 1982 m. sausio 6 d. Šv. Petro bazilikoje popiežius Jonas-Paulius II. V

Klaipėdos krašto Pervalkos kaimo gyventojai, pergyvenę karo audras

Iš leidinio "Lietuvos Nerija"

Keliaujame per Mažąją Lietuvą

B. STUNDŽIA

Istoriniai įvykiai nebuvo palankūs baltų giminėms, nes iš gausios šeimos išliko tik lietuviai ir latviai. Įvairios gentys gyveno plačiai išsidėčiusios Baltijos pajūryje; dar XIII š. jų gyvenamieji plotai vakaruose siekė žemutinę Vyslę, apėmė Nemuno ir Dauguvos baseinus. Kur rytuose baigėsi prūsų gyvenamieji plotai, kur prasidėjo lietuvių gyvenvietės, gal tik kalbotyra galėtų atsakyti.

Dažni slavų puldinėjimai, tarpusavio vaidai, nebuvimas vienijančių jėgų lėmė, kad tų laikų pažangiausia baltų giminė prūsai kartu su kursiais sukniubo po šarvuotą kryžiuočių batų. Paskutinės pastangos sujungti jėgas jau buvo pavuolios.

Įdomus yra žinomos archeologės dr. M. Gimbutienės-Alseikaitės teigimas, esą priešistoriniais laikais prūsai ir kursiai savo geografinės padėties dėka per tris tūkstančius metų buvo visų baltų genčių kultūros židinys. Tos dvi gentys baltams buvo kultūros vartai į tuometinį žinomą pasaulį, nes per juos pirma patekdavo visokios naujovės iš pietų ir vidurio Europos, galbūt dėlto, kad Romos, Graikijos ir kitų kraštų pirkliai viliojo Baltijos gintaras.

Prūsams, kuršiams, sūduviams ir kitoms baltų šakoms netekus laisvės, nuo XIII š. iškilo kita baltų giminė — lietuviai galbūt žuvusių genčių dėka, kurios buvo lyg skydas, pridengęs rytines baltų gimines, kol jos sudarė valstybę ir išliko iki šių dienų. Kai Lietuva buvo pajėgi pagelbėti kitoms giminėms, gal jau buvo pervėlu, nes šalia jos iškilo kita pajėga — lenkai.

Istorijos eigoje atgavome nepriklausomybę ir 1923 m. sausio 15 d. dalį buvusios Prūsų Lietuvos, kurią dar 1784 m. sudarė Įsritės apygarda su Tilžės, Ragainės ir Klaipėdos sritimis. Prisipažinkime, kad mes labai mažai pažįstame tą dalį Mažosios Lietuvos, kurios prijungimą prie Lietuvos respublikos šešiasdešimtąjį kartą minime. Todėl verta, plaukiant laivu, bent iš tolo susipažinti su eile M. Lietuvos vietovių.

Mažosios Lietuvos vandenimis
Šiais laikais keleivis, užlipęs Kaune ant greito sparnuotą laivo blikties, nepajunta kaip praplaukia Nemuno pakrantių gyvenvietės — Zapyškį, Vilkiją, Veliuonę, Gelgaudiškį ir Jurbarką. Už Jurbarko, prie Smalininkų, prasidėjo buvusi siena, kuri skirdavo Mažąją Lietuvą nuo D. Lietuvos. Krantai lėkštėja ir tik prie Ragainės darosi įvairesni.

Toliau plaukiant upės vingiais, iškyla medžiais apaugęs Rambyno kalnas. To kalno viršūnėje anksčiau gulėjo didelis akmuo, ant kurio degė amžinoji ugnis Perkūno, Pramžiaus, Praurimės, Laimos ir

kitų dievų garbei. 1811 m. vokiečiai malūnininkas tą akmenį suskaldė. Dalis kalno, Nemuno srovei paplovus, bene du kartus nugriuvo. Kalno papėdėje gyveno M. Lietuvos patriarchas M. Jankus, turėjęs Bitėnų kaime spaustuve, kurioje buvo atspauda nemaža caro laikais draudžiamų knygų.

Netrukus praplaukiame istorinę Tilžę, kuri dabar vadinama Sovietsku. Jau vokiečių naciai naikino lietuviškas vietovardžius, bet dabartiniai šeimnininkai rusai juos išrovė su šaknimis. Ties Tilže, kur Lietuvos pusėje yra Panemunės miestelis, Nemuno srovė yra silpna, nes upė teka per žemumą. Neužilgo vaga suskyla į dvi atšakas — Rusnę šiaurėje ir Giliją pietuose, kurią rusai pavadino Natrosovka. Didžiama vandens masės nutėka Rusnės atšaka, kuria ir mūsų laivas toliau plaukia. Rusnės atšaka vėl suskyla į kelias atšakas, kurių vandeningiausios yra Skirvytė ir Atmata. Prie Atmatos laivas sustoja paskutiniame upių uoste Rusnėje. Ten senais laikais būdavo sutvirtinami siečiai ir iš mažesnių laivų prekės perkraunamos į didesnius. Kuršių marių laivybai tinkamus laivus.

Už Rusnės yra Uostadvaris su marių švyturiu. Šį dvarą Hitleris buvo padovanojęs Neumanui už jo nacistinę veiklą Klaipėdos krašte. Iš čia jau matosi Kuršių marios.

Kuršių mariomis

Šios marios yra didžiausios Lietuvos vidaus vandenų telkinys. Iš bendro 1610 kv. km ploto 413 kv. km yra Lietuvos žinioje. Jas sparčiai užneša Nemuno srovė ir sakoma, kad marios kasmet susiaurėja maždaug 20 m. Vandens yra negilūs, su daug seklumų ir turbūt giliausios vietos siekia 10-12 m., bet užtat gausu žuvies.

Laivas, plaukdamas Kuršių mariomis, palieka Ventės Rągą su švyturiu ir paukščių žiedavimo stotimi. Dar toliau rytiniame krante pasilieka žvejų gyvenvietė Kintai. Vieni laivai plaukia tiesiai į Klaipėdą kadaise vadinamą Vilhelmo, dabar Klaipėdos, kanalu, kiti — Kuršių mariomis.

Keleivinis mūsų laivas pasuko skersai marių į Neriją, tą vieną iš gražiausių pasaulio vietovių, sakykime, Lietuvos gamtos perlą. Poetas E. Matuzevičius apie Neriją šitaip eiliuoja:

Cionai atkeliavęs, sustoji apsvaigęs:
Platybe vandens ir baltieji kalnai,
Pirkeles žvejų ir valtelės jų laigios.
Pasaulį tu naują staiga pažinai,
Ant kopų sustoji apsvaigęs...

Šioji jūros ir vėjų žemė geologiniu požiūriu yra jauna, ne daugiau 5000 metų. Miškai ten atsirado akmens amžiuje. Dažnai juos panaikindavo gaisrai ir kartais negailestingos žmogaus rankos. Žmonių negyventa senokai, gal net prieš 3-4000 metų. Prasidėjus vikin-

gų puolimams, žmonių ten sumažėjo ir tik apie X šimtmetį vėl ėmė ten daugėti gyventojai. Vėliau per Neriją traukė kryžiuočiai lietuvių žemių niokoti. Atsilygindami lietuviai puldinėjo ordino pastatytas puolimams ir gynybai skirtas piliis Rasytėje ir Ventėje. Vėliau per Neriją žygiavo švedų, rusų ir prancūzų kareiviai. Ypač nukentėjo per antrą pasaulinį karą; buvo iškirsta daug miško, kasami apkasai, statomi įtvirtinimai. 1967 m. audra apnaikino miškingas vietas, bet padaryta žala jau atitaisyta.

Išilgai Neriją

Mūsų laivas prisiliejo gražuolės Nidos prieplaukoje. Čia daug vasarnamių, daug ir vasarotojų. Miestelis pavyzdinai tvarkomas. Keleiviams išlipus ir įlipus, laivo kelias mario mis vedė į pavėsingąją Juodkrantę. Plaukiant laivu, galima stebėti smėlio kopas, kurių augstis yra 40-60 m virš jūros lygio. Palikę kairiajame šone ramias Pervalkos ir Preilos vasarvietes, stebime ir artėjantį rytinį marių krantą, kuris tiesiasi Dravernos ir Lūžijos lyguma.

Vieni keleiviai išlipa Juodkrantėje atostogauti ir maudytis puikiame paplūdimyje, kiti — keliauti po Neriją, o tretieji — pagrybauti ir šiaip linksmai laiką praleisti.

Iš Juodkrantės laivas, taškydamas į šonus vandenį, skuba į Smiltynę, paskutinę vietovę Nerijoje, kuri yra Klaipėdos lyg ir "Miami Beach". Ten vasarą klaipėdiečiai mėgsta praleisti savaitgalius, ten yra įsikūręs ir jūrų muzėjus.

Keltu pasiekę Klaipėdą, apžiūrime įdomesnes miesto vietas. Toje vietoje jau gyventą žmonių prieš 10.000 metų. Tai liudija surasti padaryti iš elnio ragų strėlių antgaliai. Pirmaisiais šimtmečiais ten, spėjama, lankydavosi Romos pirkliai, nes rasta jų paliktų metalinių pinigų ir papuošalų. XIII š. kryžiuočiai užgrobė šią vietovę, pastatė pilį ir pavadino Mumelburgu. Ir tik 1923 m. miestą su sritimi buvo prijungtas prie Lietuvos respublikos, bet 1939 m. Hitlerio kariuomenė vėl buvo šią M. Lietuvos dalį užgrobusi. Dabar Klaipėdoje yra per 160.000 gyventojų, kurių turbūt pusė yra rusai.

Apžiūrėję miestą, susirandame autobusą, kuris gintarinį pajūrių važiuoja toliau į šiaurę — į Palangą, Šventąją. Kelyje dar sustojame mažesnės svarbos Girulių vasarvietėje. Neilgai trukus autobusas, persirites per buvusią dirbtinę sieną tarp M. Lietuvos ir viso krašto, sustoja Palangoje. Kas nori toliau pajūriu į šiaurę keliauti, gali pasiekti ir buvusį Šventosios žvejų uostą, kurio paskirtis dar galutinai nėra išryškėjusi.

Tuo ir baigiame kelionę šio savaitraščio paslapiuose Klaipėdos srities 60 metų atdavimo sukakties proga.

Taip išlaisvinom Klaipėdos kraštą

(Atkelta iš 3-čio psl.)

palaike ponas Petisnė. Vokiečiai manė, kad tokiu būdu jie pasilikis krašto šeimnininkais ir mielu noru leis Lietuvai uostu naudotis, žinoma, dėl gero pelno, o p. Petisnė, pataikaudamas lenkams, norėjo jiems didelių privilegijų iškovoti. Tai būtų buvę galima lenkams Klaipėdoj politiškai ir ekonomiškai įsitvirtinti, o Lietuvai būtų priėjimas prie jūros užkirstas. Šitas geras perspektyvas Petisnė lenkams Lietuvos atžvilgiu ir norėjo sudaryti.

Ponas Steputaitis prie šitos politikos taip pat prisidėjo, kadangi "dauguma" taip norėjo. Man pavyko iš p. Petisnė kabineto šefo Laroche visus jų siekimus sužinoti. Tokiems užsimojimams pasipriešinęs, suėjęs į konfliktą su p. Petisnė ir Steputaičiu. Išėjau iš direktorijos. Tai buvo 1922 m., rados, vasario mėnesį.

Dabar stojo Maž. Lietuvos Taryba ir opozicija, smerkdama skandalinę "freistato" politiką ir jų šalininkus. Aišku, kad už tai nukentėjo ir aukštojo komisaro prestižas. Jo pakėlimui atvyko ir visokių "svečių" iš Paryžiaus, kurie vokiečių buvo mieliai priimami ir įtikinėjami, kad Lietuva labai neekultūringa ir atsilikusi, kad vienas išganymas — tai tik freistatas.

1922 m. rudenį alijantai nutarė sudaryti komisiją, kuri turėjo Klaipėdos krašto situaciją ištirti ir projektą paruošti, kaip krašto ateities klausimą išspręsti. Tam tikslui buvo per poną Patinsį kviešti visų Klaipėdos krašto partijų ir partijų — ad hoc vokiečių sudarytą — atstovai į Paryžių, kad ten paskirti komisijai savo pageidavimus praneštų.

Lapkričio mėn. mes ten suvažiavome. Iš lietuvių dalyvavo prof. Gaigalaitis, Stiklorius, Adomas Brakas, Labrencas, as ir dar keli. Pirmininkas aukštas užsienio ministerijos valdininkas Laroche, ne tas iš Klaipėdos, bet jau vėl ta nemelto pavardė. Ilgi aiškinimai; ir vistiek nebuvo aiškumo. Prieš išsiskiriant pareiškė pirmininkas, kad galime vykti namo, sprendimą ten sužinosime. Atrodė iš visko, kad sprendimas tai bus "freistatas".

4. KLAIPĖDOS KRAŠTO ATVADAVIMAS

Prie "freistato" paskelbimo mes nenorėjome prileisti, tada būtume turėję palaidoti amžinai savo viltis, kad jis būtų prijungtas prie Lietuvos. Žodžiai, aiškinimai ir protestai nepadėjo, tada nutarėme kraštą jėga atvaduoti.

Petisnė ir jo šalininkai tikėjosi, kad iš lietuvių pusės gali būti kas nors ruošama. Tai matyti iš to, kad visokie jų agentai apie lietuvių sukinėjasi ir policija juos stebi. Dėl to reikėjo būti mums labai atsargiems. Nei savo geriausiais draugais, kurie su mumis buvo net Paryžiuje derybose, nieko nesakėme. Taigi iš tikrųjų gera sąžine kai kurie mūsų veikėjai galėjo p. Petisnė užtikrinti, kad jie apie sukilimą nieko nežinojo.

Sukilėlius buvo galima tik Didžiojoje Lietuvoje surinkti. Klaipėdos krašte jau buvo kiekvienas vokiečių mūsų idėjos didžiausias priešas. Bet be mūsų vyriausybės žinios taip pat nieko nebuvo galima padaryti.

Anais laikais buvo Klaipėdoj Lietuvos Konsulu p. Jonas Žilius. Nors jis niekados neminimas, kada apie Klaipėdos krašto atvadavimą rašoma, bet jis turi gal iš mūsų visų didžiausius nuopelnus šiuo atžvilgiu. Jeigu reikėjo gauti sutikimą Maž. Lietuvos vadovų tojus surinkti Didž. Lietuvoj, tai tik per jį.

Mūsų vyriausybė anais laikais nieko nenorėjo žinoti apie atvadavimą, kadangi ji netikėjo, kad jis pasiseks. Jai tik visokių nemalonių pridarys. Man yra gerai žinoma, kiek čia ponas Žilius vargo turėjo ir kiek jis nuveikė. Vienas atsakingiausių asmenų man pareiškė, kad 99% galis jis garantuoti, kad sukilimas nepasiseks. Dalyvius pakars, ir jų šeimos bus nelaimingos. Mano atsakymas: jeigu tik ir vienas nuosimtis kraštą atvaduoti, tai rizikuosime. Šiaip gi šis kraštas bus mums amžinai žuvis.

Po ilgų vargų teko susitariti. Kartais reikia sunkesnių kovų turėti su saviškiais, negu su priešu. Daug sunkumų buvo ir tinkamų žmonių surasti. Buvo manyta, kad žmonės turi būti su "stažu" parenkami. Bet gaila, kad kai kas su "stažu" neturėjo — aiškiai pasakius — drąsos. Žmonės drąsūs ir protingi dažnai daugiau nuveikia, negu "stažistai". Geras pavyzdys yra p. Budrys. Po Naujų Metų 1923 m. atvykau į Kauną viską "baigti", žmonai nieko nesakęs, kuriuo reikalu važiuoju ir kada grįšiu. Prie "Lietuvos Viešbučio" sutikau Estijos atstovą Kaune, ministrį Šmidtą, kuris klausė mane, ką mes Klaipėdoj darome, norime prancūzus išvyti. Toks jo pasakymas man parodė, kad reikia labai skubėti su vadavimu, šiaip priešai pasiruos mus gerai sutikti. Mes buvome numatę sukilti sausio 6 d., bet dėl visokių kliūčių nusitęsė iki 9 d.

Dirvą paruošti Klaipėdos krašte mums labai padėjo du broliai amerikiečiai, Martus ir Yvas — Vaskevičiai, daug kalbų sakydami ir daug savo turto aukodami išvadavimo reikalams. Jie padėjo ir "Gelbėjimo Komitetą" sudaryti. Daug kas nesuprato, ką "ia gelbėti, net ne visi jo nariai žinojo, kokių būdu mes kraštą "gelbėti" norime, ar vargšes šelpdami ar protestais, bet apie jėgą beveik niekas negalvojo. Mes ir sakėmės prieš vokiečius ir Petisnė, kad mes lietuvius norime šelpiti, vadinasi jums pagelbėti. Ir jie patikėjo, kadangi ir Yvas iš tikrųjų daug žmonių doleriais sušelpė.

Gelbėjimo komitetas pavėdė man sudaryti direktoriją ir krašto valdymą priminti. Su numatytais direktorijos nariais buvau iš anksto susišėjęs, tai buvo Martynas Reizgys iš Jurgių ir Labrencas iš Vitinių. Per Bajorus vykau mašina į Šilutę, kur norėjau su direktorija laikinai pasilikti, kol Klaipėdos miestas bus mūsų rankose. Labrencas buvo iš smalsumo rytą nuvykęs į Klaipėdą, bet paskui heileido nė vienam iš miesto į kraštą išvykti. Taip jam ir nebuvo lemta stoti į mano direktoriją, kaip susitarta. Šilutėje sudariau direktoriją iš trijų narių (Reizgys ir Toleikis), abu du ketė nužudyti. Sausio 14 d. (sekmadienį) turėjome arti Klaipėdos miesto, sukilimo štabe, bendrą posėdį. Mes miestą norėjome paimti be kraujo praliejimo ir tam tikslui buvo pas Petisnė nusisųti parlamentarai. Petisnė reikalą vilkino, nes jis laukė per radiją išaukštos pagalbos, karo laivyno. Tada jis būtų mūsų reikalavimus tuoj atmetęs. Buvo nutarta nebelaikti ir miestą jėga paimti, kas pirmadienio rytą sausio 15 d. ir įvyko. Atsisveikino su manim puikus karys kpt. Noreika, kuris valandą vėliau, paimdamas Sendvarį, žuvo.

Dabar persikėlė direktorija į Klaipėdą. Aš ją papildžiau, pasikvietęs dr. Gaigalaitį ir Kristupą Lekšą. Buvau pasiūlęs rimtesnei grupei vokiečių (konsulas Schulz) ir darbininkų gwerkschaftams, bet jie norėjo palaukti, kol viskas paaškės.

Petisnė nesulaukė pagalbos, bet už tai mums buvo pranešta, kad atvykę alijantų komisija reikalui "geruoju" sutvarkyti. Karingųjų vokiečių akcijos nusmuko. Ir vieną sekmadienį po pietų, vasario pradžioj, beveik nepastebimai atplaukė karo laivas su komisija. Dabar pas Petisnė sargybiniui buvo pastatyti anglų jūrininkai. Prancūzų kariai mieste negalėjo rodytis ir vaikščioti. Taip buvo susitarta.

Mūsų Klaipėdos miesto komendantu buvo paskirtas p. Lacytis. Be jo žinios spaus-tuvės nieko negalėjo spausdinti. Tą patį sekmadienį buvo į "Memeler Dompfboot" spaus-tuvę atneštas atvykusios komisijos atsisaukimas į gyventojus prancūzų, anglų, vokiečių ir lietuvių kalbomis laikytis ramiai, jie atvykę padaryti tvarką. Mūsų cenzūros buvo visas tekstas išbrauktas ir tik buvo paliktas užrašas: "Atsisaukimas", toliau balta vieta ir apačioj parašai: Clenchant, Frey, Aloise.

Spaustuve, taip atspausdinusi atsisaukimą, ji mieste visur išklijo, kaip reikalauta buvo. Žinoma, čia spaus-tuvės darbininkai norėjo mums padedant komisiją kiek sukompromituoti. Sekmdienį popiet, ypač tokiu įtemptu momentu, visi gyventojai vaikščiojo gatvėmis, skaitė tą "bal-tą" atsisaukimą ir juokėsi.

Dabar tik susiprato komisijos nariai, kad negudriai pasielgta. Aukštojo komisaro įstaigoj dirbo prancūzas, finansų patarėjas Malin, labai padorus ir lietuviams prielankus žmogus. Jis man kaipo sukilėlių direktorijos pirmininkui atsuntė laišką, kuriuo man pranešama, kad atvyko aukštoji Alijantų Komisija, kuri norėtų su manim pasimatyti, ir prašė pranešti, kad tai galima. Aš jam atsakiau, kad galiu ir tuojau užteiti, jeigu man bus atsiųstas liudymas, kad aš galiu laisvai ir nevaržomai į prefektūrą — ten buvo komisija, — užteiti ir iš-eiti, visų trijų komisijos narių pasirašytas. Man greit buvo toks liudymas atsiųstas.

Užėjau į Gelbėjimo Komite-to buveinę komiteto narių pa-informuoti ir prašiau drauge su manim eiti. Niekas nėjo. Ejau vienas. Pirmininkas buvo prancūzas Clenchant, nariai anglas Frey (Dancigij generalinis konsulas) ir italas baronas Aloise. Pirmas pasikalbėjimas buvo gana padorus, bet atsisakiau kalbėtis, jeigu dalyvau-tų ponas Petisnė, visų nesusipratimų kaltininkas. Buvo susitarta kitą dieną pasimatyti su mano artimaisiais bendradarbiais iš Gelbėjimo Komite-to ir pajėgų vadovybe. Apie derybų eigą ir išvadas nėra čia užtektinai vietos rašyti, nors daug kas yra įdomaus ir ligšiol turbūt neužrašyta.

Greit atvyko ir Lietuvos vyriausybės vyr. įgaliotinis ponas Smetona, kuris tada derybose dalyvavo. Dabar mes jau buvome tikri krašto šeimnininkai. Gabiausias iš visų trijų diplomatų buvo baronas Aloise. Jis man tarp keturių akių preiškė, kad šitas "tvarkos atstatymas" yra tik dėl akių, kad vienos valstybės nukentėjusį autoritetą atstaeius, o kaip tik laivas su komisija bus už uosto molų, tada darykite kaip norite, mūsų uždavinys atliktas.

Daug kas gali pasimokyti iš šito diplomato. Aš su savo direktorija, kurios nariai rizikavo savo gyvybe, nusileidau ir atsisitatiniau. Tada buvo "sulopyta" nauja direktorija, kurioj dalyvavo jau vokiečiai. Lietuvių buvo iš penkių trys. Bet ligšiol buvo Klaipėdos krašto reikalai sutvarkyti tik dėl fakto, reikėjo dar de jure sutvarkyti. Ilgos derybos vyko dėl Klaipėdos krašto statuso, buvo atvažiavusios ir kelios alijantų ir Tautų Sąjungos komisijos į Klaipėdą pasiinformuoti. Ir vis vokiečiai

stengėsi parodyti skirtumą tarp Klaipėdos krašto ir "Zemaitijos". Nuvežė juos į Palangą ir rodo, kad iki Nemerztes puikus plantas, o toliau smėlėtas kelias. (Palangos planto dar nebuvo).

Man teko išgirsti iš tokių komisijų dalyvių, kad skirtumą reikia daryti tarp Klaipėdos krašto ir Didž. Lietuvos, kol per tam tikrą laikotarpį bus skirtumas išsilyginęs. Buvo kalbėta ir apie laiką ir manytą, kad po 15 metų tas skirtumas bus išnykęs. Dėl to buvo ir Klaipėdos kraštau autonominia suteikta, kad per tam tikrą laiką abu kraštus organizškai suaugtų. Bet vokiečiai, Vokietijos vyriausybės padedami, dėjo didžiausias pastangas, kad kraštas su Lietuva nesuaugtų, bet skirtumas vis didesnis pasidarytų, kol prieis laikas, kada galės jį vėl pasiglemžti.

Perdaug buvo dėl statuto mūsų vyriausybės nusileista pilietybės suteikimo atžvilgiu. Visokie atėjūnai, kurie ir po karo pradžios 1914 m. į Klaipėdos kraštą atsibastė. Jų tarpe ir visa eilė bermotininkų gavo Lietuvos pilietybę — su Klaipėdos krašto požymiu. O šitie atėjūnai buvo vokiečių dvarininkų ir valdininkų klapčukai, kurie už pinigų ir geras vietas turėjo gyventojų opiniją nuteikti prieš lietuvius ir Lietuvą.

Du svarbius faktus noriu baigdamas pabrėžti:

1. Klaipėdos krašto vadavimo klausimu visa Lietuvos visuomenė buvo vieninga be jokių pažiūrų skirtumo ir mums padėjo.

2. Nors kraštui atvaduoti tik vienas procentas galimybų tebuvo, bet žmonių pasiryzymo ir pasiaukojimo dėka, tautai remiant, atvadavimas puikiai pavyko.

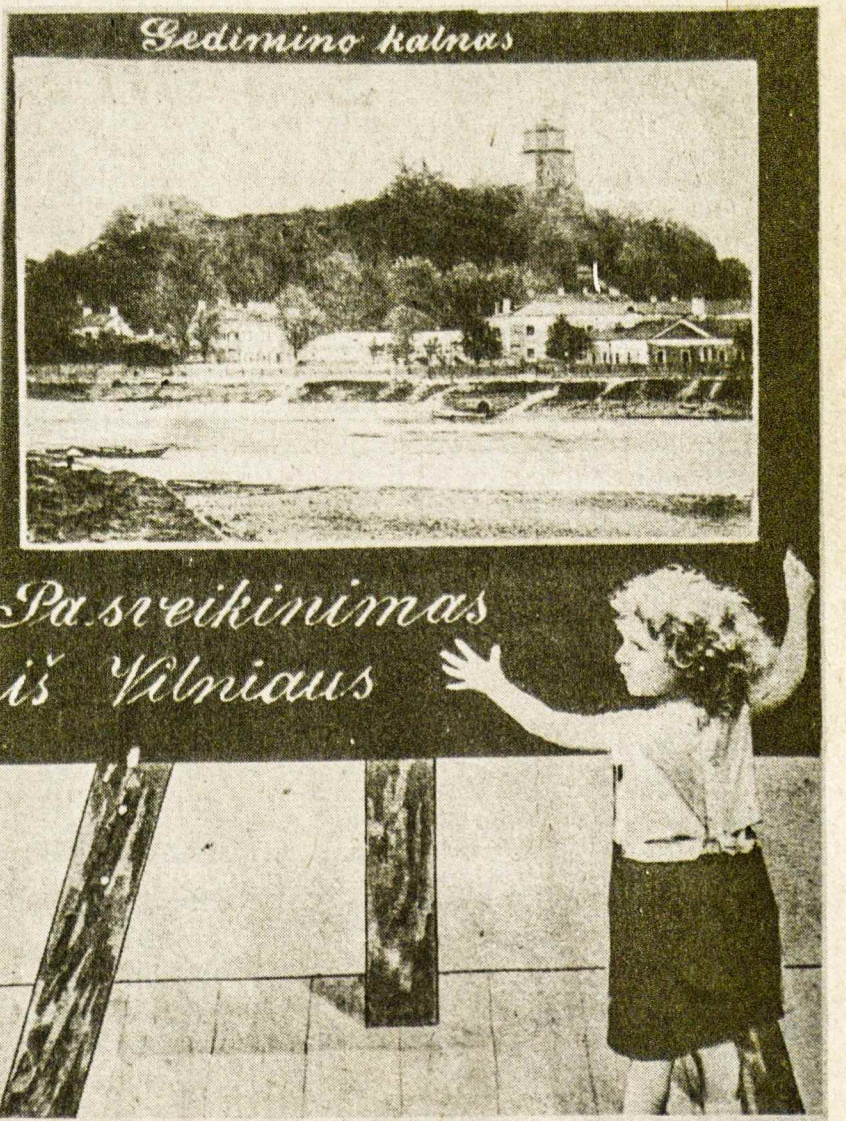
Iš šitų faktų darau išvadą, kad vieningai, drąsiai ir ryžtingai kovojant, mums pasiseks išlaisvinti visą Mažąją Lietuvą.

Mažosios Lietuvos Taryba nenuleis rankų, kol nebus įgyvendintas 1918 m. Tilžėj priimtas nutarimas prijungti visą Mažąją Lietuvą prie Nepriklausomos Lietuvos valstybės.

BOOKBINDING STUDIO "SAMOGITIA"
(lietuvis savininkas)
telefonas 625-2412
P.O. Box 1343, Postal Station "B"
Mississauga, Ontario L4Y 4B6

Optical Studio
OPTIKAS R. SCHMID
1586 Bloor Street West,
Toronto, Ont. M6P 1A7
(prieš Lietuvį Namus)
Telefonas 535-6252

Greitas patarnavimas, neaugstos kainos. Gaunami kontaktai lėšiai (contact lenses).

Rygos lietuvių gimnazijos atvirukas, išleistas 1930 m. po ekskursijos į Vilnių, kur aplankė Gedimino kalną ir pilį

Čempionai

ALGIRDAS GUSTAITIS

Dideliu pasisekimu teatrinis veikalas perkeltas į filmų pasaulį antrašte "The Championship Season". Išleido A Cannon Films Hollywoode.

Prieš porą mėnesių turėjau malonumo buvoti paskutinėje filmavimo scenoje, vaikščioti vietomis, kur vyko tie filmavimai ir kalbėtis su pagrindiniais artistais. Jie visi gerai žinomi filmų pasaulyje: Bruce Dern, Stacy Keach, Robert Mitchum, Martin Sheen, Paul Sorvino. Vyr. režisiorius — Robert F. Levine.

Filme vaidina vien vyrai. Ištisai dialogai, savaime išsiskiantieji veiksmingumą. Filmui veikalą pritaikęs Jason Miller paliko teatrinis sakinius, reikalaujančius neabejotinai geros vaidybos, artistinių sugebėjimų išsireikšti taip, kad būtų įdomu, patrauklu, testų veiksmingumą, eitų nesibaigianti intriga. Filmas spalvotas, ekrane bėga 108 minutes.

O turinys štai koks. Buvo krepšinio nugalėtojai Pensilvanijos valstijoje nutarę drauge gyventi, drauge veikti ir laimėti. Štai didžiulė sidabrinė taurė, prieš eilę metų jiems įteikta laimėjus krepšinio čempionatą, ir aikštė, kur dar taip neseniai mikliai valdė kamuolį. Dabar beliko atsiminimai. Džiaugsmą reikia šampanu palaistyti. Nedrįsta net pradėti žaisti, jaučiasi jau nebe tie, nebe tokie miklūs, nors vyrai dar tvirti.

Mirus vienam penkiukės žaidėjui, jie čia gyvena su buvusiu sporto vadovu (vaidina Robert Mitchum), kuris ir dabar yra jiems tarsi kirvis — jo žodis galutinis, jo sprendimas nepakeičiamas.

Miestelio burmistras, jų krepšinio grupės narys (vaidina Bruce Dern) nori būti išrinktas antram terminui. Bet buvęs jų krepšininkas, dabar turtuolis (vaidina Paul Sor-

vino), nenori remti savo sporto kolegos. Ginčų metu paaiškėja, kad tasai turtuolis mylisi su burmistro žmona, kuri net ateinanti pas jį. Burmistras čia pat nori nušauti paleistuvautoją, bet sporto vadovas išgelbsti.

Filme yra atvirų pasisakymų. Antai, vienas kviečia pasižiūrėti per televiziją transliuojamų krepšinio rungtynių su "Lakers". Atsakoma: dabar neverta žiūrėti, nes jau nėra baltų žmonių, tik negrai (keliskart vadina nigger), esą jie nenori į kamuolį žiūrėti paklę galvas. Kitas nusiavęs batą sviedžia į duris, nes tai esąs žydiškas paprotys. Žiūrovai juokiasi. Filmo režisoriai yra žydai, vyriausias jų vos gali angliškai susikalbėti. Praleido platesnei visuomenei sudominti.

Gėrėjau kiekvieno aktoriaus vaidybą. Vietomis palikta teatrinė epizodų, pilnai tinkančių filmui. Yra puikių sakinių, įdomiai parašytų, nejučiomis sukeliančių juoką. Tarp vyrų jokio meilėnimosi, vien sportinė ar visuomeninė jungtis. Atūžus tragiškai padėčiai, visiems pradėjus skristi į eiti kas sau, vėl krūvon sujungia jų čempionatų momentu padarytas žaidynių užrašymas į garsajuostę.

Toronto lietuvių teatro "Aitvaras" aktoriai vaidina V. ALANTO komediją "Buhalterijos klaidą". Iš kairės: V. STUIKYS, S. RAMANAUSKAS. Nuotr. B. Tarvydo

Teatrinės grupės "Aitvaras" dešimtmetis

Vaidyba nėra labai lengva meno sritis. Kas vaidinti mėgino, pripažino, kad čia reikia turėti daugiau negu vieną talentą. Neužtenka išmokyti pamėgdžioti kokį paskirtą charakterį, reikia turėti ir atmintį tekstui išmokyti ir drąsos.

Prisimena viena seniai gir-dėta istorija, kaip kukliam

jaunuoliui, pirmą kartą išeinančiam viešai kalbėti, buvo duotas patarimas: "Žiūrėk į žmones kaip į kopūstų galvas, kurios nieko neišmano, o tu jas mokai gyventi". Jaunuolio kalba buvo betgi nedrąsi, nerviška. Paklaustas, kas atsitiko, prisipažino, kad įvyko priešingai: kai pažiūrėjo į klausytojus, jam jie atrodė labai išmintingi, o jo paties galva pavirto į kopūstą.

Taip gali atsitikti ir su nedrąsiais artistais. Už tai režisoriai dažnai pataria artistams ir publikai visai nežiūrėti.

Toronto "Aitvaro" kūrimosi eigoje jo režisore Aldona Dargytė-Byszkiewicz taip pat turėjo panašią problemą su artistais, bet dabar, kai jau pats branduolys nusistovėjo, prijungti prie jų po keletą naujų, juos išsprusinti nėra taip sunku. Tačiau gaila, kad labiau įgudę dažnai išplaukia į platesnius vandenius arba dėl visokių kitų priežasčių pasitraukia. Atrodo, tokie reiškiniai kankina visus mėgėjų teatrų.

"Aitvaro" režisore Aldona Dargytė-Byszkiewicz 1972 m. pasirodė su pirmuoju vaidiniu "Feodalinda". Komedija buvo pastatyta Prisikėlimo parapijos salėje ir tais pačiais metais vėl pakartota, nes patraukė tautiečių dėmesį, o režisorei buvo aišku, kad teatro užuomazga jau yra, tik reikia intensyvaus darbo jam tobulinti.

Po to vaidino dramas ir kitokio žanro veikalus, su kuriais gastroliavo Kanadoje ir JAV-se. Jau tada Toronto pašonėje, gyvai reikėsi visai subrendęs hamiltoniškas "Aukuras", vadovaujamas El. Kudabienės, bet konkurencija nepasireiškė, ir jo šešėlis neužtemdė lakaus "Aitvaro" — išsivystė netgi bendradarbiavimas. Dabar "Aitvaras" pasistengia kasmet pastatyti bent vieną naują veikalą.

Su V. Alanto komedija "Buhalterijos klaidą", suvaidinta Toronto Liet. Namuose 1982 m. gruodžio 5 d., buvo paminėtas "Aitvaro" dešimtmetis. Ši komedija, nors yra nekartą vaidinta Lietuvoje ir šiame žemyne, vistiek traukia žiūrovus. Gyvenimiška tema, kur šeimos reikalas bei problemas bandoma spręsti įgudusio buhalterio skaitliukais, sukelia gardaus juoko. Fabula rutulio-

jasi gana įdomiai ir įtikinančiai, nors kaikurie artistai vaidino tik pirmą kartą. Pagaliau vaidinimo pabaigoje, kai buhalterio duktė Birutė atsisako tekėti už vyro, kurį jai tėvas parenka, apskaičiuodamas jos laimę pagal savo buhalteriją, tėvas lieka ne tik pajaukos, bet ir gailėsčio vertas individas.

Šį kartą "Aitvaras" įpynę keletą naujų artistų, bet jie veikalo nesugadino. Pasirodo, kad mūsų jaunimas turi talentų, tik rimtesniam ir neapmokamam darbu sunku juos privilioti.

Iš vyresniųjų grupės kaikurie vaidintojai galėjo būti labiau pajauninti, nes nevisai tiko savo paskirčiai. Su šių dienų kosmetika yra įmanoma ne tik išvaizdą, bet ir amžių pakeisti.

Vaidinime "Buhalterijos klaidą" reikėsi šie artistai: V. Stuiyks, vaidinęs buhalterį, H. Vingėvičienė — jo žmona, Ald. Totoraitienė — jų duktė Birutė, Step. Ramanauskas — krikštėvis, K. Dambraitė — Birutės draugė, B. Tarvydas — buhalterio sekretorius, R. Kuliavas — studentas ir pianino mokytojas, A. Viskontas — kurjeris. Gramas — L. Nakrošienės, dekoracijos — A. Vekterytės, P. Imbraso, T. Šleinienės, K. Poškienės ir A. Nakrošiaus.

Hamiltono teatro "Aukuras" kaikurie artistai taip pat atsilankė, o jų režisore El. Kudabienė atvežė gėlių puokštę, kurią pati įteikė Al. Dargytei-Byszkiewicz, ir perdavė šiltus savojo teatro linkėjimus.

Atrodo, kad vaidinimas patenkino torontiečių lūkesčius — atsilankė per 250 žmonių. Vaidinimas, žiūrovų pageidavimu buvo kartojamas 1983 m. sausio 9 d.

"Aitvaras" nesnūduriuos nė po šio pavykusio dvigubo pastatymo, nes jau pradėti pasiruošimai teatrų festivaliui 1983 m. Čikagoje. Reikia tik palinkėti "Aitvarui" ir jo režisorei A. Dargytei sėkmės žengiant į antrąjį dešimtmetį. Žr.

Lietuviška baldų dirbtuvė Toronte

Daromi nauji minkšti baldai ir aptraukiami seni PIGIA KAINA. P. LUBYŠ. Tel. 638-3171, 663-9096.

LIETUVIAI, NEPRALEISKITE PROGOS!

Daytona Beach, Floridoje, lietuvių korporacija "Lithona, Inc." siūlo jums mūrinius namus (townhouse).

Du miegamieji. Dvi ir pusė prausyklos. Patogūs. Ideali vieta (3750 So Atlantic Ave). Kitoje gatvės pusėje — Atlanto vandenynas. Gražus paplūdimys, žuavimas, susisiekimas autobusais. Graži gyvenvietė. Jau 11 lietuvių čia įsigijo nuosavybes. *Perkantiems dabar grynais ypatingai didelė nuolaida.* Nedelskite. Rimtai pirkti manantieji prašomi kreiptis telefonu (904) 258-1330 Harris Lapins arba rašyti: Povilas Bložis, 122 Dundee Rd., Daytona Beach, Florida 32018, USA.

Mažoji Lietuva rusiškose žnyplėse

Lietuvos pagrindinio leidinio "Tautos Kelias" antrame numeryje atpasakojo rašytojo J. Kralikausko straipsnį "T. Žiburiuose"

Kanados lietuvių laikraštyje "Tėviškės Žiburiai" paskelbtas J. Kralikausko straipsnis, kuriame išreikštas protestas prieš Mažosios Lietuvos surusimą. Straipsnyje rašoma, kad Mažoji Lietuva niekad nepriklausė Rusijai ir ten joks rusas negyveno, bet po II pasaulinio karo buvo prijungta prie Rusijos TFR. Nors vokiečiai dar XIII a. užgrobė Mažosios Lietuvos kraštą, bet jis visada buvo artimai susijęs su Didžiąja Lietuva ir jai yra labai brangus. Mažoji Lietuva yra padariusi didelį įnašą į lietuvių kultūrą. Čia buvo išleisti pirmieji raštai lietuvių kalba: Mažvydo "Katekizmas", Brekčūno "Postilė", D. Kleino "Giesmynas", pirmosios lietuvių kalbos gramatikos. Pilypas ir Povilas Ruigiai išklė lietuvių kalbos turtingumą, tobulumą, grakštumą ir sudominio vokiečių rašytojus bei mokslininkus lietuvių kalba ir lietuvių liaudies dainomis, kuriomis žavėjosi vokiečių rašytojai — G. Lesingas, J. Herderis ir Gėtė. Mažoji Lietuvoje gimė didysis lietuvių poetas Kristijonas Donelaitis, Liudvikas Rėza, rašęs eilėraščius, vertęs Ezopo pasakėčias, išleidęs Donelaičių raštus ir pirmąjį lietuvių dainų rinkinį, žymus rašytojas ir filosofas Vydūnas. Didžiojoje Lietuvoje uždraudus spaudą, Tilžėje, Ragainėje buvo spausdinamos lietuviškos knygos bei laikraščiai ir slaptai gabenami į Didžiąją Lietuvą. Iš čia ėjo "Aušra", "Varpas", "Tėvynės Sargas" ir kiti spaudos draudimo metų laikraščiai.

Tarybų Sąjunga, užėmusi Mažąją Lietuvą, įvykdė precedento neturintį aktą. Visa, kas buvo susiję su lietuvių tauta, nutrynė taip, kad jokios žymės neliktų. Mažosios Lietuvos teritoriją pavadino Kaliningrado sritimi ir apšaukė senoviniu slavų kraštu. Nors visi, kurie nors kiek yra susipažinę su Pabaltijo kraštų istorija, žino, kad Mažosios Lietuvos teritorijoje niekad negy-

veno slavai, bet 1953 m. išleistoje Didžiojoje tarybinėje enciklopedijoje parašyta, kad Kaliningrado sritis yra sukurta nuo amžių senosiose Pabaltijo slavų žemėse (426 psl.). Visi lietuviški vietovardžiai pakeisti rusiškais: Tilžė pavadinta Sovetskū, Ragainė — Niemanu, Gumbinė — Gusevu, Širvinta — Kutuzovu, Eitkunai — Černiševiskiu, Rasytė — Rybačij ir t.t. Akademiko K. Kor-sako ir kitų buvo rūpinasi, kad bent su Donelaičiu suristas Tolminkiemis išliktų nesuristas, bet jų pastangos liko be rezultato. Rusinimo politikos laikomasi kietai ir atgal nesitraukiama. Tolminkiemis ir šiandien vadinamas Cistytje Prudy.

Mažoji Lietuvoje yra nemažai lietuvių. Netoli Tolminkiemio yra vietų, kur gyvena vien lietuviai. Jie kreipėsi į vietinę valdžią, kad būtų atidaryta lietuviška mokykla, bet gautas neigiamas atsakymas. Nėra lietuviškos mokyklos ir Kaliningrade, kur, vietinių lietuvių tvirtinimu, esama daugiau nei 10 tūkst. lietuvių. O pačioje Lietuvoje, kur keli rusiukai, ten ir rusiška mokykla. Baltarusijoje uždarytos lietuviškos mokyklos. Tai taip Tarybų Sąjungoje praktikoje vykdoma tautų lygybė ir užtikrinamas vaikų mokymas gimtąja kalba.

J. Kralikauskas reiškia protestą prieš Mažosios Lietuvos surusimą ir kelia reikalavimą, kad ji būtų sujungta su Didžiąja Lietuva ir būtų atstatyti lietuviški vietovardžiai.

Kai rusiškasis elementas įsitvirtins Mažoji Lietuvoje, Lietuva atsidurs rusiškose žnyplėse. Pavojus sunaikinti lietuvių tautą dar padidės. Lietuviai savyje turi ugdyti kietą atsparumą, kad nebūtų sutraiskyti tose rusiškose žnyplėse.

• Ar tavo draugai skaito "Tėviškės Žiburius"? Atsiųskite jų adresus — gaus nemokamai keletą numerių susipažinti

A+JONUI KRIŠČIŪNUI

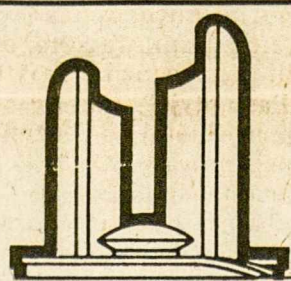
St. Catharines mieste mirus,

žmonai ANTANINAI, dukrai VIRGINIJAI, sūnui LIUDUI ir jų šeimoms gilią užuojautą reiškia —

J. E. Bukšaičiai
A. J. Vaškevičiai
D. Al. Bražiai
P. P. Norušiai

Ir. V. Liškauskai
A. P. Skilandžiūnai
S. A. Venckai
Ig. Urbonas

H. L. Sukauskai

Toronto miestas

Dėmesio, vyresnio amžiaus namų savininkai Toronto mieste! Jūs galbūt turite teisę į mokestinę \$100 nuolaidą

Jeigu jūs, jūsų žmona bei vyras arba abudu:

- esate sulaukę 65 metų amžiaus ar daugiau prieš 1983 metų kovo 31 dieną,
- gaunate 1983 metų kovo 31 dieną mėnesinį federacinės vyriausybės garantuotą pajamų papildą,
- turėjote rezidencinę nuosavybę mieste bent penkerius metus nenutrūkstamai prieš 1983 metų kovo 31 dieną,
- gyvenate nuosavybėje, kuri moka savivaldybinius mokesčius, —

tai turite teisę gauti iš Toronto miesto 1983 metų mokestinę nuolaidą vyresnio amžiaus namų savininkams.

Jeigu turite tą teisę, bet negavote prašymo blanko, arba norėtumėte gauti daugiau žinių, — skambinkite miesto raštvedžio įstaigai 367-7036. Net ir tuo atveju, jeigu esate gavę mokestinę nuolaidą 1982 metais, turite prašyti nuolaidos ir 1983 metams.

Atsiminkite, reikia kreiptis dėl mokestinės nuolaidos iki 1983 metų kovo 31 dienos imtinai.

Roy V. Henderson,
miesto raštvedis

J. JAKŠTAS

Vartant tik ką gauto "TŽ" 51 nr. (1982.XII.16) mano akys užkliuvo už straipsnio su to- kia patrauklia antrašte: "Aud- ringas daktaro Šliūpo gyven- mas. Jo dukters atsiminimai, kuriuose išryškinta tautinė velionies veikla". Straipsnio autorius — inž. P. Lelis, ne- retai pasirodąs spaudoje su istorinio turinio straipsniais. Straipsniai rodo jį, nors ir ne- istoriką, turint gerą istorinę nuovoką ir gebant vertinti kri- tiškai dėstomouosius faktus. Tačiau šiuo jo straipsniu te- ko nusivilti.

Reikia stebėtis, kaip tokiam kritiškam inžinieriui nežino- ma, kad dr. Jonas Šliūpas tu- rėjo dvi dukteris — Aldona, mirusią žiloje senatvėje (96 m.) ir Hipatiją, ištėkėjusią pirma už Martino Yčo ir vė- liau už Yčo mirties) — už P. Žiūrio. Dabar jį gyvena, rodos, Los Angeles mieste. O inž. Le- lio panaudotų atsiminimų au- torė Šliūpaitė-Siliūnienė yra duklė Jono jaunesnio brolio Roko Šliūpo, taip pat dak- taro. Jis buvo praktikuojantis gydytojas Kaune dar prieš ka- rą. Mirė ten pat po II D. karą.

Nenuostabu, kai P. Lelio minima Šliūpaitė, nebuvusi ar- tima J. Šliūpiui, pateikė klai- dingas žinias apie jį, kurias inžinierius be kritikos priėmė ir perteikė "TŽ" skaitytojams.

Kelios jų atitaisytinios. Ati- taisydamas nekartosiu straips- nio vietų su klaidingais teigini- ais. Pasitenkinsiu tik jų ati- taisymais.

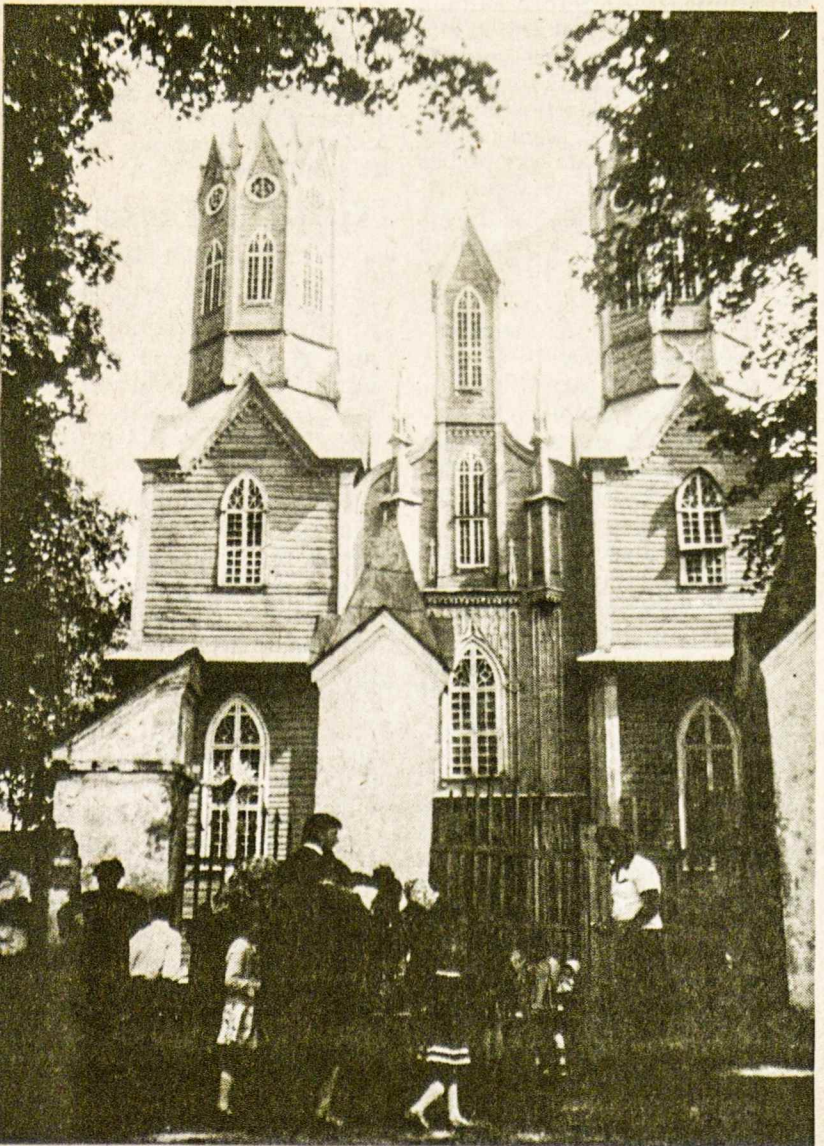
1. Šliūpas 1880 m. pradėjo studijuoti Maskvos universite- te istorijos-filologijos fakul- tete. Kitais metais įsiregistra- vė į teisių fakultetą, išlaikęs egzaminus ir gavęs stipendiją. Pats Šliūpas niekur neužsimi- nė, kad būtų steigęs studentų draugiją. Jis priskyrė jos steig- mą kitiems. Rašė apie stu- dentų leistą laikraštuką "Auš- rą".

2. 1882 m. per vasaros ato- stogas Šliūpas važiavo į Maž. Lietuvą susipažinti su kraštu ir patyrinėti, ar negalima bū- tų ten leisti "Aušros".

3. Redagavęs "Aušrą" Šliū- pas ne pats išvyko į Kalnujus (D. Lietuvą), bet vokiečių iš- tremtas.

4. Po ištėrimo per Kalnu- jus atvyko į Kauną pas rusų kariuomenėje tarnavusį lie- tuvių Smilgių ir su juo važiavo į Marijampolę. Čia su pasitelk- tais 12 lietuvių veikėjų sura- šė memorandumą Varšuvos gubernatoriui, kurį prašė lei- sti spaudą lotynišku raidynu.

5. Su savo vieno pasirašytų memorandumu Šliūpas važia- vo į Varšuvą. Neradęs gene- ralgubernatoriaus, jis paliko memorandumą jo kanceliari- joje. Pasimatęs su rusiško Varšuvos dienraščio redakto- riumi ir su juo ilgai pasikalbe- jęs, važiavo tiesiai į Mintau- ją pas sužadėtinę.

Taip atrodo Nemaniūnų šventovė. Nuotrauka daryta 1982 metų vasara

6. Šliūpas atvažiavo į Ame- riką 1884 m. birželio 16 d.

7. Amerikoje be pertraukos išgyveno iki 1917 m., t.y. 33 me- tus.

8. Į Marylando medicinos mo- kyklą įstojo 1889 m. ir ją baigė medicinos daktaro laipsniu 1891 m. kovo mėn.

9. Tiesiog nedovanotina in- žinieriaus klaida, jei jis per- ėmė iš Šliūpaitės-Siliūnienės atsiminimų sakinį "... ten (Stockholme 1917 — J.J.) rašė (Šliūpas) knyga apie lietuvių- lenkų bendros valstybės stei- gimą". Kas-ne-kas, o tik ne Šliūpas būtų galėjęs rašyti to- kią knygą. Tiesa, Šliūpas pa- rašė Stockholme net dvi kny- gas. Abi visai kitokio turinio.

10. Šliūpas Amerikoje su To- mu Masaryku, Dmovskiu ir Pa- derevskiu ne konferencijoje dalyvavo, bet įsijungė į būsio- mės Čekoslovakijos prezidento įsteigtą "Mid-European Demo- cratic Union" kaip lietuvių atstovas.

11. Šliūpo sūnus Kęstutis buvo gamtos-matematikos fa- kulteto profesorius.

12. Paryžiuje Šliūpas nega- lėjo prieiti prie prezidento Vilsono. Jis su dukterimi Hi- patija Yčiene pasinaudojo Amerikos delegatų ponių ruo- šiamą arbatėlę, kurioje jie abu kaip amerikiečiai galėjo dalyvauti. Jie pasiskundė augstoms damoms dėl Bostono žydo iš lietuvių pareikalau- to kysio už iš Amerikos sandė- lių užpirktas prekes. Dėl Šliū- po ir Hipatijos stipriai moty- vuoto skundo prekės buvo gau- tos be sumokėto žydui uždar- bio.

Tolimesni Šliūpo gyvenimo bruožai iki mirties Berlyne 1944.XI.6 teisingai nusakyti, tik suklusta rašant, kad grįžo pas "įkalbėjęs juostelę gėlų ir savo viešbutį". Iš tikrųjų jis turėjo įkalbėti juostelę dieną, prieš kurią jis iš pat ryto mi- rė. Bet jis turėjo kalbą pasi- rašęs. (Šliūpo pasirašytos kal- bos tekstas duotas mano mono- grafijoje "Dr. Jonas Šliūpas. Jo raštai ir tautinė veikla", Čikaga 1979 m.).

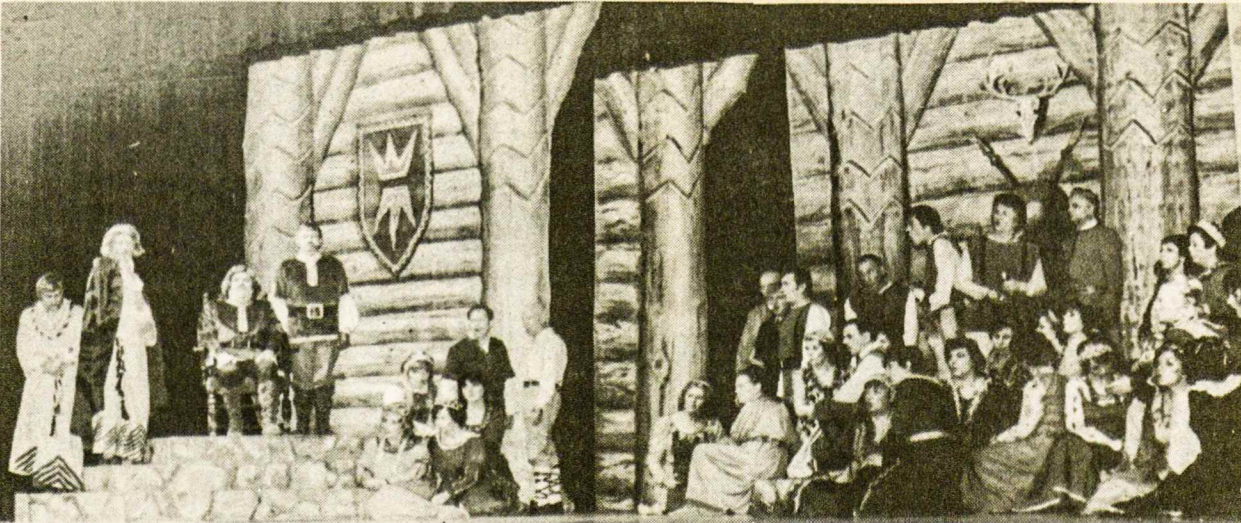
Atsiūsta paminėti

Pranas Naujokaitis, SAULELEI- DIS. Eilėraščiai. Viršelis ir sky- rių vinjetės — Pauliaus Jurkaus. Išleido "Darbininkas" (341 High- land Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA). Tiražas — 400 egz. Brooklyn, N.Y., 1982 m., 72 psl. Kaina — \$4.00.

TEVYNĖS SARGAS, 1982 m. 3(53) nr. Redaktorius — Petras Maldei- kis, administratorius — Antanas Balcytis (6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, IL 60629, USA). Kaina — \$4.00.

1983 METŲ KALENDORIUS — LITHUANIAN CALENDAR (kny- gos formato). Išleido Prisiškeli- mo parapijos ekonominė sekcija. Paruošė Stasys Prakapas. Tira-žas — 3000 egz. Toronto, Ont., 1983 m., 188 psl.

LIETUVIŲ DIENOS, 1982 m. 9 nr. Leidėjas — Antanas F. Skirius, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029, USA. Metinė prenume- rata — \$20, Kanadoje — \$25.

Scena iš A. BALASAITIENĖS muzikinės pjesės "Vilniaus pilies legenda", suvaidintos Klevelande Čikagos dainavičių. Muziką sukūrė A. JURGUTIS

Bejieskant vyskupo tako

Aloyzo Barono "Trisdešimt istorijų suaugusiems"

AUŠRA LIULEVIČIENĖ

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Pasakojimo forma

Šitokiom moralinėm mįsliųm Baronas yra susidaręs ir jo dažniausiai vartojama pasako- jimo formą, kuri dažnai pri- artėja prie augščiau nubrėž- tos didaktinių pasakojimų schemos. Pradžioje iškyla ar- ba yra iškeliamas koks nors moralinis klausimas savokinė- je plotmėje: du žmonės, arba dar būdingiau, būrelis pašne- kovų jį svarsto taip, kad pašne- kesio metu išeitų aiškstėn, kaip šiuo metu jis yra suvokiamas visuomenės. Tada vienas pa- nekiesio dalyvių papasakoja įvykį, kuris klausimą turi ar- ba išaiškinti, arba dar labiau supainioti.

"Prie slenkščio" būtų labai tipiškas pavyzdys: gydytojas su savo pažįstamu pacientu li- goninėje diskutuoja medicinos etiką nepagydomųjų atžvilgiu, kol paaiški, kad gydytojas turi ligonį, kurio negali nei išgel- bėti, nei numarinti. Kai ši di- lema išsprendžia ligonio mir- timi, gydytojas susiduria su verkiančia ligonio dukterimi, verkiančia gal dėl tėvo, o gal dėl prarastų pinigų — jei li- goninės personalas būtų iš- traukęs jungiklį, jį būtų iške- lusi milijono dolerių byla. Pa- sakotojas nutaria: "Duktė bū- tų buvusi laiminga turėjusi progą su ligonine pasibylinėti, ir kiti ją būtų laikę labai ge- ra dukrele, kovojusia už savo beveik mirusio tėvo gyvybės pratęsimą. Dabar verkia, kad tėvas buvo per ilgai kankin- tas, bet ką padarysi, kad mai- šosis meilė, pinigai, ašaros ir pasiutimas gyventi" (p. 71).

Tai, ką istorijų pasakotojai ar jų klausytojai gale masto, ir yra įprastinis Barono bū- das moralą suformuluoti ir kū- rinį užbaigti. Kaip matome, tas moralas gali būti tik žmogiš- ko pasaulio painumo konstatavi- mas.

Silpnesnės istorijos

Mažiau pavykusios istori- jos rinkinyje yra tos, kurios sukasi tik apie vieną, rašyto- ją kažkodėl užbūrusį gyvenimo momentą, apie kurį jis nieko daugiau ir neturi pasakyti — pvz. "Sargo liudijime". Ten viename iš tu keistai nelaimin- gų atvejų pramonėje žūsta dar- bininkas, prigerdamas dviejų pedų gilumu vandenyje. Gal skaitytojas, atsižvelgdamas į Barono kūrybos visumą, ir gali suprasti, kodėl tai Baro- ną jaudina, būtent, jo neatsi- stebėjimas, kad pasaulis vi- sad pasirušęs išslysti iš vi- sų žmogaus susikurtų savokų ir teorių kaip jį suprasti.

Taip pat gal tai pasekmė va- dinamos filosofinės nuosta- bos, Baronui taip charakte- ringos: kodėl iš viso kas nors yra, o ne niekas. Tačiau pati istorija ir lieka tik konstatavi- mas, kad "yra netikėtų mir- čių" (p. 53). O moralas: "Kai giedu suplikacijas, dažniau- siai prisimenu sargą ir negaliu nemastyti, kokių dar daugiau yra staigių mirčių, apie kurias nepasakojo Stakulis ar neradė laikraščiai" (p. 53). Nežürint čia įvedamo religinio atspal- vio, irgi tėra tik šitos "įžval- gos" pakartojimas.

Jeigu tokio tipo istorijos yra tik nuogi gyvenimo faktai, ku- riais rašytojas visdėlto tikisi prakalbėti į skaitytoją, tai ki- tos yra per daug inoringos, per- daug įsigudrinančios. Pvz. "Pa- kelėje" bedarbis negras lieps- ningai rūgoja ant Linkolno, panaikinusio šiam krašte ver- giją — būtų dabar vergas, bū- tų laimingas, dirbtų pas bal- tą, ir visko užtektų. Kai gavęs

darbą nelaimingai netenka dviejų rankos pirštų, Linkol- no dabar jau nebekeikia — už gautą kompensaciją leis sūnų į mokslą, kad vaikams ateitų laisvės dienos.

Ironija, tiesa, čia aiški, bet ir sunkoka, o išvedamas mora- las ir "mes turim turėti vilties, kad Lietuvoje bent vaikai ar vaikų vaikai sulauktų ko nors geresnio" (p. 44) tėra pridėti- nis, su pasakojimo ironija ne- susiekia.

Apsunkina prasmę ir, atro- do, įsivėlusį tipografinę klai- da: "Tik tada žmogus nori duo- ną pakeisti į laisvę, kada ne- keturi vilties" (p. 44). Ar ne- bus sukeisti žodžiai "duoną" ir "laisvę"?

Vaizduotę rėžia pasitaikęs anachronizmas: negras jį priė- musiam darbdaviui puola bu- čiuoti ranką. Tai greičiau 19 š. Lietuva, o ne 20-jo Amerika.

Kaikurios istorijos sudaro savotiško betiksliskumo įspū- dį. Pvz. "Baimėje" pabėgęs iš automobilį susidūrimo nelai- mės kaltininkas, sąžinės grau- žiamas, bando po metų atsily- ginti užkliudyto automobilio savininkui, kuris jį grubiai atstumia, pavadinęs "lavonų iškasinėtoju" (p. 36). Jeigu čia norėta apmąstyti visuomenės moralinį klimatą, kur pabėgęs iš nelaimės vietos laikomas apsuksiu žmogumi, o norintis atsisiteisti — kvailiu, tai istori- ja nėra taip sustatyta, kad šis priekaištas išryškėtų.

Stipresni pasakojimai

Geresnės istorijos yra tos, kuriose Baronas pajėgia skai- tytoją įtraukti į kokios nors moralinės situacijos sudėtin- gumus ir prieštaraivimus. To- kia yra "Rudenio kelias". Pet- ras Raudinas, kuriam žmoniš- kumas augščiausia vertybė, įsi- jungia į lietuviškus šalpos darbus ir dėl jų apleidžia au- gančios šeimos reikalus: "Va- karas buvo pavykęs ir, jei bū- tų buvę daugiau jaunimo, bū- tų buvę smagiau. Jo šiek tiek buvo ir Raudinas galvojo apie savo dukrą Ramunę, save kalti- no ir teisino, nes prisiminė daug įvairių visuomenininkų ir pareigūnų, kovojančių už tautos laisvę, sakiusių daug ugningų prakalbų, kurių jų vaikai niekada negirdėjo" (p. 111).

Kai tėvui atšiauri duktė, tą vakarą gavusi iš tėvo automo- bilį, su savo draugu "rudenio kelyje" paslysta, o ją laimė- jęs vaikas ją pameta, — duk- tė pasikeičia ir vis ateina su tėvu kalbėtis: "Dabar ji neat- kalbamai tikėjo, kad žmonės gali kartais ištikti nelaimės ir jos tėvo darbas dabar atro- do daug prasmingesnis negu per visą eilę metų, kada ji manė, jog tai tėvo pramoginė, o ne būtino reikalingumo veik- la" (p. 114).

Čia taip pat viena tų mora- linių mįslių, kurias Baronas mėgsta, bet šį kartą jį įtaigiai užmintą: jeigu Raudinas kal- tas dėl dukters paslydimo, tai iš kitos pusės jo veiklama duktė subręsta, sužmoniskė- ja, užsimezga tarp jos ir tėvo ryšys, ji ateina dalintis jo dar- bais. Įvyksta tarsi Raudino ilgų metų aukoto laiko ir dar- bo visuomenei, nors ir skriaud- džiant šeimą, pateisinimas.

Kai duktė pasisiūlo nešioti į stalą vienoje šalpos vakarie- nėje, senutė sako Raudiniui: "Štai kaip gražiai dirba mer- daitė, gerą dukrą užauginai" (p. 114). Ir net baigminė pasta- ba "Raudinas nežinojo, ar bu- vo verta tuo komplementu džiaugtis" (p. 114), kuri gali būti suprantama irgi keliais skirtingais atžvilgiais, nepa-

Dr. ALGIS NORVILA iš Čikagos skaito paskaitą apie dvikalbiškumą Toronte. Ją rengė Prisiškeli- mo parapijos jaunųjų šeimų sekcija

Nuotr. R. Pranaičio

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

"Aušros" šimtmečio sukakties proga šio žurnalo fotografines ko- pijas išleis Lietuvių Istorijos Drau- gija Čikagoje. A. Rūgytė jau yra surinkusi visus 1883-86 m. "Auš- ros" numerius ir juos atidavusi M. Morkūno spaustuvei. Kopijų išlei- dimas kainuos apie \$10.000. "Auš- ros" šimtmečio minėjimas įvyks š. m. kovo 19 d. Čikagos Jaunimo Centre. Tikimasi, kad tą fotogra- finį leidinį tada galės įsigyti mi- nėjimo dalyviai.

Sol. Rimas Strimaitis, torontie- tis tenoras, atlikęs Konrado Va- lenrodo vaidmenį A. Ponchiello operoje "Lietuviai". Pakartotinį šio veikalio spektaklį Čikagos lie- tuvių opera rengia liepos 1 d. va- karą "Auditorium Theatre" patal- pose II-ųjų Pasaulio Lietuvių Die- nų proga.

Tryliktoją lietuvių dailininkų darbų parodą, susietą su Vasario 16 švente, Kultūros Zidinyje va- sario 12-13 d.d. rengia JAV LB Niujorko apygardos valdyba. Pa- rodos organizatoriumi bei vadovu yra pakviestas dail. Juozas Bag- donas.

Australijos Lietuvių Fondas skiria \$500 premiją už akademi- nius darbus lietuviškomis temo- mis. 1982 m. spalio 10 d. Melbur- ne įvyksiamė metiniame AL Fon- do susirinkime ši premija buvo įteikta melburnietei Danai-Mo- nikai Baltutienei. Ją rekomenda- vo prof. dr. A. Kabaila, prof. dr. V. Doniela ir A. Zubras už baka- laurinę tezę Melburno universi- tetui "Lithuanians in Melbourne 1947-80", kurią istorijos fakul- tetas priėmė 1981 m. pabaigoje. Tezės paruošimui vadovavo prof. G. Blainley. Ji įvertinta labai geru H1 laipsniu. Akademiniis darbas yra socialinio pobūdžio studija, turinti 88 mašinraščio puslapius, skirtus Melburno lietuvių gyveni- mui. Aštuonis studijos skyrius sudaro: 1. įvadas, 2. prisimintini įvykiai, 3. vyresnioji karta, 4. nuo- šaliai pasiliekančieji, 5. organiza- cijos, 6. Lietuvių Namai, 7. antro- ji karta, 8. išvados. D. M. Baltu- tienė yra gimusi Lietuvoje 1937 m., Australijon atvykusi 1949 m. Čia yra baigusi Toorak mokytojų seminariją, bibliotekininkės kur- są ir dabar humanitarinių moks- lų studijas Melburno universitete, kurį lankė tik daliniu laiku. Dir- ba bibliotekininke.

A. a. Izidorius Vasyliūnas, žy- musis smuikininkas, gimęs 1906 m. balandžio 3 d. Petrapilyje, mi- rė 1982 m. gruodžio 14 d. rytą, iš- tiktas širdies smūgio Cambridge, Mass.. Nekalto Prasidėjimo lie- tuvių parapijos šventovėje, kur jam teko vargoninkauti nuo 1959 m. Staigi mirtis jį pakirto prie var- gonų. Velionis smuiką studijavo Kauno konservatorijoje, studijas gilino Bremene, 1936-43 m. grojo Kauno operos ir baleto orkestre, nuo 1941 m. buvo to orkestro kon- certmeisteriu. Dirbo smuiko mo- kytoju Vilniaus konservatorijoje 1940-41 m., Kauno konservatori- joje — 1941-44 m. Pasitraukęs Vo- kietijon, 1944-45 m. grojo sim- foniniame Vienos orkestre. Po- karyje imigravo Kolumbijon, kur jam 1950-54 m. teko groti simfo- niniame orkestre, būti vieno uni- versiteto smuiko klasės profeso- riumi. Su šeima persikėlęs į JAV, įsikūrė Bostone. Čia teko gro- ti simfoniniuose Bostono ir Camb- ridge orkestruose, vargoninkauti Lawrence, Mass., ir Cambridge, Mass., lietuvių parapijose. Gyven- damas Bostone, išvystė labai pla- čią koncertinę kamerinės muzikos veiklą, talkon pasikvietęs pianis- tą savo sūnų Vytenį, kuris taipgi yra fizikos daktaras, profesoriau- jantis Max Planck institute, V. Vokietijoje. Koncertų pelnas bu- vo skiriamas lietuvių kompozito- rių kūriniams leisti. Šiam tikslui netgi buvo sudarytas specialus fondas. Gruodžio 16 d. laidotuvių koplyčioje su a.a. I. Vasyliūnu atsisveikino: rašytojas ir poetas S. Santvaras, Lietuvių Moterų Fe- deracijos Bostono klubo vardu — I. Kalinienė, muzikų vardu — V. Rastonis, LB Bostono apygardos — V. Kubilius, JAV LB krašto valdybos — dr. A. Budreckis, bi- čiulių vardu — A. Astravas ir J. Narkus. Gruodžio 17 d. Nekalto Prasidėjimo parapijos klebonas kun. S. Saulėnas gedulingas Mi- šias koncelebravo su septyniais kunigais, vargonais grojo vėlio- nės sūnus Vytenis, smuiku — kun. V. Valkavičius, giedoją sol. J. Lissauskas, Bostono muzikos mo- kyklos, kurioje teko dirbti vėlio- niui, mokytojų choras. Palaido- tas M o u n t Auburn kapinėse Cambridge.

Tarptautinio humoristinių nuotraukų konkurso "Humor-fo- to 82" laimėtoju Belgijoje tapo kaunietis fotografas Jonas Daniū- nas. Antroji premija buvo paskir- ta Belgijos fotomėgėjui J. Putu, trečioji — kauniečiui Romualdui Požerskiui.

Lietuvos architektūros muzė- jus Vilniuje surengė parodą "Suo- mija stato", apimančią brandžiausius suomių architektų darbus 1976-81 m. laikotarpyje. Parodo- je išstatytos nuotraukos lankyto- jus supažindino su naujaisiais bei atnaujintais senaisiais pastatais įvairiuose Suomijos miestuose, jos tiltais, keliais. Parodon buvo įjungti ir įvairiuose konkursuose pirmąsias vietas laimėję projek- tai, geriausieji suomių architektų darbai užsienyje — Kuvaite, Ira- ke, Meksikoje.

Vilniaus operos ir baleto teat- ras sostinės gyventojus pakvietė į savo dainininkų ir baleto šokėjų koncertą. J. Tallat-Kelpšos, P. Olekos, J. Juzeliūno harmonizuo- tas lietuvių liaudies dainas, P. Čaikovskio, R. Čedrinio kūrinus, G. Verdi, V. Bellini bei kitų kom- pozitorių operų arijas atliko ope- ros solistai — lyrinis sopranas Ire- na Milkevičiūtė, mezo-sopranas Aušra Stasiūnaitė, tenoras Virgili- jus Noreika ir bosas Vacys Dauno- ras. Jiems akompanavo G. Ručy- tė. Programą choreografinėmis miniatiūromis papildė baleto so- listės G. Sakalauskaitė, R. Rai- laitė ir A. Gincitytė. Koncertas užbaigtas ištirauka iš L. Minkaus baleto "Pachita", kurią atliko so- listai L. Bartusevičiūtė ir V. Kudž- mai, talkinami kitų šokėjų.

Antano Sutkaus nuotraukų al- buma "Neringa" išleido "Minties" leidykla Vilniuje, bet jis buvo at- spausdintas Budapešto "Košuoto" spaustuvėje. Ši poros špių spal- votų nuotraukų leidinį apima da- lino dail. R. Dichavičius, įvadą apie Kurių neriją parašė Č. Ku- daba. Albuman tas įvadas įjung- tas lietuvių, rusų, anglų ir vokie- čių kalbomis. A. Sutkui pavyko at- skleisti savąją Lietuvos kampelio gamtos grožį — bangų ir supustytų smėlio raštus, kopas ir pasviru- sias pušis, skurdžią žolę, užlietus miškus, kemsynus, baltus vidudie- nio ir juodus audros debesis. Spa- lvių skalę papildė įvairiais metų laikais darytos nuotraukos. Jose nemažai vietos tenka Neringoje gyvenantiems žvejams, gėlių dar- želiams, patvinsui sodybų šeim- ninkams, senajai ir dabartinei Ne- ringos architektūrai, liaudies meistrų drožiniams, jachtoms, žūklės laimikiams. Nebuvo už- miršti ir Neringa aplankantys poil- siautojai, jų nuotaikos. Anksčiau A. Sutkus yra išleisęs duotruo- kų albumus "Senoji Vilniaus frag- mentai", "Lazdynai", "Tėviškės spalvos", albumą "Lietuva iš paukščio skrydžio". A. Sutkus, laikomas vienu žymiausių Lietu- vės fotografų, yra Tarptautinės Meninės Fotografijos Federacijos narys, įvairiose parodose susi- laukęs apie 60 apdovanojimų.

Sol. Irena Milkevičiūtė, lyrinis Vilniaus operos sopranas, suren- gė koncertą filharmonijos salėje. Dainavimo studijas pradėjusi Vil- niaus konservatorijoje pas prof. Z. Paulauską, jį iškopė į pirma- cilius sopranus, tapo net kelių konkursų laureate: 1976 m. — tarptarptautiniame konkurse Ta- line, paskui — sąjunginiame M. Glinkos konkurse, 1978 m. — tarptautiniame P. Čaikovskio kon- kurse Maskvoje, 1982 m. — tarp- tautiniame Z. Kodajajaus — F. Erkelio konkurse Budapešte. Ten jai teko varžytis su 77 daininin- kais iš 22-ųjų pasaulio šalių ir lai- mėti II vietą. Konkursui jį buvo paruošusi 10 klasikinių operų ari- jų, vengro kompoz. F. Erkelio kūrinį. Trečiojon konkurso da- lin buvo įjungta operos scena. Sol. I. Milkevičiūtė pasirinko G. Verdi "Traviatos" ketvirtą veiksmą, at- liktą su vengrų solistais F. Erke- lio operos ir baleto teatre. Vio- letą jį dainavo lietuviškai, nuste- bindama savo partnerius ir verti- nimo komisijos narius lietuvių kal- bos muzikalumu. Savo koncertą Vilniuje sol. I. Milkevičiūtė pra- dėjo A. Belazaro "Obelimis", P. Čaikovskio romansu "Ar aš ne žo- lėlė lauke", B. Dvariono "Žvaigž- dute", S. Rachmaninovo romansu "Čia gera", užbaigė aštuoniomis klasikinių operų arijomis. Akom- panavo ją Vengrijoje lydėjęs pia- nistas R. Biveinis. Koncerto ap- rašyme pabrėžiamas gražus tem- bro, spalvingas sol. I. Milkevi- čiūtės balsas, puiki dainavimo technika. V.kst.

Prisikėlimo Parapijos Kredito Kooperatyvas

999 College St., Toronto, Ont. • Telefonai: 532-3400
M6H 1A8 • 532-3414

AKTYVAI — virš 20 milijonų

KASOS VALANDOS:		MOKA UŽ:	
Pirmadieniais	10 - 3	90 dienų termin. indėlius	8 1/2 %
Antradieniais	10 - 3	180-185 d. termin. ind.	8 1/2 %
Trečiadieniais	uždaryta	term. indėlius 1 metų	9 %
Ketvirtadieniais	10 - 8	term. indėlius 2 metų	9 1/4 %
Penktadieniais	10 - 8	pensijų s-ta	10 %
Šeštadieniais	9 - 1	spec. taup. s-ta	8 1/2 %
Sekmadieniais	9.30 - 1	taupomąją s-ta	8 %
		depozitų-čekių s-ta	6 %
		DUODA PASKOLAS:	
		asmenines nuo	15 %
		mortgičius nuo	12 % — 13 %

ANAPILYJE skyrus veikia sekmad. 9.30 v.r. — 1 v.p.p.

Duodame asm. paskolas iki \$50,000 ir mortgičius iki \$100,000 (75% įkainoto turto vertės). Draudžiame narių gyvybes pagal santaupų dydį iki \$2,000 ir asm. paskolas iki \$10,000. Parduodame pinigines perlaidas (money orders) ir kelionės čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas. MŪSŲ TIKSLAS — NE PELNAS, BET SAŽINGAS PATARNAVIMAS

STEPHAN'S FURS

406 Roncesvalles Ave.
Telefonas 536-5936 ir
2239 Bloor Street West. • Telefonas 762-7775
Parduodami kailiniai apsiaustai ir įvairaus kailio kepurės.
Priimami užsakymai. Daromi pataisymai bei persiuvimai.

ED. KONDRATAS, siuvėjas

1113 Dundas St. W.,
Toronto, Ont. M6J 1W9
Tel. 533-5454

HOMETARIO

Real Estate Ltd.
Insurance Brokers
Pilnas patarnavimas nuosavybių srityje. Pasibaigę namų arba automobilio drauda? Prieš mokėdami, pažūrėkite į mūsų kainas. Prašykite — "Ted" tel. 531-3506 171 Roncesvalles Ave, Toronto, Ont.

LIETUVIO SAVININKO VAISTINĖ

MARGIS DRUG STORE

JOHN V. MARGIS, Phm. B.

408 Roncesvalles Ave. Tel. 535-1944

PRIMA "ONTARIO DRUG BENEFIT" RECEPTUS.

VAISTAI, KOSMETIKOS PREKĖS IR KT.

NEMOKAMAS PRISTATYMAS Į NAMUS

MARGIS DRUG STORE TURI "LOTTARIO" LOTERIJOS
SKAITYTVĄ (KOMPIUTERĮ)

PROGRESS

REAL ESTATE LTD.
REALTOR
1072 Bloor St. W.

Perkant ar parduodant nekilnojamą nuosavybę visada
Jums sąžiningai patarnaus A. Bliūdžius
Telefonai: 534-9286 • namų 537-2291

AUTORITE SALES & SERVICE

1636 Dundas Street West,
Toronto, Ontario M6K 2M4 Telefonas 531-1331

BLOOR AUTORITE GARAGE

296 Brock Avenue
(Tarp Dundas ir College) Telefonas 531-1305

* Automobilio saugumo pažymėjimai (Mechanical fitness Certification)
* Sąžiningas ir patikimas patarnavimas. * Visi automobilio mechaniniai
* taisymai. * Sniginės ir paprastos padangos, MICHELIN, B. F.
* GOODRICH, RADIAL ir kt. Savininkas FRANK PETITT

PARKSIDE

MEAT
MARKET

335 Roncesvalles Ave.,
Toronto, Ontario Telefonas 535-1258

• Turime lietuviškų skilandžių, sūrų ir kitų maisto gaminių
• Užsakymai priimami telefonu • Nemokamas pristatymas

P. ir T. SERVICE CENTRE GARAŽAS

(2537 Wharton Glen Ave., Mississauga, L4X 2A8,
tel. 279-4371)

Važiuoti į vakarus Dundas St. W. nuo 427 kello 1 mylią, sukiti kairėn prie
pirmųjų šviesų (į pietus) Wharton Way.
Sąžiningai atliekame visus automobilių mechaninius pataisymus.
Savininkai: Tom Thompson ir J. Tamošiūnas

BALTIC EXPORTING CO.

Siuntiniai į Baltijos kraštus ir Sov. Sąjungą

• Turime įvairių medžiagų ir kitų prekių, tinkamų siuntimui
Darbo valandos: 9 v.r. — 5 v.p.p., šeštadieniais 9 v.r. — 4.30 v.p.p.;
trečiadieniais uždaryta. Birželio, liepos, rugpjūčio mėnesiais — nuo
pirmadienio iki penktadienio 9 v.r. — 5 v.p.p.; šeštadieniais uždaryta.

482 Roncesvalles Ave., Telefonas Savininkai
Toronto, Ont. M6R 2N5 531-3098 S. ir F. Janavičiai

TIM'S AUTO BODY LTD.

Visų rūšių automobilių išorės (body) taisymas bei dažymas (bake
oven) ir visų mechaninių taisymai. Parduodu varstotus automobilius.
24-28 Howard Park Ave. (arti Dundas St. W.) FILTOS BROS
Toronto, Ont., M6R 1V5

Telefonai 533-8451, 533-8452

Š. Amerikos lietuvių krepšinio 1982 metų meisteris — Toronto "Aušra". Pirmoje eilėje iš kairės: E. Dementavičius, V. Gataveckas, S. Žulys, E. Šlekys (stovi), A. Arlauskas, S. Ignatavičius, C. Dziuba, K. Šapočkinas; antroje eilėje: A. Kartavičius, K. Bartusevičius, E. Norkus, I. Zoet, I. Kongals, R. Underys, R. Kaknevičius, kun. Aug. Simanavičius, OFM

Baigiant sportinį trisdešimtmetį

Toronto sporto klubui "Aušrai" 28-neri sportinio gyvenimo metai

E. ŠLEKYS

Š. m. vasario 11 d. sueina 28 metai nuo "Aušros" klubo įsteigimo. Ta proga vasario 12 d. Prisikėlimo par. Parodų salėje įvyks sukurtytinė vakarinė visų esamų ir buvusių sportininkų, vadovų ir rėmėjų. Kiekvienam bus įdomu susitikti ir praleisti vakarą bendrai su savo draugais, su kuriais prieš 10-15 metų kartu teko dalyvauti sportinėje veikloje — varžybose, vadovų-trenerių ar žiūrovų-rėmėjų grupėse.

Taip prasidėjo

1955 m. Toronte jau veikė sporto klubas "Vytis", tačiau jis negalėjo apimti viso norinio sportuoti lietuviško jaunimo. Kazys Šapočkinas ir kiti sportu susirūpinę žmonės kreipėsi į Prisikėlimo parapijos kleboną kun. Bernardiną Grauslį, OFM, prašydami leisti steigti naują sporto klubą prie parapijos ir tuo būdu suburti įvairiose kanadiečių mokyklose išsisklaidžiusių lietuvišką jaunimą bei jį įjungti į tautinį, kultūrinį, sportinį lietuvių bendruomenės gyvenimą.

Organizacinį komitetą sudarė: kun. Bernardinas Grauslys, OFM, K. Šapočkinas, J. Gudas, L. Leveckis ir J. Genys. Ir taip 1955 m. vasario 11 d. buvo oficialiai įsteigtas sporto klubas "Aušra".

Veiklos pradžia

Š. Amerikos lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto Sąjunga (SALFAS) ir lietuvių bendruomenė iš įvykių sutiko su džiaugsmu bei linkėjo sėkmingai darbuotis sporto srityje. Antanas Supronas, Kanados apygardos sporto vadovas, sveikino "Aušros" klubą, rašydamas: "Malonu yra pasveikinti naujai įsikūrusį Toronte lietuvišką sporto klubą "Aušra" ir palinkėti jam geros sėkmės sportinėje bei kultūrinėje veikloje. Toronte esant vienam sporto klubui, kuris nepajėgė ar nesugebėjo aprėpti visą lietuvišką jaunimą, linkusį prie fizinio lavinimosi, Jūsų užsibrėžti tikslai yra gražūs ir sporto apygarda tam širdingai pritaria".

Prasidėjo sportinė veikla, įsteigus krepšinį, I. atletikos, buriavimo, futbolo ir kiek vėliau plaukimo, lauko bei stalo teniso ir šachmatų skyrius.

Po eilės metų "Aušra" tapo vienu iš didesnių lietuvių sporto klubų Š. Amerikos žemyne. Sportininkų skaičius pasoko iki 200. Ypač buvo populiarius krepšinis: įvairiose klasėse pagal amžių ir lytį, buvo 10 komandų, kurios dalyvaudavo įvairiose kanadiečių lygose, žinoma, kartu dalyvaudamos ir Kanados bei JAV lietuvių sporto žaidynėse bei turnyruose.

Vadovai ir rėmėjai

Per tuos 28 metus klubui vadovavo pirmininkai: K. Šapočkinas, K. Batūra, E. Šlekys, A. Nausėda, J. Tamulionis, dr. Aldona Šapokaite-Šipeliene, A. Kuolas ir visa eilė atskirų sričių vadovų bei trenerių. Daugiausia dirbo kun. Paulius Baltakis, OFM. Jis buvo klubo "spiritus movens". Taip pat daug prisidėjo savo parama parapijos klebonai: kun. Bernardinas Grauslys, OFM, kun. Placidas Barius, OFM, kun. Augustinas Simanavičius, OFM.

Klubą finansiškai rėmė lietuvių bankeliai, Kanados lietuvių Fondas, Toronto lietuvių Namai, verslininkai, kaip pvz. "Kuzmas Construction

Co.", "Lendorff Management" (per L. Matuką), ir pavieniai asmenys. Pastaruoju metu nuolatiniai rėmėjai yra Liudas Matukas ir A. Kartavičius.

Laimėjimai

Iki šiol aušriečiai iškovojo daug rekordų, daug taurių, pirmųjų vietų ne tik lietuvių bei baltiečių rungtynėse, bet ir visos Kanados, ypač lengv. atletikoje, plaukime, lauko bei stalo tenise, tinklinyje, golfe, šachmatuose.

Krepšinyje "Aušros" vyrų komanda eilę metų buvo Kanados lietuvių meisteriu, kelerius metus Š. Amerikos lietuvių vicemeisteriu, 1969 m. — B klasės meistriu. 1971 m. "Aušros" jauniai A — Š. Amerikos meisteriu.

"Aušros" mergaičių A krepšinio komanda 1967 m. laimėjo III vietą visoje Kanadoje. 1982 m. "Aušros" vyrų komanda Klevelande įvykusiose Š.

Amerikos lietuvių žaidynėse laimėjo meisterio vardą. Tai pats didžiausias "Aušros" vyrų laimėjimas, pasiektas po 27 metų sportinės veiklos.

Daug gerų žaidikų žaidė "Aušros" eilėse, bet žymiausi yra broliai Gintaras ir Leonas Rautišai. Abu žaidė ir Kanados krepšinio rinktinėje. Leonas yra ir dabar vienas geriausių žaidikų Kanados rinktinėje ir Syracuse universitete.

Šiais metais "Aušra" intensyviai ruošiasi dalyvauti sporto šventėje Čikagoje su keliomis krepšinio, tinklinio komandomis ir leng. atletika.

Dabartinę "Aušros" valdybą sudaro pirm. K. Šapočkinas, sekcijų vadovai — R. Underys, A. Gataveckas, R. Miečius, M. Leknickas, Alg. Malinauskas, B. Wilkinson ir E. Gataveckas. Rėmėjų būrelio pirmininkas — E. Šlekys.

Sporto žaidynių naujienos

Pasaulio lietuvių Sporto Žaidynės įneša daug gyvumo į mūsų sportinį gyvenimą. Į šią šventę renkasi lietuviai sportininkai iš tolimiausių pasaulio žemynų. Vietovėse, kuriose sportininkai dar nėra susibūrę, steigiami nauji sporto vienetai.

East Chicago, Ind., neseniai įsisteigęs lietuvių Medžiotų ir Mėskerių klubas žada dalyvauti šaudymo varžybose. Klubas pranešė, kad turi ne tik karius šautuvų, bet ir kulkosvaizdžių. St. Peterburgo Perkūnas žaidynėse dalyvaus ne tik su futbolo komanda, bet ir su vyrų krepšiniu ir vyrų bei moterų tinklinio komandomis.

Ledo ritulininkai iki šiol nedrąsiai pasirodydavo tik draugiškose rungtynėse. Žaidynėse gi pasirodys net 4 komandos. Iki šiol žaidynėms užsiregistravo — Toronto, Hamiltono, Detroito ir Bostono ledo ritulininkai. Reikia tikėtis, kad prie jų dar prisijungs ir Montrealis.

Žaidynių programon įtraukta dar viena nauja sporto šaka — raketbolas. Kas šiose varžybose dalyvaus ir kas laimės, matysime žaidynėms pasibaigus. Australiečiai žaidžia panašų žaidimą — skvoša. Žaidimai gana įdomūs, bet pavadinimai sunkiai išstariami. Ar mūsų kalbininkai negalėtų juos su lietuvių ir apdailinti?

Visi sporto mėgėjai nekantriai laukia šio kas 5-ri metai organizuojamo sporto renginio. A. S.

Australiečiai viešės Toronte

Antrųjų Pasaulio lietuvių Dienų metu Čikagoje 1983 m. birželio 26 — liepos 2 d. įvyks II-sios Pasaulio lietuvių Sporto Žaidynės. Australijos lietuviai sportininkai, kurių delegacija sudarys 101 asmuo, vieną savaitę prieš žaidynių pradžią viešės Toronte. Kanados sporto apygardos vadovo Rimo Sondas iniciatyva sausio 7 d. Prisikėlimo parapijos patalpose buvo sušauktas posėdis visuomenės atstovų, parapijų klebonų ir sporto darbuotojų sudaryti komitetui, kuris rūpintųsi svečių priėmimu. Į šį komitetą įrinkti: pirmininku — Jonas Gustainis, sekretoriumi — Rimas Sondas, izdininku — Pranas Berneckas, korespondentu — Sigitas Krašauskas.

Aptarta ir svečių viešnagės programa. Numatytas sportininkų su tikimais aerodrome, susipažinimo vakaras, varžybos krepšinyje ir galbūt kitose sporto šakose, miestas aprodymas, eitynės prie miesto rotušės ir gelii padėjimas prie paminklo žuvusiems už laisvę, išvyka į Niagara Falls. Tam reikalingi numatyti atitinkami komitetai.

Pajamų nenumatoma, tačiau išlaidas sudarys: transportacija, nakvynės, varžybos — salės, tei-

sėjai ir kt. Taip pat susidarys ir nenumatytų išlaidų. Reikės apie \$10,000, kurių suteikimo komisijai sutiko vadovauti Pr. Berneckas. Nutarta kreiptis, prašant paramos, į Kanados lietuvių Fondą, Toronto lietuvių Namus, Kanados lietuvių Bendruomenę, "Paramos" ir Prisikėlimo bankelius. Taip pat numatyta lešas kelti ir aukų lapais.

Nutarta rinktis sekančiam posėdžiui sausio 27 d., 8 v.v. Prisikėlimo parapijos patalpose.

Bendravimas su Australijos lietuvių sportininkais yra mūsų tautiniame išsilaikyme vienas iš gerų pradų. Prisiminkime mūsų sportininkų išvykas Australijon, jų pirmąsias viešnages pas mus. Jos pasisekė ir paliko daug malonių prisiminimų... Šis bendravimas mus stiprina ir duoda impulso būti gerais lietuviams.

Sig. K.

AUŠROS ŽINIOS

Sausio 6 d. "Etobicoke Recreations" lygoje Vincent Massey gimnazijos patalpose Aušros vyrų krepšinio komanda pralaimėjo pirmąjį žaidimą lygos komandai 101:96 (47:48). Abi komandos išvystė greitą žaidimą ir rinko tašką po taško. Pirmą puslaikį Aušra baigė 48:47 savo naudai. Antrame puslaikyje — toks pat taško po taško rinkimas. Dvi min. iki rungtinių pabaigos Aušros vyrai šiek tiek pasimetė ir bereikalingai prarado kamuolį. Reds komanda tai išnaudojo ir rungtynes laimėjo. Aušros komandoje žaidė: S. Žulys, 23, R. Kaknevičius, 42, A. Valickas, 4, K. Bartusevičius, 6, V. Gataveckas, 13, C. Dziubas, 6, A. Underys, E. Norkus, 2, V. Dementavičius, K. Š.

• Supažindinkite savo draugus su "TEVIŠKES ŽIBURIAIS" — atsiųskite dar jų neskaitančių adresus. Jie gaus keletą numerių nemokamai.

Turner & Porter laidotuvių namai

436 Roncesvalles Ave.,
Toronto, Ontario
Tel. 533-7954

AUTOMOTIVE FIBER

AUTOBODY AND COLLISION REPAIRS

Visų rūšių automobilių išorės (body) taisymas ir dažymas: sąžiningas darbas, pigios kainos.

Savininkas — RICARDAS KYBARTAS,
22 BELVIA ROAD,
Etobicoke, Ont. M8W 3R3 Telefonas 252-8863

A. E. LePAGE

Daiva T. Dalinda, B.A.

Kanados didžiausios namų pirkimo ir pardavimo įstaigos atstovė Jums sąžiningai patarnaus!

* Nemokamas namo įkainojimas *

(Istaiga priešais Toronto Lietuvių Namus)

1566 Bloor Street West Tel. 537-3431
Toronto, Ontario M6P 1A4 Namų 769-9424

AL

GARBENS REALTOR

Telefonas 489-1543

22 Hedgewood Rd., Willowdale, Ontario M2L 1L5
ALFONSAS GARBENS, savininkas, dirbantis šioje srityje virš 30 metų, sąžiningai patarnaus nekilnojamo turto reikaluose

A. W. GARBENS REAL ESTATE INC.

Telefonas 773-6480

77 Kennedy St. West, Aurora, Ontario L4G 2L6.

Minėto Garbenio sūnūs ALFONSAS, jn., specializuojasi nekilnojamo turto įkainavime (Capital Gains), investacijose, mortgičių parūpinime ir kituose nekilnojamos nuosavybės reikaluose

Taupyk ir skolinkis

Pirmutiniame ir didžiausiam
TORONTO LIETUVIŲ
KREDITO KOOPERATYVE

PARAMA

MOKA:		I M A:	
8 1/2 %	už 90 dienų term. indėl.	už asmenines	
8 1/2 %	už 6 mėn. term. indėlius	paskolas nuo	15 %
9 %	už 1 m. term. indėlius	už nekilnojamo turto paskolas (mortgages):	
9 1/4 %	už 2 m. term. indėlius	su nekeičiamu nuosimčiu	
10 %	už pensijų planą	1 metų	12 %
9 %	už namų planą	su nekeičiamu nuosimčiu	
8 1/2 %	už specialią taup. s-tą	2 metų	13 %
8 %	už taupymo s-tas	(fixed rate)	
6 %	už čekių s-tas (dep.)	su keičiamu nuosimčiu	
		1 metų	12 1/2 %
		(variable rate)	

AKTYVAI virš 32 milijono dolerių

Asmenines paskolas duodame iki \$50,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto. Visų narių gyvybę apdrausta santuopų dydyje, bet nedaugiau \$2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki \$10,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas — pinigines perlaidas, kelionės čekiai (American Express) Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antieji mortgičiai.

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais — nuo 10 val. ryto iki 3 val. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais — nuo 10 val. ryto iki 8 val. vakaro; šeštadieniais — nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų (liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta)
BUSTINĖ: lietuvių Namai — 1573 Bloor Street West,
Telefonai: 532-8723 Toronto, Ontario
ir 532-1149 M6P 1A6

Skautų veikla

• Sausio 10 d. v.s. kun. A. Saulaitis, S.J. lankydamsis Toronte, turėjo progą apžiūrėti "Woodland Trails" stovyklavietę, kur vyks mūsų sukurtytinė stovykla liepos 30 — rugpjūčio 13 d. Išvykoje dalyvaus seselė s. Ignė Marijoševičė, ps. A. Senkus ir v.s. C. Senkevičius. Kun. A. Saulaitis stovykloje bus religinės programos vyr. vadovu.

• Sausio 15 d. sueigas turėjo skaučių "Dainos" dr.-vė, jūrų skaučių ir jaun. skautės.

• Mindaugo dr.-vės sueiga — sausio 22 d. Liet. Namuose po šeštad. mokyklos pamokų.

• Skaučių "Mirgos" dr.-vės sueiga — sausio 22 d. 1 v.p.p., L. Vaidų Namuose. Bus speciali religinė programa. Po to — sueiga sausio 29 d. Liet. Namuose po šeštad. mokyklos pamokų.

• Sausio 9 d. įvyko draugininkų pokalbiai tema "Sueigos ir kiti užsiėmimai". Ačiū Silvijai ir Ramūnei Sapliams už vaišes.

• Vasario 16 minėjimo sueiga — vasario 6 d., 4 v.p.p., Prisikėlimo salėje. Vienetari renkas su vėliavomis pusvalandžių anksčiau.

• Vasario 20 d. "Šatrijos" ir "Rambynų" tūntai organizuotai dalyvausja iškilmingose pamaldose Prisikėlimo šventovėje 10 v., minint Lietuvos nepriklausomybės šventę.

• LSS 1983 m. sukurtytinės stovyklos biuletenis 1 nr. skelbia, kad šie metai yra 65-tieji nuo Lietuvos nepriklausomybės atstatymo, 65-tieji nuo lietuvių skaučių susiorganizavimo Vilniuje ir 60-tieji nuo pirmojo "Skautų Aido"

nr. išleidimo Siauliuose. Taipgi 100 metų nuo "Aušros" pasirody-

mo, 50 metų nuo Dariaus-Girėno skridimo Lietuvon ir 50 metų nuo skautybės įsteigėjo lordo Baden-Powell'o lankymosi Palangoje. Visos šios sukaktys bus paminėtos sukurtytinėje stovykloje. Stovyklos vardas — "Aušra". Pagrindinė mintis: "Stiprėkime, dirbdami kartu". Stovyklos viršininkas — LSS tarybos pirmios pirm. v.s. fil. S. Miknaitis, Č. S.

Gražinti Lietuvai...

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Vilčinskas, B. Venskuvienė, dr. Bylaitis. Turimomis žiniomis, nevisi buvo nuvykę į Straburgą. Pvz. KLB krašto valdybos pirm. J. Kuraitis pervėlai gavo kvietimą ir negalėjo dalyvauti.

Europos parlamento nutarimu Baltijos valstybių nepriklausomybės reikalui kelią paruošė politinė komisija, vadovaujama Otto von Habsburg. Ji kruopščiai surinko dokumentacij

Pusantro milijono bedarbių

Nedarbo draudos pašalpas gaunančių bedarbių skaičius 1982 m. gruodžio mėnesį pakilo iki 12,8% ir pasiekė 1.949.000. 1981 m. gruodyje bedarbių buvo tik 987.000, o pats nedarbas tada buvo matuojamas 8,6%. Suvedus abiejų metų vidurki, 1982 m. nedarbas siekė 11%, 1981 m. — 7,6%. Liūdniausia, kad žiema dar tik prasidėjo, o ji visada padidina bedarbių skaičių. Finansų ministeris M. Lalondas, paskelbęs biudžeto pakeitimus 1982 m. spalio mėnesį, nenumato žymensio pagėrėjimo ir 1983 m. Jis tada pranašavo, kad 1983 m. pabaigoje nedarbas sumažės iki 11%. Tame biudžeto pakeitime buvo paskirta \$500 milijonų suma laikinio pobūdžio darbams parūpinti, bet ji lig šiol tebėra nepanaudota. Projektai tik ruošiami. Jiems įgyvendinti reikės beveik metų laiko. Vėžio žingsniu projektus ruošia ir Ontario vyriausybė, laikiniams darbams paskyrusi \$171 milijoną. Opozicinės partijos Kanados parlamente reikalauja spartesnio projektų įgyvendinimo nedarbui sumažinti bendradarbiaujant su provincijomis. Tačiau ir parlamento nariai, ir dalis valdžios žmonių vis dar naudojami kalėdinėmis atostogomis.

Spaudo aštrokai reagavo į nepagalvotą ministerio pirminko P. E. Trudeau pareiškimą Indonezijoje, suerzinusį darbo netekusiųs kanadiečių. Net ir didžiausias Kanados dienraštis "The Toronto Star", paprastai labai palankus liberalams, šį kartą parašė vedamąjį "Trudeau slidžioje pašlaitėje". Esą P. E. Trudeau, teisinamas savo ilgą kelionę Tolumuosiuose Rytuose, į lydejuose žurnalistas pareiškė: "Jeigu aš būčiau Kanadoje, šiuo metu turbūt būčiau beužbaigęs savaitę trukusį slidinėjimą, kaip kad dar visi, kurie nėra išvykę į Karibų jūros salas. Juk Kanadoje mes turime kalėdų atostogas, kuriomis pasinaudoja žmonių dauguma". "Star" dienraštis klausia: "Visi? Argi ir tie kanadiečiai, kurie, įjėskodami darbo, neturi pinigų nusipirkti autobusų bilietėliui, nes jie jau prarado nedarbo draudą ir gyvena tik iš socialinės gerovės pašalpos? Ar ir tos mažas pajamas turinčios šeimos, kurioms sunku gerai pamaitinti bei apmokyti savo vaikus dėl nuolatų kylančių butų nuomos, skaudžios infliacijos, nedarbo grėsmės?" Toliau dienraštis primena, kad 1,5 milijono bedarbių dar niekas nematė keliaujančių į slidinėjimo vietoves. Tos didelės minios niekas nepastebėjo ir Kanados aerodromuose, pasirušiusios išvykai į Karibų jūros salas. Pasak vedamojo, tokios žiemos atostogos niekada nebuvo tik pasiturinčių kanadiečių grupė, kuriai netinka P. E. Trudeau pavartotas žodis "visi". Esą jis reikią P. E. Trudeau atitrūkimą nuo realaus pasaulio, kuriame gyvena ekonominiai negerovę prislėgti eiliniai kanadiečiai.

Ekonominės Kanados problemos drąsiai palietė Kanados Katalikų Vyskupų Konferencijos komisija socialinėms reformoms. Aštuoni tam komitei priklausantys vyskapai paskelbė savo studiją "Etiniai ekonominės krizės svarstymai". Jame kritikuojama kapitalistinė sistema ir ekonominė Kanados politika. Pasak tos studijos, pagrindinį savo dė-

mesį vyriausybė turėtų skirti kovai su infliacija ne 1,5 milijono bedarbių sąskaiton. Pirmon vieton reikia iškelti žmogų — bedarbius, iš socialinės gerovės pašalpų gyvenančius vargšus, pensininkus, moteris, jaunimą, mažžemius ūkininkus, žvejus, kaikiuriuos mažus verslininkus. Esą nedarbo vadovautis tik kapitalu ir stipriausiu išsilaikymu, reikia grąžinti pilną orumą žmogui.

Niekas nekritikavo tos vyskupų studijos idėjų minčių, nes jos iš tikro yra geros, bet pasigedo praktiškų gairių tokioms reformoms įgyvendinti. Net ir Toronto arkivyskupas kardinolas E. Carteris pareiškė, kad toji studija, reikalaujanti turto liūčių paramos neturtingiesiems, tėra aštuonių vyskupų pareiškimas, o jų Kanadoje yra 120. Studija smerkia Kanados vyriausybės įvedamą metinių atlyginimų didinimą valdžios tarnautojams 6% ir 5%, pasisako prieš išlaidų apkarpimą socialiniams reikalams, pajamų mokesčio nuolaidas didžiosioms bendrovėms, kapitalo investuotojams. Esą Kanadai reikia griežtos pelno ir kainų kontrolės. Pajamų mokesčiai turėtų būti padidinti turtingiesiems, specialūs mokesčiai užkrauti kapitalo investuotojų pelnui. Kritikai primena studijos autoriams, kad kapitalas yra būtinas naujiems darbams parūpinti, bedarbių skaičiui sumažinti. Atliktas 404 bendrovių tyrimas liudija, kad trečiajame 1982 m. ketvirtyje, lyginant jį su tuo pačiu 1981 m. ketvirčiu, tų bendrovių pelnas, sumokėjus pajamų mokestį, sumažėjo 59,6%, t.y. nuo \$2,31 milijono nukrito iki \$932 milijono. Tas pelnas yra labai svarbus bendrovių augimui, parūpinančiam naujų darbų.

Neįtikinančiai skamba vyskupų komisijos pasiūlymas atšaukti mokesčines nuolaidas investicijoms ir netgi padidinti pajamų mokesčius, nes tada visiškai sustotų kapitalo įplaukos, susietos su naujų darboviečių steigimu. Studijos autoriai remia darbo unijas, reikalauja, kad joms būtų grąžintos derybų teisės. Atrodo, jie turi galvoje valdžios tarnautojus, be jokių derybų susilaukusius metinio atlyginimų padidinimo 6% ir 5%. Jie betgi užmiršta, kad tie tarnautojai gauna neblogas algas, turį ir pensijos užtikrinimą darbą. Jiems negresia atleidimo pavojus kaip kitiems darbininkams privačiose bendrovėse. Dėl pastarųjų atleidimo dažniais atvejais taip pat yra kalbos didžiosios unijos, išskovojusios peraugstus atlyginimus, kurių dėka gaminių kainos taip pakilo, kad jų neįmanoma parduoti nei Kanadoje, nei užsienyje. Tada ir prasideda darbininkų atleidinėjimas ir netgi įmonių laikinai ar visiškai uždarinėjimas. Normaliai darbininkų atlyginimo didinimas turėtų būti susietas su gamybos padidėjimu. Didžiosios unijos Kanadoje šio principo nesilaikė. Darbdaviai, spaudžiami streikų, unijų reikalavimus tegalėdavo patenkinti nuolatiniu gaminių kainos kėlimu. Tad kaltę tenka abiem pusėm — ir darbdaviams, ir darbininkams. Nuosekliau būtų reikalauti tokio abiejų grupių bendradarbiavimo, koks pvz. yra V. Vokietijoje ir Japonijoje.

Torontiškos Maironio mokyklos darželio skyriaus vaidintojai Kalėdų eglutėje, kurioje vaidino "Meškiuką Rudnosiuką"

SKAITYTOJAI PASISAKO

PRISIMENANT VINČĄ KRĖVĘ

1982 m. spalio 19 d. suėjo 100 metų nuo mūsų žymiausio klasiko prof. Vinco Krėvės-Mickevičiaus gimimo. Šia proga daug kur laisvame pasaulyje buvo ruošiami minėjimai, o nekomunistinėje spaudoje buvo daug šį rašytoją apibūdinančių straipsnių. Prisiminę jį ir Lietuvos okupantai. Štai "Tėviškės Žiburių" 1982 m. 51 nr. straipsnyje "Sovietų plakamas Krėvė" buvo rašoma, kad sovietinė valdžia saivališkai paskelbė Krėvę "lietuvių tautos išdaviku" ir išbraukė jį iš Lietuvos Mokslo Akademijos.

Idomus ir išsamus buvo 1982 m. spalio mėn. "Karyje" P. Jurkaus straipsnis "Vincas Krėvės šimtmetis". Neginčytina tiesa, kad Krėvė buvo žymiausias mūsų klasikas. Kai sovietai smurtu ir klaida okupavo Lietuvą, jis įsivėlė į politiką. Nors, kaip straipsnyje rašoma, vėliau jis demaskavo sovietinę klaidą ir pats pasitraukė į tremtį, tas išvėlimas palieka šešėlį. Prisimenu Vilniuje 1940 m. vasario 16 d. jo paskaitą centriniame karininkų ramovėje (Gedimino gatvėje). Joje buvo pabrėžiama šimtmečiui nusitepusi tradicinė Lietuvos ir Rusijos draugystė, bendri interesai, o Lietuvai vienintelis pasirinktinis kelias yra su Sovietų Sąjunga. Po šios paskaitos nemažas karininkų skaičius savo pasikalbėjimuose išreiškė nusistebėjimą.

Jurgis Gediminėnas

Pajieškojimai

Jonas Virbieckas, kilęs iš Linkuvos miestelio, Šiaulių apskr., įsiekio sūnau Vytuto Virbiecko ir motinos Onos Virbieckienės-Danilevičiūtės. Juos pačius arba žinančius apie juos prašau atsiliepti šiuo adresu: J. Virbieckas, 6505 Malden Rd., Windsor, Ont. N9H 1T5.

Pasiteiravimas

Zoologijos sode, bežiūrėdamas į dramblių Vytukas klausia motiną: — Mama, ar ir dramblių garšys atnešė? ...

ST. CATHARINES, ONTARIO

KALEDŲ BEI NAUJŲ METŲ ŠVENTES praėjo labai gražiai. Bendros visiems šio Niagaros krašto lietuviams Kūčios dar kartą visus surinko į vieną didžiulę lietuvišką šeimą. Per Bernielį Misias jaukioje, kalėdiškai papuoštoje šventovėje pasijutome kaip anais laikais Lietuvoje. N. Metų pamaldose visi susirinkome su dėkingumu širdyse: pernai ne vieno nepalaidojome iš mūsų parapijos. Šiemet N. Metus šios apylinkės lietuviai sutiko privačiuose namuose. Kor.

RAMOVĖNŲ VEIKLA. Jau 27 metai, kai įsikūrė Lietuvių Karių Veteranų S-gos "Ramovė" Niagaros pusiasalio skyrius. Ramovėnų veikla šioje apylinkėje yra reikšminga. Buvę Lietuvos kariai susibūrė į organizaciją, kurios tikslas yra visais galimais būdais ir priemonėmis kovoti prieš Lietuvos okupaciją iki bus atstatyta laisva, nepriklausoma Lietuvos valstybė. Ramovėnai kasmet rengia nepriklausomos Lietuvos kariuomenės atstovų minėjimus, pasikviesdami žymius meno vietus, kaip Toronto "Varpas", Hamiltono Aušros Vartų chorą, Rocesterio meninės pajėgos ir kiti. Buvo kviečiami žymūs pasakitininkai, kaip plk. Saladzius, plk. Giedraitis ir kiti. Ramovėnai kasmet rengia V. Bieliūno sodyboje gegužinę, kur susirenka ne-

A+JONUI KRIŠČIŪNUI

iškeliavus amžinybėn,

jo žmoną ANTOSE, dukrą VIRGINIJĄ ir sūnų LIUDĄ su šeimomis nuoširdžiai užjaučiame —

J. B. Maziliauskai
B. Trukanavičius

Mielam Tėveliui

A+J

JUOZAPUI BARZEVIČIUI

mirus,

dukrą ELENUTĘ VERIKAITIENĘ, žentą muziką VACLOVĄ VERIKAITĮ, gimines ir artimuosius nuoširdžiai užjaučiame —

Toronto Lietuvių Vyrų Choras "Aras"

Aukojo "Tėviškės Žiburiams"

\$15: Giedraičio vardo medžiotojų ir žūklautojų klubas Hamiltone, Bronys Stundžia; \$10: Jurgis Ivanas; \$8: W. Paluk, Adėlė Bungardienė, Jonas Naujokaitis; \$6: A. Smolskis; \$5: Vaclovas Dubinskis, Vikt. Vaičiūnas, Juozas Leiberis.

\$3: Jurgis Ribinskas, Vacys Platakis, Vladas Kriaučiūnas, Antanas Martišius, Pranas Vilimas, K. Cinčikas, Petras Prakas, Ona Savickienė, Zenonas Stonkus, Zigmas Revas, Juozas Stravinskis, Albinas Statulevičius, Vladas Stabačinskis, Jonas Miltenis, Elena Janušauskienė, V. Naras, V. Vaitonis, Vytas Simanavičius, Don-

mas Jurkus, M. Malinauskas, Julija Vaitiekūnaitė, Povilas Vyšnia, Juozas Šarapnickas, Titas Savickas, Stasys Astrauskas, G. Kaušius, Al. Mažeika, Bronius Kaminskis, J. Augustinavičienė, P. Stosius, Stasys Juškevičius, Jonas Keleris, Stasys Valiukas, Genė Bilkštys, Pranas Šutas; \$1: J. Pauzuolis, V. Visockis.

Rėmėjo prenumeratą atsiuntė: \$50: Antosė Baltrušaitytė; \$35: V. Timošenko; \$30: Mykolas Vasilas, V. Menauskas, Monika Obelienius.

\$25: Vikt. Vaičiūnas, Bruno Vilimas, dr. Paulius Vyta, Mykolas Januška, Jonas Govedas, J. Stankus, Stasys Daugėla, Vladas Kezys, Kazys Mileris, H. Drabato (Mrs), J. Misius, Antanas Laurinaitis, Paulius Laurinaitis, N. Kulokienė, Al. Nugent, P. Sidasas, Giedraičio vardo medžiotojų ir žūklautojų klubas, O. Stasiulis, J. Sendžikas, dr. Vincas Kubilius, Juozas Budreika, Vytautas Taseckas, Jonas Gudavičius, Bruno Vilimas, R. Procius (Mrs), C. Maslonis, Petras Ozalas, Juozas Leiberis, R. Tetmajeris, Bronys Stundžia, J. Mockevičius, J. Januška, Vaclovas Kerbelis, Sofija Zatorskienė, Stasys Pakauskas, A. Panumis, Jonas Gustainis.

Rėmėjo prenumeratą už dvejus metus po \$25 atsiuntė P. Molis. Nuoširdus ačiū visiems už paramą lietuviškai spaudai.

1983 metų EKSKURSIJOS VILNIUS arba VILNIUS ir kiti Europos miestai

Gegužės	14	Rugpjūčio	18
Birželio	16	Rugsėjo	1
Birželio	30	Rugsėjo	15
Rugpjūčio	11	Rugsėjo	29

Galima važiuoti 8 dienom arba ilgesniam laikui grupėje arba paskirai. Grupės gegužės 14, birželio 30 ir rugsėjo 1 lydesiu aš pats; norintiesiems galėsiu nupirkti automobilį. Smulkesnių žinių teirautis čia žemiau nurodytu adresu ir telefonu

V. BAČĖNAS

All Seasons Travel, B.D.

Registration No. 0009239

1551 Bloor Street West,
Toronto, Ontario M6P 1A5

Visais kelionių reikalais kreiptis: V. BAČĖNAS

tel. 533-3531

nuo 11 v.r. iki 7 v.v.

TORONTONT

Maironio mokykloje

Maironio mokykla Toronto 1982 m. gruodžio 18 d. surengė mokiniams Kalėdų eglutę, kurioje mokiniai suvaidino muzikinį veikalėlį "Meškiukas Rudnosiukas". Nors mokykla labai mažai laiko tegali skirti repetijoms, veikalėlis pavyko gana gerai. Ir paukšteliai, ir pelytės, ir visi miško gyvūlai linksmai šoko ir lydėjo Rudnosiuką, pasiryžę eiti į mokyklą ir būti geru, pavyzdingu mokiniu. Jaunesniųjų skyrių mokiniai (darželis, I, II ir III skyriai) gražiai padainavo. Vaikučiams dainuoti patinka, tuo būdu jie gerai išmoksta tarti žodžius. Vėliau iškilmingai skambėjo auditorijoje Kalėdų giesmės, pritariant ir tėveliams.

IX skyriaus mergaitės gražiai papuošė salę ir Kalėdų senio kėdę. Kalėdų senis įdomiai atliko savo pareigas. Nykštukų lydimas išdalino jauniems vaikučiams (ir mažiesiems svečiams) dovanėles. Tėvų komitetas suruošė vaises visiems mokyklos mokiniams. Pasivašinus ir mokyklos vedėjai Giedrėi Paulionienei palinkėjus linksmų švenčių ir gerų atostogų, vaikučiai, tėveliai ir svečiai išsiskirstė į namus.

Veikalėlis "Meškiukas Rudnosiukas" mokyklos bus pakartotas Lietuvių Namuose vasario 12 d. karnavalo programoje.

Mokykla sausio 22 d. laukia atsilankant tėvų į mokyklą (tėvų dieną). Čia tėvai turės progą atsiimti vaikučių I-mo pusmečio pažymėjimus ir pasikalbėti su klases mokytoju.

Ir mokytojai laukia tėvų, kurių vaikai lanko mokyklą, kad galėtų su jais aptarti vaikučių lietuvių kalbos mokymą ir išgirsti jų nuomones bei sumanymus.

Tik glaudus tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas įgalins našų mokyklos darbą.

L. Šileikienė

Vasario 16 gimnazijai paaugojo \$500 M. ir A. Vasilas, a.a. S. Vidmanto atminimui pagerbti. Reikiame padėką už stambią auką. Norintieji šią gimnaziją paremti prašomi aukas siųsti Vasario 16 gimnazijai remti k-jai adresu: L. Tamošauskas, 236 Dovercourt Rd., Toronto, Ont. M6J 3E1 arba įnešti į lietuvių bankelius: Prisikėlimo s-tos nr. 3857, "Paramos" — nr. 3690. Paaugojusiems \$20 ar daugiau dolerių išduodami kvitai, tinkami pajamų mokesčių atskaitoms.

Vasario 16 gimnazijai remti k-jai

Advokatas

ALGIS S. PACEVIČIUS,

B.Sc., LL.B.

2 Jane St., suite 303
Toronto, Ontario
M6S 4W3
Bloor ir Jane gatvių kampas

Telefonai:
įstaigos (416) 762-7393
namų 233-0303

Advokatas

PETRAS K. ŠIMONĖLIS,

B.A. M.L.S. LL.B.

3031 Bloor St. W., Suite 200
prie Royal York
Toronto, Ontario
M8X 1C5

Telefonai:
įstaigos (416) 231-4138
namų 249-2637

DRESHER INSURANCE & REAL ESTATE BROKERS

233-3334 — 231-2661 — 231-6226

3830 B Bloor Street West • Islington, Ontario M9B 1K8

Lietuvių kalba patarnauja — V. DRESERIS ir A. MIKSIENĖ

Darbo valandos: 9 v.r. - 7 v.v., šeštadieniais - 9 v.r.-12 v.p.p., Narys "Better Business" Biuro

INSURANCE

* Namų — Gyvybės
* Automobilii
* Komerciniai

533-1121 Walter Dauginis 822-8480

Insurance Agency Ltd.

1613 Bloor Street West • Toronto • Ontario

FRANK BARAUSKAS LTD., REALTOR

3828 BLOOR ST. W., ISLINGTON, ONTARIO M9B 1K8

• NAMAI • OKIAI • ŽEMĖ

Antanas Genys 231-2839
Juozas Gudas 270-5256
Vacys Žizys 232-1990

Istaigos (416) 233-3323

DRAUDA

"ALL THE CHOICE IN THE WORLD"

MASKELL INSURANCE BROKERS LTD. (Savininkas Balys Maskeliūnas)

Tel. 251-4864, 251-4025, 251-4824 • Namų: 277-0814

2405 Lakeshore Boulevard West, Suite 403
Toronto, Ontario M8V 1C6

VISŲ RŪŠIŲ DRAUDA • 20 METŲ PATIRTIS

• IVAIRIŲ DRAUDOS BENDROVIŲ ATSTOVYBĖ •

TORONTONT

Anapilio žinios

— Sėkmingai praėjo abiejų parapijų tarybų jaunimo sekcijų rengtos jaunimo rekolekcijos. Joms vadovavo kun. A. Saulaitis, SJ, ir sesuo Ignė Marijošūtė.

— Sausio 15 d. susituokė Renata Cox su Lucio J. del Zotto.

— Informacinis parapijos susirinkimas — sausio 30, sekmadienį, po 11 v. pamaldų. Bus visų tarybos sekcijų pirmininkų, tarybos pirmininko ir klebono pranešimai. Visi parapijiečiai kviečiami dalyvauti.

— Kun. prof. A. Rubšys iš Niujorko vadovaus Šv. Rašto seminarui vasario 11-12 d.d. Prisikėlimo Parodų salėje ir L. Vaikų Namuose.

— Anapilio sodybai paaukojo \$1000 D. V. Paškovičiai; parapijos skolom mokėti dr. A. ir S. Pacevičiai paaukojo \$200.

— Mišios sausio 23, sekmadienį, 10 v.r. — už Kasperavičių mirusių, 11 v.r. — už a.a. Anastaziją Ščepavičienę.

Lietuvių Namų žinios

— Užgavėnių karnavalas — vasario 12, šeštadienį. Programa jau buvo paskelbta ir bus kartojama būsimuose skelbimuose.

— LN valdyba sausio 13 d. posėdyje patvirtino visuomeninės veiklos komiteto pasiūlytas Užgavėnių karnavalo mokesčių premijas: organizacijoms už gražiausius paviljonus I — \$50, II — \$30 ir III — \$20; kaukių vakaro dalyviams už gražiausią aprangą ir kaukes I — \$100, II — \$75, III — \$50, IV ir V po \$25. Gautas pelnas bus išdalintas organizacijoms pagal jų aktyvų dalyvavimą karnavale.

— Užgavėnių karnavalo reikalus apsvaistys sausio 23, sekmadienį, 1 v.p.p., LN posėdžių kambaryje šaukiamas LN visuomeninės veiklos komiteto ir pasižadėjusių karnavale dalyvauti organizacijų atstovų pasitarimas. Organizacijos, kurios norėtų prisidėti prie šio renginio, kviečiamos atsiųsti savo atstovus.

— Patvirtinti nauji LN nariai, įmokeję įnašą po \$100: Vladas Šlenys, Antanas Genys, Silvija Toraila, Chaila Leschenko ir Osvaldas Leschenko.

— „Aušros“ šimtmečio sukakties minėjimas — balandžio 23, sekmadienį, LN Mindaugo menėje. Paskaitą skaitys prof. A. Klimas iš Ročesterio. Ruošiamas atitinkama meninė programa.

— LN valdybos posėdyje sausio 13 d. apsvaistytos Kūčių ir N. Metų renginių apyskaitos, Užgavėnių karnavalo ir administracijos reikalai. Sekantis posėdis — vasario 3, ketvirtadienį, 7.30 v.v.

— Metinis LN susirinkimas šaukiamas kovo 20 d. Šiuo metu viešojo atsiskaitymo įstaigų revizorius (auditor) tikrina 1982 m. finansinės atskaitomybės knygas ir apyskaitas.

— Metinis LN Vyrų Būrelio narių susirinkimas — vasario 6, sekmadienį, 2.30 v.p.p. Bus renkama nauja valdyba.

— LN Moterų Būrelio narių susirinkimas — vasario 6, sekmadienį, 2 v.p.p., posėdžių kambaryje.

VISIEMS DRAUGAMS linkių gerų ir sėkmingų 1983-ųjų metų —

ALGIS GINEITIS

IŠNUOMOJAMAS kambarys ir virtuvė antrame aukšte, Ossington ir Davenport gatvių rajone nerūkantiems — vyrai arba moterai. Skambinti po 6 v. vakaro tel. 656-6167 Toronto.

ATLIEKU visokių namų remonto ir staliaus darbus, lauko ir vidaus dažymus, valau grindų kilimus ir sofą (steam cleaning) pigia kaina. Skambinti po 7 val. vakaro tel. 532-3410 Toronto — J. Baliūnas.

JIEŠKAU NUOMOJIMUI RŪŠIO su jėgimu iš lauko, tinkamo smulkių remontų dirbtuvei. Pageidaujama netoli Jane gatvės. Skambinti tel. 767-3677 Toronto.

ORKESTRAS „Malūnas“, grojantis lietuviškai ir modernia muzika šokiams, vestuvėms, baliams. Skambinti DANAI 822-3791 po 6 v.v., EDVARDUI 536-6672 Toronto.

B. NAUJALIO NATŪRALUS GYDYMŲ įstaiga Toronto veikia jau 19 metų. Ji priima pacientus ir toliau. Išskabi nuolatinis saugumas sumetimais, vengiant nesąžiningų praeivių. Tel. 533-8008.

CANDLELIGHT CATERERS

SAVININKAI J. S. BUBULIAI Baliai, vestuvės, sužadėtuves, parenimai namuose ir įstaigose. Skambinti pirmadieniais, antradieniais, trečiadieniais ir vakarais po 9 v. v. tel. 667-8260 arba 667-8280 Toronto.

Prisikėlimo parapijos žinios

— Sutvirtinimo sakramentui pasirošimo pamokos prasidės sausio 23, sekmadienį, po 10 v. Mišių klebonijos patalpose. Registruojami vaikai, sulaukę 11 metų amžiaus.

— Susituokė Edvardas V. Stončius su Susan G. Stanton.

— Ateinantį sekmadienį mūsų parapijos salėje KL Jaunimo Sąjunga parduos pyragus. Pajamos — jaunimo kongresui.

— Šv. Rašto seminaras bus vasario 11-12 d.d. Vadovaus kun. prof. A. Rubšys. Seminaro pradžia — penktadienį, 7.30 v.v., Parodų salėje. Šeštadienį visą dieną seminaras vyks Nek. Pr. Marijos seselių namų salėje.

— Labdaros sekcija vėl paruošė ir išsiuntė lietuviams į Lenkiją 13 siuntinių (iš viso 346).

— Parapijai aukojo: K. Kačiulis \$500; A. Balniai, J. I. Milkintai, St. Prancevičius — po \$100, A. Firavičius \$75, I. Antanaitis \$60; J. Buksaitis, A. Blūdžius, N. Ravevičienė, I. Stasiulis, R. O. Berentai, V. B. Biretos, J. B. Maziļauskai, V. V. Augėnai, R. H. Simanavičiai, R. I. Paškauskai, V. M. Kriškėičūnai, E. V. Abromavičiai, A. Laurinaitis, M. J. Vaseriai, D. A. Siminkevičiai, K. Simbelis, J. R. Vaitkevičiai, Alb. Gacionis, J. O. Ražauskai, A. M. Basykyas, J. Buksaitis, J. A. Zakai, J. C. Kavaliauskai, J. E. Girenai, J. O. Gustainiai — po \$50; klierikų fondui — U. Genčiuvienė \$300.

— Mišios sausio 23, sekmadienį, 8 v. r. — už Elena Vaitkuvienę, 9 v. r. — už Eugeniją Bubelį, 10 v. r. — už Stasį Vaitiekūną, 11.30 v. r. — už Klaipėdos sukilimo dalyvius, 7 v. v. — už Stasį Vaitiekūną.

Lietuvių Evengelikų Liuteronų Išganytojo parapijos žinios

— Pamaldas sausio 23, sekmadienį, 9.30 v.v., laikys tarybos nariai: 2.00 v.p.p. mišriom šeimom ir lietuviškai nekalbantiems nariams pamaldas anglų kalba laikys svečias kun. Juris Calitis, Šv. Andriaus latvių parapijos klebonas.

— Sausio 21-27 d.d. kun. P. Dilys bus Čikagoje. Pastoracinių patarimų reikalus skambinti parapijos sekretorei M. Dambarienei 536-1433.

— Pamaldas sausio 30, sekmadienį įprastu laiku, laikys kun. P. Dilys.

— Metinis parapijos susirinkimas — sausio 30, sekmadienį po pamaldų, Lietuvių Namuose.

— Aukų vokiečiai paruošė; pasiimti raštine arba sekmadieniais po pamaldų.

— „Lituanus“ žurnalą, kaip kalėdinę dovaną ateinantiems metams, užsakė parapijos valdyba penkiolikai mišrių šeimų jaunavedžių.

— „Aušros“ klubo valdyba ir sporto rėmėjai kviečia visus esamus ir buvusius sportininkus bei visus rėmėjus ateiti į klubo 28 metų sportinio gyvenimo sukaktuvinę vakariene vasario 12 d., 7 v.v., Prisikėlimo parapijos Parodų salėje. Čia bus proga visiems kartu prisiminti sportininkų laimėjimus per 28 metus ir pamėti aušriečių išvyką į sporto žaidynes Čikagoje. Pakvietimai — pas H. Chveduką (tel. 762-3118), K. Šapočkiną (tel. 762-0455) ir E. Šlekį (tel. 767-8209).

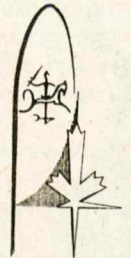
Kanados Lietuvių Fondas praneša, kad pašalpų prašymai priimami tik iki vasario 16 d. Prašymus adresuoti Kanados Lietuvių Fondo valdybai ir siųsti 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A6 arba 28 The Palisades, Toronto, Ont. M6S 2W8.

Jaunųjų talentų (16-30 metų amžiaus) muzikos varžybas rengia JAV LB kultūros taryba Klevelande (Dievo Motinos parapijos auditorijoje) š. m. vasario 19, šeštadienį. Kviečiami dalyvauti minėto amžiaus vokalistai ir instrumentalistai — JAV ir Kanados lietuviai. Laimėtojas skiriamas premijomis: I — \$1000, II — \$600, III — \$400. Registruotis pas muz. A. Kuprevičių (2166 N. St. James Pkwy., Cleveland Hts, OH 44106, USA).

Nekaltai Pradėtosios Marijos seserų vienuolijos vyriausioji J. vadovė sesuo Aloyza Šaulytė lankėsi Toronto, atlikdama vienuolių skyrių vizitaciją. Ta proga ji aplankė lietuvių parapijas ir „T. Žiburius“, lydimą torontiško vienuolyno vyresniosios sesers Margaritos Bareikaitės. Pasižiūrėję, kad lietuvių skaičius Toronto vaikų darželyje šiemet gerokai padidėjo.

KANADOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ AUKOS VASARIO 16 PROGA

Prašome naudoti vokelius aukojant Kanados Lietuvių Bendruomenėi Vasario 16 proga. Jie bus parūpinti apylinkių valdybų. Galima iškirpti čia pridėtą pavyzdį ir auką pasiųsti paštu.

Auka
KANADOS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI
1011 College St., Toronto, Ont., M6H 1A8
visuomeninei, politinei ir kultūrinei veiklai bei lietuviškai egzistencijai Kanadoje

\$ .....

Vardas, pavardė .....

Adresas .....

Aukos \$15.00 ir daugiau atleidžiamos nuo pajamų mokesčio.
Čekių rašyti: Kanados Lietuvių Bendruomenėi

LŠST jūros šaulių kuopa „Baltija“ Toronte
1983 m. sausio 23, sekmadienį, rengia

Klaipėdos krašto atvadavimo 60-ties metų sukakties

MINĖJIMA

11.30 v.r. — Prisikėlimo šventovėje Mišios už mirusius vadavimo rengėjus, kovoje žuvusius savanorius, karius ir šaulius.

15.30 v. po pietų Toronto Lietuvių Namuose, Karaliaus Mindaugo menėje, generalinio Lietuvos konsulo dr. J. Žmuidzino žodis, inž. Leopoldo Balsio paskaita, Toronto Lietuvių Vyrų Choras „Aras“, skautininko Stepo Kairio muzikinis vienetas lėjimas — laisva auka.

Taip svarbios Lietuvos istorijoje sukakties minėjime kviečiame gausiai dalyvauti.

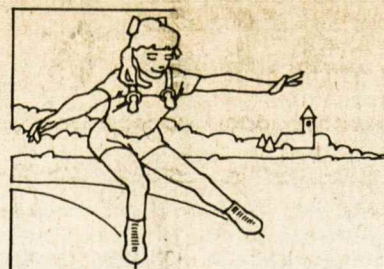
Kuopos valdyba

Kanados Lietuvių Jaunimo Sąjunga

kviečia visus

ŽIEMOS KARNAVALA

Sausio 28, penktadienį, 7.30 val. vakaro, čiuožimas
High Parko čiuožykloje

Sausio 29, šeštadienį, 1.00 v. po pietų futbolo rungtynės sniege.
Prašome susidaryti savo komandas ir susirinkti prie High Parko čiuožyklos.

8.30 valandą vakaro šokiai Toronto Lietuvių Namuose
lėjimas — \$4.00.

Rengėjai

Advokatas Algis Pacevičius
skaitys paskaitą tema

“Testamentų surašymas”

š. m. sausio 30, sekmadienį, 3 v. po pietų, Toronto Lietuvių Namuose, Gedimino Pilies menėje.

Bus nagrinėjamas Ontario provincijos palikimų įstatymas ir jo pakeitimai, liečiantieji palikimų persiuntimą į okupuotą Lietuvą.

Rengėjai — LN vyrai ir LN kultūrinės veiklos komisija

“Atžalyno” žinios. Vyresnieji šokėjai atliko meninę programą metiniame “Tauro” balijuje, vadovaujant mūsų naujai vadovei Lilijai Zenkevičiūtei-Pacevičiūtei, akordeonu palydint K. Deksnui. — “Atžalynas” dalyvaus Vasario 16 minėjime š. m. vasario 20 d. Anapilyje atliks meninę programą. — Balandžio 9, Atvelykio šeštadienį, “T. Žiburių” spaudos balijuje “Gintaro” dainininkės su sol. R. Paulioniu ir muzikantais atliks meninę programą. — Metinis “Gintaro” subatvakaris bus balandžio 23 d. Anapilyje. — Gegužės 8, Motinos Dienos minėjime Rodney, dainų programą atliks gintarietės. — Spalio 8-10 d.d. Sudburio miestas minės savo šimtmetinę sukaktį. “Gintaras” pakviestas dalyvauti sceninėje programoje. — Spalio 16 d. “Gintaro” tėvų komitetas ruošia madų parodą Toronto L. Namuose. — Ž. Šilinkaitė padeda ruošti dainininkes dainų šventei Čikagoje. L. Daukša įsijungė ansamblin kaip akordeonistas.

K.P.

A. a. Aleksandro Byszkiewicz mirties proga jo atminimui paaukojo “T. Žiburiams” \$34.00 Toronto Lietuvių Namų bendradarbiai.

Daiva ir Gitas Beresnevičiai susilaukė antro kūdikio, o Mykoliukas — sesutės.

Baigiant ruošti šį “TŽ” numerį, gauta žinia, kad JAV-se sausio 6 d. mirė žymusis kompozitorius Julius Gaidelis, 74 m. amžiaus. Po atsisveikinimo Bostone ir Brocktone velionis palaidotas Čikagoje.

MIKOLAINIS VALTERIS atlieka staliaus, plytelių dėjimo, vonių, tualetų ir prausyklų įrengimo darbus už prieinamą kainą. Skambinti 769-5024, Toronte.

K. CIBAS atlieka visus staliaus darbus, taiso senus ir stato naujus namus už prieinamą kainą. Skambinti 534-3882 Toronto.

IŠNUOMOJAMI du arba vienas kambarys su virtuve antrame aukšte. Skambinti telefonu 534-8056 Toronte.

MONTREALQUE

Šv. Kazimiero parapijos 75 metų sukaktis numatoma iškilmingai paminėti š. m. balandžio 23-24 dienomis. Kadangi tai pirmoji Kanados lietuvių katalikų parapija Kanadoje, tai ir minėjimas žada būti plataus masto. Kviečiami dalyvauti visi lietuviai vyskupai, visai lietuviai kunigai, parapijos, Kanados Lietuvių Bendruomenės, organizacijų, valdžios atstovai. Apie praeitį šios parapijos, kurioje kadaise telkėsi visas Montrelio lietuvių gyvenimas, numa-

tomas specialus leidinys, kuri ruošia inž. J. V. Dany. Minėjimo programa dar nėra galutinai nustatyta, bet jau bendrais bruožais numatoma.

“Gintaro” ansamblio susirinkimas šaukiamas sausio 30, sekmadienį, po 11 v. pamaldų, Aušros Vartų parapijos patalpose.

Muzikas Aleksandras Stankevičius sausio 23, sekmadienį, kviečia visus choristus pasitarimui svarbiais reikalais Aušros Vartų par. patalpose. K.

Greitas ir tikslus patarnavimas!

Tel. Bus.: 722-3545

Res.: 256-5355

PETRAS ADAMONIS

C. I. B.

GAISRAS • AUTOMOBILIAI • ATSAKOMYBE • GYVYBĖ

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

3907 A ROSEMONT BLVD., MONTREAL, QUE.

LITAS MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1465 DE SEVE STREET, MONTREAL, QUE. H4E 2A8. Telefonas: 766-5827

Darbo valandos	Aušros Vartai	Rosemount
Pirm., antr. treč.	9.00 — 3.00	—
Ketvirtadieniai	12.00 — 8.00	6.00 — 8.00
Penktadieniai	10.00 — 6.00	12.00 — 6.00
Sekmdieniais	10.00 — 12.30	—

Certifikatai: min.	\$1,000.00
1 metų	9.75%
Terminuoti indėliai:	
1 metų	9.5%
180 — 364 d.	9.25%
30 — 179 d.	9%
Trumpalaikius indėlius	
už \$20,000 ir daugiau	
Taupomosios sąskaitos:	
specialios	8.5%
su drauda	8.25%
Čekių sąskaitos	4%

DUODA PASKOLAS:

Nekilnojamo turto Asmeninės ir prekybinės Paskolos mirties atveju apdraustos iki \$10,000

KONFIDENCIALUS IR GREITAS PATARNAVIMAS

ČEKIAI IR VISI KITI PATARNAVIMAI NEMOKAMAI

Tautodailės popietė

Lietuvių Tautodailės Institutas drauge su Lietuvos Kanadinių parapijos tarybos kultūros sekcija sausio 16 d. didžioje Anapilio salėje surengė tautodailės popietę su įdomia programa.

Popietę pradėjo Instituto pirm. inž. L. Balsys, pakviestas prof. R. Vaštoką supažindinti gausius dalyvius su nauja dail. A. Tamošaičio knyga “Lithuanian Easter Eggs”, ką tik baigta spausdinti lietuvių “Litho-Art” spaustuvių. Profesorius įvertino naują leidinį kaip svarų įnašą į tos srities literatūrą. Pasklides kitataučių visuomenėje, jis iškalbingai bylos apie lietuvių liaudies meną margučių dailės srityje.

Leidinio autorius A. Tamošaitis papasakojo apie pradinį savo darbą margučių rinkimu.

Paaukojo “T. Žiburiams”, atsidėkodami už jų paslaugas informacijos srityje: Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos St. Peterburgo židins \$25, KLB Sudburio apylinkės valdyba \$30, JAV Lietuvių Bendruomenės St. Peterburgo apylinkė \$25.

Ukrainiečių disidentas Valentinas Morozas, dabar gyvenantis Toronte, kasmet sausio 12 d. pasninkauja, primindamas kalinamą laisvės kovotojus Sov. Sąjungoje, kur tą dieną prieš ketlet metų paskelbė bado streiką politiniai sovietų kaliniai. Pasaulio Ukrainiečių Kongresas minėta dieną paskelbė pasninko dieną už laisvę. Š. m. sausio 12 d. V. Morozas, lydimas 20-ties savo tautiečių, badavo 7 valandas N. Philips aikštėje. Ta proga buvo pasirašytas raštas Kanados užsienio reikalų min. A. MacEachen, skatinantis Kanados vyriausybę reikalauti paleidimo 19-kos suimtų kovotojų. Raštą pasirašė ir Toronto burmistras A. Eggletonas. V. Morozas Toronte redaguoja žurnalą ukrainiečių ir anglų kalba. Apie jo pasninkavimą nemažai rašė “Toronto Sun” 1983.I.13.

kime Lietuvoje ir sutelktą gausų jų rinkinį (apie 1500), pasiekusį Kanadą. Jis pasigėrėjo ir čia pat salėje surengta margučių paroda, kurioje savo dailės margučius buvo išdėčiusios: L. Sendžikienė, O. Taseckienė, L. Nakrošienė, A. Zanderienė, A. Vaitonienė, B. Čepaitienė. (Tarp margučių buvo matyti ir Vilniaus verbos, paruoštos L. Nakrošienės). Po margučių dailės žiūrovai buvo supažindinti su dail. Anastazijos Tamošaitienės audimo menu, nuosekliai pavaizduotu spalvotame filme. Jis pradėdamas A. Tamošaitienės rinkimu žolių, tinkamų dažyti siūlams, pereinama prie jų dažymo, apmetimo, audimo ir t.t. Žodžiu sakant, matyti visa tautinių drabužių audimo technika, jų pasiuvimas, įvairūs tipai. Filmas baigiamas tautiniais šokiais, kuriuos atlieka Hamiltono “Gyvataras”.

Filmo scenarijų paruošė A. Tamošaitis, filmavo J. Miltenis, paaiškinimus įkalbėjo dr. H. Nagys, muziką sukūrė Z. Lapinas, patarimais talkino V. Matulaitis.

Dail. A. Tamošaitienė, atsidėkodama filmo paruošėjams — V. Matulaičiui ir J. Milteniui įteikė po gražią pačios austą juostą.

Baigus programą, dalyviai vaišinosi kava bei skanėstais, o A. Tamošaitis pasirašinėjo pirkežams savo knygą. Iškilmę įrašė vaizdajuostėn archit. V. Petrulis. Bv.

LIETUVIŠKA gėlių krautuvė

savininkė V. SIMINKEVIČIENĖ. Įvairioms progoms skambinti į “Petal Florist” tel. 769-5009. Adresas: 710 Annette St., Toronto, Ont., vienas blokas į rytus nuo Jane St. Pristatymas į ligonines, laidotuvių namus ir t.t. Savininkė yra prityrusi vestuvinę gėlių tvarkymo srityje.

Pianino technikas

A. BRIČKUS

gali sutvarkyti jūsų turimus pianinus, pagelbėti juos perkant arba parduodant. Skambinti 255-9924